

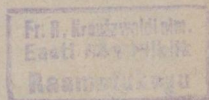
Vihiketed
Jutustamised
püha inimeste elust.

Detsember.

Wene keelest ümberpandud.

Wäljaantud

Saaremaa Püha Nikolai Wennialiko seltsi kuluga.

EA 49680/a

Kurejaare linnas.

Trükitud „Kurejaare Nädalilehe“ kirjabega.

Указомъ изъ Рижской Духовной Консисторіи отъ 16-го Іюня
1883 года, за № 3059, печатать разрѣшается.

Членъ Консисторіи, Протоіерей А. Щелкуновъ.

Секретарь С. Пантеровскій.

Стодоначальникъ Червинскій.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 18-го Февраля 1886 года.

Püha Prohweti Nahumi mälestus.

1. Detsembris.

Detsembri kuud algades, pühitseb püha Ristikogudus Sumala püha Prohweti Nahumi mälestust, kes 700 aastat enne Snnistegia sündimist elas. Raks sada aastat enne Nahumit ähwardas Prohwet Jonas, Sumala kásu järele, Ninewi linna tema kodanikkude juure ülekohtu pärast ärahukata. Ninewi rahwas parandasid meelt ning selle läbi pöörfid armulise Issanda wiha eneste pealt ära; ning Tema wöttis kange ähwardamise tagasi. Aga mõne aja pärast hakkasid Ninewi rahwas jälle kurjaste elama; ning siis kuulutas Issand Prohweti Nahumi suu läbi hirmsad hädad ette, mis nende peale pidid tulema. See ette kuulutamine läks täieste tõeks. Ninewi linn, mis wana aja linnade seast üks neist kuulsamatest ja rikkamatest oli, sai koguni ärahawitud ja waenlastest paljaks riisunud. Tigri jõgi tuli kallastest wälja ja mattis oma laenete alla kõik, mis waenlastest weel järele jäi; ning nüüd wõib waewalt weel feda kohta ära tunda, kus see ilmatu suur linn oli olnud.

Rahumile anti Jumalast ka muid asju ette näha ning Jumala truid sulasid Ewangeliumi tootuste läbi trööstida.

Omas raamatus hüiab tema: Waata, mägede peal on selle jalad, kes rõõmsad sõnumed kuulutab, kes rahu annab kuulda. Juba! pea omad pühad, ta su ära omad tootused (Rahum. r. 2, 1.)

Sellamal päeval on ka:

Waga Wilareti, see Armulise, mälestus.

On sad on need armulised, sest nemad peavad armu saama (Mat. 5, 7), ütleb meie Issand Jeesus Kristus. Need sõnad läksid püha Wilareti peal täide, kes oma armastuse ning halastuse pärast waeste vastu armuliseks nimetud sai ning kes ka ise Jumalalt suurt armu sai.

Wilaret, Weike Nafia maalt pärist, oli rikas ja suurt sugu inimene. Tema lapsel põlwest püidis wanemad tema südamesse armastust Jumala ning Tema seaduse vastu istutada. Tema wõttis naese ja elas oma perega, naese ja kolme lapsesga Annia külas, Patlagonia maakonnas, täieste õnneliku elu. Ei olnud õnnelikumat inimest leida kui tema; kõik pere elas ühes meeles, rikkus kaswis iga päew suuremaks; kurbused ning mured ei koormanud nende elu.

Sagedaste juhtub seda, et inimene, rikkuses elades, omast ihust suurt lugu pidama harjub, ning waesid, kes puudust kannatawad, ära unustab. Aga Wilaret

ei olnud mitte niisugune inimene. Tema alati ütles : „Sumal on mulle rikkuse annud mitte see tarwis, et ma seda üksi pean pruukima, waid see tarwis, et seda waestega jagada, nendega, keda Issand hirmsal kohtu pääwal ei häbene oma wendadeks nimetada. Mis kaju on minul rikkusest, kui ma ihnuse pärast seda hoidma hakkan? Kas wõib tema mind sell kohtu pääwal aidata, mis armuheitmata inimestele nii hirmus saab olema? Kas wõib tema mulle toiduks ja jooma ajaks tulewas elus olla? Kas wõiwad uhked riided mulle hukkaminemata põlwe ehteks olla? muidugi mitte. Apostel ütleb: meie ep ole ühtegi ilmale toonud, awalik on, et meie midagi ei wõi maailmast ärawija (1 Tim. 6, 7). Aga kui maapealsest warandusest ei ole wõimalik midagi siit feltsi wõtta, eks ole siis parem teda Sumalale, waeste inimeste käte läbi, äraanda? Aga Sumal ei saa mind, ega minu peret maha jätma: mina usun prohwetit Daweti sõna, kes ütleb: „ma olin noor ja olen wanaks saanud, aga ma pole mitte näinud, et õige on mahajäetud, ja et tema sugu on leiba otsinud (Laul 37, 25).

Nõnda mõtles Wilaret, ning nõnda ka tegi. Waesid ja õnnetumaid armastas tema, kui oma lapsi, ning jagas neile rohkest armuandeid. Kõik maakonna rahwas õnnistas teda; kõik sandid, wigased, lesed naesed, waesed lapsed ja hulkujad leidsid tema juures pea warju, abi ja tröösti.

Nõnda läks mitu aastat mööda. Aga, waata, Sumal tahtis oma ustawat fulast katsuda. Waenlased, Issmaeli rahwas, tulid selle maakonna peale,

fus hea Wilaret elas, ning tegid teda, kui torm ja tuleleef paljaks. Nemad riisufid kõik Wilareti waranduse ära, wiisid suure hulga tema teenrid wangi, ajasid tema lojuste karjad ära ning wõtsid tema põllud tema käest ära. Wilaretil ei jäenud muud järele, kui üks fulane ja üks ümardaja, elu maja, piiskene põld, paar härgi ja hobune. Selle kehwa waraga jõudis ta waewalt oma perele igapäawast leiba muretseada. Wilaret wõttis ilma nurisemata Jumala witsa wastu ning hakkas ise oma põldu arima.

Ükskord pani ta härgad paari ning läks kündma. Tööd tehes, kiitis ja tänas ta Jumalat, et Ta teda oli aitnud selle käsu täitmisele, mis pale higi sees käsis leiba süia; et Ta temale on töö läkitanud ning teda nõnda hooletusest ja laiskusest peastnud, mis hingele suureks kahjuks on. Sellisamal ajal kündis üks talupoeg seal ligidal ka oma põldu, ning häkitselt lõppis üks tema härg ära. Talupoeg sai wäga kurwaks, sest ta oli muidugi waene, ning äralõpnud härg oli naabri oma. Ta hakkas kibedaste nutma. „Kust pean ma nüüd abi leidma,“ mõtles tema. „Kui see õnnetus oleks minuga endistel aastatel sündinud, siis oleksin ma hea Wilareti juure läinud, ning tema oleks mind aitnud; aga nüüd on ta ise waene. Aga siiski tahan ma tema juure minna ja oma häda tema ees ülesrääkida; tema saab mo peale halastama ning hea sõnagagi mind aitma.“ Nõnda tema ka tegi. Kui Wilaret tema kurbduft nägi, siis wõttis ta ühe oma härja adra eest ära, ning andis talupojale. „Wõta, wend, minu härg omale, mine tee tööd edasi ning täna Jumalat,“ ütles ta temale, aga ise läks koju. Kui Wilareti naene sellest kuulda sai, siis hakkas ta

mehega kangeste tõrelema. Tema ütles: „kas sa tahad meid näljaga äralõpetada, et sa härja äraandsid? Millega sa oma põldu arima hakkad? Mina tean küll, et sina mitte helduse, ega Jumala tahtmise pärast, vaid oma laiskuse pärast oled härja äraannud. Sa oled rikkuses ja laiskuses elama harjunud ning full on raske waewa näha ja põldu arida. Millest meie nüüd elama hakkame?“ Wilaret kostis naese tõrelemise peale ilma vihata, käskis naest Jumala armu peale loota, kes äraantud härja eest saja võrra kättetafuda võib; aga ise hakkas pääwal ja öösel kangeste tööd tegema, nõnda et ta puhatagi mahti ei saanud.

Aga kõige see juures läks waesus pääw pääwalt ikka juuremaks. Wilaret ei pruukinud oma enese ülespidamise tarwis peaaegu midagi, aga waest ilma armuandeta jätta oli üle tema jõuu. Nõndasama andis ta ka teise härja ning ka hobuse ära. Mõni kord wõttis ta riided enese ümbert ära ning andis waesele. Naene, kes rohkem kui tema, elu ülespidamise pärast muretšes, sagedaste tõreles ja manas teda. Wilaret ütles oma perele: „minul on üks warandus, mis teie mitte ei tea;“ aga naene ning lapsed ei mõistnud tema sõnu. Wiimaks jäiwad nad nõnda waeseks, et igapäawase toiduse puudus kätte tuli. Mõnikord halastasiwad naabrid nende peale ning saatsiwad neile leiba ja jahu; aga ka siis andis Wilaret omast jauft ikka waestele.

Jumala targa nõuu järele sai hea Wilaret wiimaks jälle rikkaks. See sündis nõnda.

Keisrina Irina, kes oma poja Konstantiniga Kreeka riigi üle walitses, tahtis pojale naest wõtta. Suured

ülemad said väljasaadetud, et kõigest riigist kõige ilusamad neitsid kokku tuua, kelle seast pidi noor kuningas omale pruudi valitsema. Saadikud tulid ka jenna külasse, kus Wilaret elas. Kui nad kaugelt tema maja nägid, mis teistest majadest suurem oli, siis tahtsid nad jenna korterisse minna, aga küla rahvas ütlesiwad neile: „see maja on küll suur ning väljast poolt ilus, aga sees poolt on tema waene ja tühi, tema sees elab kõigewaesem inimene.“ Selle aja sees, kui Wilaret mõraid inimesi nägi enese maja poole tulewad, läks ta nende wastu välja ja hakkas neid oma majasse kutsuma, oma waesust koguni äranustades ning rõõmus olles, et ta teekäijad võib wastuwõtta. Mõrad tulid sisse, aga Wilaret ruttas naesele ütleva, et ta õhtu sööma walmistaks.

— Mis so arus on! kätatas naene, — mis asjast pean ma õhtu sööma walmistama? Meie majas pole ei lamba talle, ega kana, aga wõid ning wiina ei mäletagi meie, mill neid meil on olnud.

— Siis tee ometi tuli ülesse, soenda wet ning walmista maja teekäijate tarwis, võib olla ehk Jumal meile midagi abi saadab, — ütles Wilaret.

Ning tõeste, kui naene aga tuld tegema hakkas, nähti küla wanemad uksest sisse tulewad. Nemad olid kuulda saanud, et hea Wilareti juures mõrad on, seepärast ruttasiwad nad teda aitama, kuidas keegi wõis: üks tõi hoina, teine kana, mõni wõid ja wiina j. n. e. Wilaret wõttis kõik need anded tänuga wastu, andis teekäijatele süia, kes temalt teada said, et tema majas kolm tema poja tüttart on. Nemad tahtsiwad neid näha saada, ning oma imeks, leidsiwad nad nende tütarlaste seast ühe, nimega Maria, nõnda

ilusa ning wiisaka olemat, et wistist fundiswad teda Konstantinopooli tulema; Wilaret läks kõige oma perega ka senna.

Kümme noort neitsikest saiwad kuningale walitseda toodud. Maria, kes alanduses oli üleskasmatud, ei wõinud enesele seda suurt õnne loota — kuninga abikaasaks saada, kõige rohkem weel sellepärast, et üks neist neitsidest, kes oma ilu ning juure sugu pärast väga suureline oli, otsesõnu oma seltsilastele ütles: „ega teie ometi mõtle, et kuningas kedagi teie seast ärawalitseb? Mind saab ta wistist ärawalitsema, seepärast et mina teiteist kõigist ilusam, targem ja ka suuremast sugust olen.“ Maria kuulis ilma paha meeleta neid sõnu, ennast kõrge auu tarwis kõlwatumaks armates. Aga Issand ülendab alandlikkuid ning teeb suureliste mõtted tühjaks. Maria sai kuningast ärawalitsetud. Kui kuningas temaga abielusse heitis, siis näitas ta oma armu ka kõige tema suguwõsiale ning tõstis neid auu sisse, aga armulise Wilaretile kinkis ta uhked majad ja suured mõisad.

Wilareti naene ning tema kodakondsed hakkasid siis oma endist nurisemist tagasihetsema ning Wilareti ees andeks paluma. „Anna meile andeks“, ütlesiwad nemad, „et meie meeletumal wiisil sinu wastu oleme pattu teinud ning sind kehwide ja waeste peale armuheitmise pärast teutanud. Mis waelele antakse, seda antakse Jumalale Enesele, ning Tema tasub seda saja wõrra kätte siin ja teises õnsas elus. Sinu heategude eest on Issand sind ja sinuga ka meid kõrgets tõstnud.“ Suure auu ja rikkuse sees oli armuline Wilaret ikka wana wiisi tasane ja alandlik, ning leidis rõõmu üksipäinis selles, et waesid aidata wõis.

Ütsford ütles ta oma naese vastu: naene, teeme
 suure söömaaja ja kutsume kuninga ning tema suured
 isandad oma juure mõrusele." Naene tegi kõik
 kallid toidud walmis ja mõtles tõeste kuningat ning
 tema nõuuandjaid wastuwõtta; aga Wilaret läks
 mõraid söömaajale kutsuma. Seatud pääwal tuli
 suur hulk waesid, jalutumaid, pimedaid ja wigasid
 tema majasse kokku. Tema läks wälja nende vastu,
 kutsus lahkestes kõik sisse, ning ise oma perega talitas
 neid sööma laua juures. Kõik, kes seda nägimad,
 saiwad siis aru, et tema tõeste taewa Kuningat
 waeste näuul wastuwõttis; sest Issand Ise ütleb:
 mis teie ial olete teinud ühele nende
 sinaste minu vähemate wendade seast,
 seda olete teie mulle teinud. (Mat. 25,
 40). Nemad ütlesiwad isekeskis: tõeste, see inimene
 on Jumala mees, tema on see tõsine Kristuse jünger."
 Sest Kristus ütleb: õppige minust, et mina
 olen tasane ja südamest alandlik. (Mat.
 11, 29). Kui Wilaret waesed omast majast ära-
 saatis, siis andis ta igähele kuldtukati. Wilaret
 pruukis seda rikkust, mis kuningas temale andis,
 waeste kasuks, ning kuningas, teda armastades, tah-
 tis tema kätte ka ühe suure ameti anda; aga tema
 tahtis ennast maailma auust eemal hoida ning omas
 südamel alandust pidada. Tema ütles sagedaste:
 „ma tänan ja kiidan Jumalat, kes mind waest santi
 on mäda seest wäljatõmbanud ning niisuure auu sisse
 tõstnud, — kuninga abikaasa wanaks isaks (äiaks)
 teinud; seda on minule küll, rohkem ei ole mull
 midagi tarwis."

Kui Wilaret väga wanaks oli saanud, siis sai

temale Jumalast tema surma tund ette teada antud. Tema laskis omale firstu teha, ning kui haiguse woodisse maha heitis, kutsus oma naese, lapsed ning lapse lapsed enese juure ning andis neile oma surma ligitulemisest teada. Nemad hakkasivad ärdaste nutma; aga tema ilmafurbduseteta ning rahulikult õnnistas neid ning ütles nende wastu: „teie, mo lapsed, teate ning olete mo elu näinud. Issand andis mulle kõigeesite suure rikkuse; pärast seda katsus mo kindlust waesuse läbi, ning, nähes, et mina kannatlikult ja ilma nurisemata seda wastu wõtsin, tõstis mind jälle maapealse auu sisse ning pani kuningate ja selle maailma wägewatega ühe wäeri peale. Aga mina ei ole oma rikkust mitte laegaste sees hoidnud, waid olen teda, waeste ning kehmade läbi, jälle Jumalale tagasi saatnud. Ma palun ka teid, minu armsad, ärge hoolige selle maailma kaduwast rikkusest, waid saatke teda teisi ilma, kuhu mina nüüd minema hakkän. Ma palun teid, olge teekäijate wastuwõtjad, seiske leskede naeste ja waeste laste eest, käige haigid ja wangisid waatamas, ärge olge laisjad kirikus käima, ärge püüdke wõerast asja omale kiskuda, ärge pekske keelt teiste inimeste peale, ärge olge rõõmsad ei sõbrade ega waenlaste õnnetuse üle, pidage furnute mälestust ning ärge unustage ka mind patust oma palwete sees ära.“

Pärast seda, kui ta oma laste lastele mõned õpetuse sõnad ning ettekuulutused nende elust sai ütelnud, omakste ning kõige maailma eest palwet teinud, hakkas ta rõõmuft hiilgawa palgega seda Daweti laulu laulma: „Ma t a h a n J e h o w a f u u r e s t h e l d u s e s t i g a m e s t e l a u l d a.“

(Paul 89, 1); pärast luges ta „Meie Issa“ palwet, ning sõnade lugemise ajal: sinu tahtmine sündku, — andis oma hinge Jumalale. Tema palgest paistis pärast surma rõõm ning rahu, mis tema elu ajal wana eani tema näule suureks iluks oli. Kui sealt maa rahwas tema surmast kuulda saiwad, siis tegi see kõikidele kurbdust; kuningas ning suured isandad ja ka ütlemata hulk santisid oliwad armulise Wilareti ihu hauda saatmas.

Üks õnne Wilareti sugulane nägi pääw pärast tema surma ühte imelikku und, millest tema nõnda jutustas: „Mina nägin, et ma ühte tundmata paika wiidud olin, ning üks walguses hiilgaw mees mulle tule jõe näitas, kelle kohin mulle hirmu tegi. Aga tule jõe taga nägin mina walguse ja rõõmu paradisi. Seal oli kõik õhk magusa haisuga täidetud, tasane tuule õhk kõigutas puid, mis wilja ja õitsmeid täis oliwad. Ei ole neid sõnu, et kõik seda õnne ülesrääkida, mis Issand seal neile on walmistanud, kes Teda armastawad. Seal nägin mina õiglasi, kes walges riides oliwad, ning taewa õnne põlwe maitsewad. Nende seas oli üks wana mees, keda mina korruga mitte ära ei tunnud. Tema istus kuld auujärje peal; ühelt poolt oliwad tema ümber uueste walgustud lapsukesed, kellel küinlad käes oliwad, tema teisel pool oli hulk santisid, kes tema ligemale tungiswad. Ning mina küsisin noore mehe käest, kes mulle paradisi näitas: kes on see wanamees, kes auujärje peal, nende hiilgawate meeste seas, istub? Dns see Abraam? Aga tema kostis mulle: see on Wilaret, Amnia mees, kes oma armastuse eest santide ja kehwide wastu ning oma

puhta ja õige elu pärast seie on asunud. Kui Wilaret mind silmas, siis hakkas ta mind oma juure kutsuma: Tule seie, ütles tema, et ka sina seda head kätte saaksid. Aga mina kostsin temale: mina ei või mitte, õnnis isa, tulla, sest teerada üle jõe on kitsas ning sild on waene. Aga tema kostis mulle: ole julge, ning tule ilma kartufeta, sest kõik, kes siin on, on seda sama teed tulnud ning teist teed ei ole. Pärast seda andis ta mulle kät ning mina sain kenaste üle jõe. Aga sedamaid, kui mina tema käe külge puutusin, lõppis imelik unenägu ära, ning mina, kui ülesärkasin, mõtlesin kuidas võin ma üle tule jõe paradiisi eluasemetesse saada.“

Püha Prohweti Habakufi mälestus.

2. Detsembris.

Püha Prohwet Habakuf elas kuus sada aastat enne Kristust ning kuulutas need hädad ette, mis Juuda maa peale pidivad tulema. Ning tõeste, Kaldea maa kuningas, Nebukadnetsar, wõttis Jerusalemma Juuda rahwa käest ära, häwitas linna ning templi ära ning wiis palju rahwast wangi. Siis põgenes ka Prohwet Habakuf Juuda maalt ära, Ismaeli rahwa maale; aga pärast, kui Nebukadnetsar sai äraläinud, tuli ta jälle oma sündimise paika tagasi.

Tema oli üks waene inimene ning elas põllu tööst. Üksford walmistas ta lõuna jõe ääres mõned meestele, kes tema wilja lõigata aitawad, ning häkit-

felt nägi Issanda inglit, kes tema vastu ütles: „Habakuf, sina pead selle sööma Danielile wiima, kes Babeli maal lõukoerte augus on.“

Habakuf pani seda väga imeks ning kostis inglile: „Issand, mina pole ilmaski Babelis olnud, ning ei tea kus see lõukoerte auk seal on.“

Siis wõttis ingel tema juuksist finni, tõstis teda ülesse ja wiis Babeli. Babel oli Kaldea riigi pealinn. Senna sai palju Juuda rahwast wangi wiidud ning teiste seas ka poisifene Daniel. See poisifene sai pärast Jumala suureks prohwetiks, keda ka Kaldea kuningas tema suure tarkuse pärast auustas. Aga Kaldea targad jõuudsiwad keelepiksmise läbi kuninga wiha Danieli vastu tõsta, ning Jumala prohwet sai lõukoerte auku heidetud. Danieli waenlased mõtlesiwad, et lõukoerad teda äramurdwad, aga Issand Jumal hoidis oma ustawat sulast nõnda, et lõukoerad temale midagi wiga ei teinud. Sellesama prohweti Danieli juure sai prohwet Habakuf läkitud. Ingel pani teda lõukoerte augu juure maha, ning tema hüüdis: „Daniel, wõtta see sööm vastu, mis Issand sulle on läkitanud.“ Daniel sõi toidu ära, ning ingel wiis Habakuki jälle tema elamise paika tagasi.

Oma rahwa wiletuste pärast leinades, trööstis Habakuf wagamaid Juuda rahwa seast lootusega Jumala peale, kes oma rahwale oma wõitnud mehega abiks tuleb (Habak. 3, 13.)

Sellesamal pääwal on ka püha martri Miropia mälestus. See noor ristiusu neitsifene elas oma emaga Ewesuse linnas. Tema käis sagedaste Apostli

Wilippuse tütre, püha Ermionia haua juures, ning tegi selle salwiga, mis tema mädanemata ihust wälja jooksis, haigid terweks. Kui keisri Detziuse ajal kange ristirahwa tagakiusamine hakkas, siis põgenes Miropia oma emaga Giosi saare peale, aga tagakiusamine ulatas ka senna. Üks auus mees, nimega Sfidorus, sai usu pärast äratapetud ning tema ihu metsaliste ja lindude söögiks wisatud. Miropia wõttis ööse kannataja ihu ning mattis teda auusaste maha. Kui maawalitseja sest kuulda sai, et kannataja ihu oli ära wiidud, siis mõistis ta wahid surmale. Miropia sai sest teada, ning läks ja kuulutas, et tema on ööse Sfidoruse ihu ärawiinud. Maawalitseja käskis teda armutumal kombel peksta ning wangi torni heita. Rest öösel, kui püha neitsikene Sumalat palus, sai wangi hoone häkitsest ühte imelikku walgust täis, inglite foorid ilmusiwad neitsikesele ning nende seas ka püha kannataja Sfidorus, kes temale ütles: „rahu olgu sulle, Miropia, sinu palwe on Sumalast kuulda wõetud, sina saad meie sekka asutatud ning pead seda auu krooni pärima, mis sulle on walmistud.“

Kui kannataja alles rääkis, andis neitsikene oma hinge Sumalale. Kõik wangide maja sai magusat haisu täis. Wahid oliwad suures imes, ning üks nende seast, kes seda nägemist oli näinud ja püha kannataja Sfidoruse sõnu kuulnud, palus ennast ristida ja sai kõlblikuks oma usu eest martri surma wastuwõtta. Püha Miropia sai ristirahwast waga kombetega mahamaetud.

Büha prohveti Sewanja mälestus. Psuha prohveti Sewanja mälestus.

3. Detsembril.

Büha prohvet Sewanja elas kuusjada kümme aastat enne Kristust. Tema kuulutas ette, misjulgused wiletsused Juuda ja teiste naabrirahwade maade peale pidiwad tulema ning ütles ka sest Uueseaduse walguse ajast ette, mill Issand saab oma rahwast katsma tulema ning Enesele ühe alandliku ja alwarahwa ärawalitsema, kes Issanda nime juure saawad kippuma, kes ei pea kõwerust tegema, ega walet rääkima, kes Issanda nime saawad appi hüidma ning Teda ühe ikke all teenima (Sewan. 3, 9. 12. 13). Tema hüüab:

Paula röömsaste, Sioni tütar, ole röömus ja hüppa röömu pärast, Jerusalemma tütar! Jehowa on sõõged nuhtlused ära saatnud, Tema on so waenlased ärarüistanud; Jehowa Israeli kuningas on so seas, ei sa pea mitte enam saama õnnetust näha. Jehowa, so Jumal, sinu sees, see Kõigewägewam tahab abi saata. (Sewan. 3, 14. 15. 17).

Selljamaal pääwal on ka:

**Waga Sawwa, Swenigorodi floostri
 ajutaja, mälestus.**

Pärast kuulsat lahingut, mis Kulikowi wäljal

1380 aastal Tatarlastega oli, läks suurvürst Dimitrij Donskoi püha Sergiuse juure kloostri wõidu eest Tatarlaste wastu Jumalat tänama ning ka püha Sergiusele tema palwete ja õnnistamise eest tänu tooma. Sealsamas andis ta ka Sergiusele teada, et tema on enne lahingut tootanud ühe kloostri püha Jumala sünnitaja auuks ehitada ning palus temalt nõuu ning abi selles asjas. Püha Sergius täitis heameelega suure würsti tahtmist; tema käis mitmed kõrbed läbi, ning walitses ühe koha, Dubenka jõe ääres, alustas kiriku Jumalasyunnitaja Unumise mälestuseks ning pani uue kloostri ülemaks ühe oma jüngri, munga Sawwa, kes Troitskij kloostris oma waga elu poolest tuttaw oli.

Õnnis Sawwa elas Dubenskij kloostris hulga aega alatilises palwes ja suures kasiuses, teistele munga wendadele sõna ning teuga eesmärgiks olles. Kui waga Nikon, kes pärast Sergiust Troitskij kloostri ülemaks oli, üksikusse paika elama läks, oli Sawwa kuus aastat tema asemel kloostri ülemaks, aga kui Nikon tagasi tuli, siis läks ta jälle oma kõrbe tagasi. Aga jüiski ei jäenud ta pärast seda enam kauaks Dubenskij kõrbe. Dimitrij Donskoi poeg, würst Georgij, kelle waimulikuks isaks Sawwa oli, palus teda oma päranduse linna Dimitrowi, aga pärast oma mõisa Swenigorodi elama tulla, kuhu ta kloostri ehitada tahtis. Selle kloostri tarwis sai üks ilus koht mäe peal walitsetud, mis Storoshiks hüiti (wahi koht), selle pärast, et seal sõa wahid olid, Sedwa rahwa peale tulemistele pärast, kes sealt poolt Moskwat rööwimas käisid. Sealt olid väga ilusad ümberkaudsed kohad näha. Sawwa tegi palwet ning asutas

selle koha peale puust kiriku, Jumala Oma sündimise mälestuseks, võttis würsti kange palwe pärast, selle uue kloostris igumeni ameti oma kätte ning ehitas kiriku juure omale ühe pisikesse kellio (munga elamise urfiku). Warsti läks kõne tema waga elust laiale, ning palju munga wendi tulid tema juure elama.

Würst Georgij kandis suurt hoolt selle uue kloostris eest, ehitas tema ühe väga ilusa kiriku ning käis tihti oma waimuliku isa waatamas, tema käest õnnistust ja eespalwid iga suurema töö hakatusel palumas. Pärast sõda Bolgaride wastu, kus tema nende peale wõimust sai, tuli ta waga Sawwat tänama, kes teda oli sõtta õnnistanud. Sawwa ütles tema wastu: „See helde ja armuline Jumal on sinu waga walitsust, sinu südame alandust ja armastust tähele pannud, mis sina oled waeste wastu näitnud ning sulle wõitu uskmata rahwa wastu annud. Saagu so süda armastuses Jumala wastu kindlaks; meie ei wõi milgi muul wiisil nõnda Jumala ligemale saada, kui waeste peale armu heitmise läbi; kui sa nõnda saad edespidi tegema, siis saab sinu walitsus selle sinatse elu heaks olema ning tulewas elus pead sa igawesed head pärima.“

Storoshi kloostris elas waga Sawwa wana eani, ning kui ta 3. Detsembril 1407 aastal ära suri, sai kõigest munga wendadest taga seinatud.

Ühe hulga aja pärast oli selle kloostris ülemaks üks munk, nimega Dionisius; temale ilmus unes üks wana mees ja ütles:

— Maali mo nägu ülesse.

— Kes sa oled? küsis Dionisius.

— Mina olen Sawwa, selle kloostris asutaja, kostis wana mees.

Kui Dionisius unest üles ärkas, siis küsis ta ühe wana munga käest, kes Sawwat mälestas, temast järele. Wana mehe juttu järele oli Sawwa umbest niisugune olnud, nagu ta Dionisiusesele ennast unes näitnud. Dionisius oli väga osaw maalimise kunstis ning maalis waga Sawwa kuju ülesse.

Mõne aja pärast hakkasid munga wennad Dionisiusese peale nurisema ning tõstsid wale kaebuse tema peale suure würsti Joanni ees, kes teda kaebuse järele kuulamise pärast oma juure kutsus. Igumen oli kurb ning rahuta. Öösel ilmus temale Sawwa ja ütles: „miks oled sa, mo wend, mures! Mine ja rægi ilma kartuseta; Issand saab find aitama.“ Dionisius tõusis magamast ülesse ning palus kõige see öö Jumalat. Sellamal öösel ilmus waga Sawwa neile, kes Dionisiusese peale nurisefid ning ütles: „kas teie selle tarwis olete maailma maha jätnud, et nurisemises munga kohut täita? Teie nurisete, aga teie igumen palub filma weega Jumalat. Saab näha, mis wõidab, kas teie nurisemine wõi teie isa palwe? Aga pidage, mo lapsed, meeles, et tillipidajate südametes ei wõi alandus ega Jumala arm aset leida.“ Pärast seda sai Dionisius täieste suure würsti ees digeks mõistetud ning läks oma kloostri tagasi.

Jumal auustas oma sulast, waga Sawwat, juure hulga imetegude läbi. Üks kurjast waimust waewatud inimene, kes waga mehe haua juure sai toodud, sai korraga terweks ning jutustas pärast, et kui igumen on teda risti tähega õnnistanud, on tema ühte wanameest näinud haua peal seiswad, kellel rist on käes olnud, millest tule leek on wälja käinud. Waga Sawwa haua juures sai ka üks pime nägiaks ning

ühe tumma feel peafis lahti. Kõne neist imetegudest läks laiale, ning palju haigid tulid waga mehe haua juurest omale terwist otsima ning seal Jumalat paluma. Wiimaks käskis kuningas Aleksei Mihailowitsch haua lahti teha ning õnna Sawwa ihu, mis 245 aastat oli maa sees olnud, leiti mädanemata olewat. Püha Sawwa mädanemata ihu sai 20. Januaril 1652 aastal suure auuga uue kiristu sisse pandud ning katedraal kiriku wiidud. Seda asja olid toimetamas kuningas, Wenemaa patriarh Josef (Josim) ja Nowgorodi mitropolit Nikon.

Kloostriis on üks wana jutustamine. Selle jutu järele on püha Sawwa mädanemata ihu järgmise juhtumise pärast üles leitud: ükskord, kui kuningas Aleksei Mihailowitsch Swenigorodi ligidal jahi peal käinud ning seltsimeestest maha jäenud, on häkitselt üks suur karu paksust metsast tema kallale karganud. Kuningas on juba surma ootanud, aga filmapilkmisel on üks wana mees munga riides tema juure tulnud, ning karu on, seda meest nähes, metsa põgenenud. Kuningas on seda asja waga imeks pannud ning munga nime järele küsinud. „Mina olen Sawwa, Storoschi kloostri munk,“ kostnud wanamees. Pärast neid sõnu on wanamees kloostri poole minema hakkanud, kuhu ka kuningas warsti pärast seda oma seltsimeestega läinud. Kuningas küsinud arhimandriti käest mungast Sawwast järele, ning oma imeks on ta tema käest kuulda saanud, et kloostriis niisugust munka ei ole. Kui kuningas seal waga Sawwa kaju näinud, on ta warsti ära tunnud, et seesama wanamees metsas temale ilmunud ning tänuks temale molebni (palwe) pidada lastnud ja tema haua lahti

wõtnud. Seft saadik on kuningas Aleksei Mihailowitsch waga Sawwast suurt lugu pidama hakanud, fagedaste tema klooftris käinud ning jenna kallid kingitused saatnud.

Smelikud haigete terweks saamised tunnistasid, et Jumala arm ka püha mehe mädanemata ihu peal hingab. Neist imetegudest, mis waga Sawwa haua juures on sündinud, jutustab tema elu raamat, mis Storofhi klooftris alles hoitakse.

Püha suure martri, neitsikese Warwara, elu.

4. Detsembril.

Reisri Maksimiani walitsuse ajal elas Heliopoli linnas üks rikkas ja suurtsugu inimene, nimega Diosforus. Tema naene suri ära, ning oma ainuist tütart Warwarat armastas ta kui filma terakest. Tema kandis tütri koolitamise pärast suurt hoolt, aga kaswatas teda pagana usus, sest et ise pagan oli. Neitsikene oli ime ilusa näuga. Tema täie eani hoidis isa teda teiste inimeste filmade eest warjul. Omas uhkes majas, mis kõrge samba otša, ehk ühe samba näulise torni otša oli ehitud, ei näinud Warwara muud kedagi, kui oma kooli preilisi ning toatüdrukuid. Kõrgelt tema tubadest oli waga ilus kauge mägede, metsade ja lagedikude peale waadata; seal oli selge taewa ning ka maa ilu paremine, kui muialt näha. Üksford waatas neitsikene kõige selle ilu peale, mis seal oli ning jäi mõttesse. Tema

mõtles ning küsis oma juhatajate käest järele: kelle käsi on kõik selle ilu teinud? Juhatajad preilid, kes paganad olid, kostsid, et maailma on jumalad loonud; aga neitsikene kostis: „See ei või olla, et jumalad, keda meie kumardame, kõik on loonud, sest nemad on ise inimeste kätte töö, kullast, hõbedast ja kivist tehtud ning ei tunne ega mõista midagi. Wist on veel üks kõrgem ning wägewam Jumal, üks tõsine Jumal, kes taewa ja maa on teinud, kes maailmat päikese walgusega, kuu hülgamisega ning tähtede paistmisega walgustab, maad puudega, ning lillidega ilustab ning jõgede ja hallikate läbi niisutab. Wist on üks Jumal, kes kõik ülespeab, kõigile elu annab, kõige üle walitseb.“ Nõnda, loomuse ilu peale waadates, hakkas neitsikene oma mõistusega ning südamega Loojat otsima ning püüdis teda tunda saada. Temal ei olnud maapealset juhatajat, aga Issand Ise juhatas teda Oma armu läbi ning andis temale igatsusemist — töt tundma saada ja walmistas teda selle wastu.

Nõnda läksid mõned aastat mööda ning Diosforus hakkas Barwara abielust mõtlema. Palju oli noori mehi, kes teda omale tahtsid, sest Barwara oli väga ilusa näuga ning tema isa oli rikas. Diosforus andis tütrele teada, et ta teda tahab mehele panna; aga tütar palus filma weega wastu, et ta temale sest asjast ei räägiks. Diosforus ei tahtnud armast tütart sundida, lootes, et ta ise selle mõttega saab harjuma; tema mõistis veel omalegi süüd, et oli tütart üksikuses ja teistest inimestest eemal üleskaswatanud. Ükskord oli Diosforusel tarwis mõneks ajaks kodust ära minna. Enne äraminekut andis ta

Kooli preilidele käsu, et naad tema tütarit teiste noorte neitsikestega tutvaks teeksid ning temale luba annaksid kodust äraminna jenna, kuhu ta aga tahab. Tema lootis, et Barbara, nähes teisi tütarlapsi, mehele minewad ning maailma heast osa wõtwad, ka nende wiisi niisugust elu järke ihaldama hakkab.

Aga sündis koguni teist wiisi. Nende neitsikeste seas, kellega Barbara tutvaks sai, olid mõned ristiusku. Nende käest sai Barbara sest Jumalast teada, kes taewa ja maa on loonud; nendelt sai ta ka kuulda, et Jumala ainusündinud Poeg, Jeesus Kristus, on maa peale tulnud, inimeseks saanud, kannatanud ning oma elu annud, et inimesi igawesest hukatusest peasta. Neitsikese süda, mis juba ammu tõi taga igatses ning selle wastuwõtmisele püha Waimu juhatamise läbi walmistud oli, wõttis ütlemata suure rõõmuga selle hea sõnime lunastusest wastu, ning sai usu ja palawa armastusega Jumala wastu täidetud. Tema ainus ihaldamine oli — ristiniimeseks saada. Barfi läks see ihaldamine ka täide. Heliopoli linna tuli üks ristiusu preester. Kui ta Barbara ihaldamisest kuulda sai, siis walmistas ta teda püha ristmise wastu, seletas temale ristiusu seaduse ära, ning wiimaks ristis teda Isa ja Poja ning püha Waimu nimel. Barbara oli täieste õnnelik, püüdis kõigest jõust nõnda elada, et wäert olla ristiniimese nime kanda, — iga pääw palus ta Jumalat ning mõtles Jumalast ja neist heategudest järele, mis Jumal temale oli teinud.

Niisugustes mõtetes olles, tuli Barbara üks kord jenna kohta, kus isa käsu järele sauna ehitati, mis kabe afnaga pidi tehtud saama. Et Barbara nähtawa

maailma peale waadates, nägemata Jumala tahtmist, wäge ja tarkust tundma sai, seepärast tahtis ta ka, et inimeste nähtawad teud Jumala jala asju meele tuletaksid: tema käsks jaunale, kahe akna asemele, kolm akent teha — püha Kolmainu Jumala tähenduseks. Teisel korral läks Warwara ka sauna sisse, seal oli üks suplemise wann, kelle seinad mustast marmorist tehtud olid; tema lastis ennast kumargille ning Ünnistegiast mõttes olles, tegi sõrmega marmori peale Issanda risti löömise kuju. See kuju oli nagu raud riistaga marmori sisse löigatud; peale selle tunnistawad pühad mehed, kes Warwara elu lugud on kirja pannud, et suplemise wanni sisse on neitsikese jala jälg jäenud ning sealt üks hallikas wälja jooksnud hakanud, kelle wesi uskjatele terwißt andis.

Dioskorus tuli koju tagasi, ning läks warssi sauna ehitamist waatama. Oma imeks nägi ta, et saunal mitte kaks, waid kolm akent oli, et tema käsks ei olnud mitte täidetud. Kui ta teada sai, et see Warwara tahtmise järele tehtud oli, siis kutsus ta teda enese juure. Warwara kuulutas julgeste isale, et tema on ristiusku wastu wõtnud, ning et tema aru järele sauna kolm akent nende kolme pale peale näitwad, mis ühel Jumalal — jellel ligisaamatal, äraütlematal, loojaminematal ja lõpmatal Walgusel on, Kes iga inimest, kes ilmale tuleb, walgustab. Tema näitas isale ka seda risti tähte, millega ta ehitawat hoonet pühitseda tahtis. Dioskorus sai hirmsat wiha täis. Paganate aru järele oli ristiusk üks meeletu ja teutuse asi, nemad ei wõinud sest aru saada, et on wõimalik jellesinatse maailma rikkust ja auu ärapõlgada ning Seda kumardada, Kes nende aru järele,

fui kõlwatu inimene, risti peal ära surmatud sai. Dioskorus hakkas oma tütar armutumal wiisil peksma, pärast pani teda ühte pimedasse kambri mõneks päewaks finni. Aga nähes, et ähwardamised ning nuhtlemised midagi ei maksja, lõi ta oma südame kõwaks ning wõttis wiimaks nõuks tütre maawalitseja Martiani ette wija.

— Minu tütar on meie jumalad mahajättnud, ütles ta maawalitseja wastu, — tema usub risti- löödud Jeesuse sisse, ning mina lükkan teda enesest ära. Kui tema mitte meelt ei paranda, ning jumalaid ei kumarda, siis pole ta enam minu tütar, ning mina ei taha tema isa olla, tee temaga kuidas ja armad.

Martian esiotsja ei uskunud, et Warwara omas uues usus nii wäga kindel oli, seepärast lootis ta meelitamise wiisil teda õige Jumala poolt ära pöörda, — kiitis tema ilu ning ilma wihata maenitstes teda — mitte wana-aegsid esivanemate kombid maha jätta, mitte oma wastu panemisega isa wihastada, ning tema armastust ja rikkust, mis ta tema tarwis on forjanud, äralikata. Selle kostuseks tunnistas neitfikene oma usku Kristuse sisse ja kiitis Issandat, Kes temale kallim oli, kui kõik maailma head, rikkus ja rõõm.

Kaua aega maenitstes maawalitseja teda, tema ütles: „ära hukka oma noorust, halasta ise enese peale ning ära sunni mind sind piinamiste alla andma.“ „Mina kiidan oma Jumalat, kostis Warwara, ning olen walmis Tema nime pärast ennast ohwerdama, sest Tema üksi on see tõsine Jumal, Kes taewa ja maa on loonud, aga teie jumalad on wale jumalad ning teie lootus nende peale on tühine.“

Siis sai Martian aru, et tema maenitsused midagi ei aita ning käskis neitsikest härja soontega peksta. Teda piinati kaua aega, aga tema kindlust ei wõinud ükski asi wõita; wiimaks wiidi teda pool furnult wangi hoonesse.

Haawadest nõdrust tundes, palus Warwara silma-weega Jumalat, et Ta tema usku kõikuda ei laseks, waid teda oma abi ja wäega kinnitaks. Tema palwe sai kuulnud. Dösel sai tema wangi kamber imelikku walgust täis, ning neitsikene, röömu ja wärisemisega Jumala auu ligi olemist tundes, nägi Ennast Nuu Kuningat Issandat Jeesust ütlemata lahkeste tema peale waatawat ning sai Tema suust need sinatsed sõnad kuulda: „Ole julge Minu pruut, ning ära karda mitte! Mina olen Issand, Kõigewägewam Jumal, Mina kaitsen sind ja waatan sinu wõitlemise peale; Mina tahan sinu waewa kergitada ning sulle tasumise walmistada. Kannata otsani ning sina pead igawesed head Minu riigis kätte saama.“

Imelik nägemine lõppis otsa ning täitis neitsikese südame äraütlemata röömuga. Häkitselt said tema haawad terweks, ning tema palus kõige öö südamest Jumalat, Kes teda oli kinnitanud ning temale taewa tröösti kannatuste ja häda sees annud.

Teisel hommikul wiidi Warwara jälle maawalitseja ette, kes oma suureks imeks nägi, et tema ihu peal ei olnud jälgegi neist haawadest, mis temale said tehtud, et tema koguni terve oli, ning et tema pale röömu ning äraräkimata iluga hiilgas. „Waata, kui armulised on meie jumalad,“ ütles maawalitseja neitsikese wastu, „nemad on sinu peale halastanud ja sinu rammu ning terwise sulle tagasi annud. Heida

fiis ennast nende alla ning too oma tänu tunnistuseks neile ohwrit."

— Mitte sinu jumalad pole mind terweks teinud, kostis Warwara, — mulle on terweise annud Issand Jumal Jeesus Kristus, kes iga tõbe parandab ja ka furnutele elu annab. Teda tänulikult kumardan mina, Temale tahan mina ennast ohwerdada.

Siis andis maawalitseja neitsikese jälle waewamiste alla, aga tema, usu läbi kinnitub olles, wöttis kõik kannatlikult vastu.

Üks pääw enne Warwara esimist piinamist oli rahwa seas üks ristiusu neitsikene, nimega Juliania. Tema waatas suure südame waluga Warwara kannatamiste peale. Kui püha Warwara wangi hoonesse sai wiidud, siis läks tema Warwara järele ning istus kõige öö wangi hoone akna taga ja mõtles Warwarast ja tema kindlast usust, mis teda nii noores põlwes on sundinud isa ja kõik maailma rõõmu maha jätma, et Kristust tunnistada ja Tema nime pärast kannatada. Need mõtted äratasiwad Juliania südames palawat armastust Jumala vastu; tema palus filma weega Jumalat, et Ta ka temale niisugust usku annaks, ja tema südamesse kindlat nõuu paneks Kristuse pärast kannatada. Kui Warwara wangi tornist wälja toodi ja jälle piinamiste alla anti, waatas Juliania sõna lausumata tema kannatamiste peale ning nuttis libedaste; aga korraga hakkas ta suure healega õiget Jumalat kiitma ja maawalitsejat tema kõwa südame pärast lautma ja noomima. Warsti wõeti teda kinni ja toodi maawalitseja ette. Tema kuulutas, et ta ristiniimene on. Ka teda anti piinamiste alla ning seuti Warwara kõrwa rippuma. Püha Warwara tõstis

omad filmad üles taewa poole ning palus: „ Oh Jumal, kes Sa inimeste südamed läbi katsud ; Sina tead, et mina Sind ainust armastades, ja Sinu püha käskusid täites, ennast kõige ihu ja hingega Sulle äraannud olen ning Sinu wägewa abi peale loodan. Ära jätta mind, oh Issand, maha, waid waata armulikult minu ja minu feltsilise Juliana peale ; kinnita meid mõlemid, ja anna meile jõudu otsani seda wõitlemist ärawõidelda ; sest waim on küll walmis, aga liha on nõder.“ Jumal wõttis seda palwet kuulda, ning mõlemad martrid kannatasid kindlusega ja kannatlikult kõige hirmsamad piinamised ära, Issanda poole hüides : Ära heida meid mitte ära oma pale eest, oh Kristus, ja ära wõtta oma püha Waimu mitte meilt ära. Anna meile oma õnnistuse rõõmustust ja heameeleline Waim toetagu meid Sinu armastuse sees.“ (Paul 51, 13. 14). Wiimaks, kui Martian nägi, et ka kõige kangelamad piinamised ei wõi neid püha neitsikest Kristust ära salgama sundida, andis ta neid mõlemid surma nuhtluse alla.

See nuhtlus pidi linna müiride taga äratoimetud saama. Galastamata Dioskorus ise wiis oma tüdart surma nuhtluse paika, mõeka käes pidades ; sõamehed wiisid Julianiat. Nemad mõlemad palusiwad Jumalat. Barbara hüidis : Oh algamata Jumal, Kes Sa taewa, kui teki, oled wäljalautanud ja maad wee peale rajanud ; Kes Sa oma päikesega häid ja kurje walgustad, kuule mind, Sinu ümardajat, kes Sind palun, ning läkita oma armu selle inimesele, kes minu

ja minu kannatamise peale mõtleb, et tema peale mitte häfiline surm ei tuleks."

Kui tema alles palus, oli üks heal taewast kuulda, kes teda kutsus ning tema palwet täita lubas; mõlemad kannatajad kumardasid omad pead timukate mõkade alla. Dioskorus ise toimetas oma tütre surma nuhtluse ära.

Selljal ajal tuli Jumala wiha Dioskoruse ja Martiani peale. Tõusis kange müristamine ning wälgu löömine, ning nemad mõlemad said piksest maha löödud ja ärapõletud nõnda, et midagi nende ihudest ei olnud võimalik üles otsida. Aga püha martrite ihud wõttis üks ristiniimene, nimega Galentian, ning mattis maha. Tema ehitas nende peale kiriku, kus uskjad omale tõwedest terwiist leidsid.

Nüüd hingab püha juuremartri Warwara mädanemata ihu Rijewis, Slatowerhij floostris, Peaingli Mikaeli kirikus, kuhu palju rahwast tema pärast Jumalat palumas käib. Tema sai Konstantinopolist Wenemaa wanaaegse pea linna Kreeka kuninga tütrist, juure wüürsti Swätopolki Mihaili abikaasast, toodud, ning tema juures saab iga teisipäew awalik palwelugu (соборный акаѳистъ) lauldud. Püha kogudus laulab: „Kiitkem püha Warwarat, sest tema on waenlase wõrgud katki kiskunud, ning, kui linnuke nendest ennast lahti peastnud!"

Selljal ajal pääwal on ka:

**Püha Joannese, Zamaskuse mehe,
mälestus.**

Seitsmendamal aastajal pärast Kristuse sünni

dimist, wõtšiwad Saratšiniid Siria maa linna Tamaskuse oma alla. Selles linnas oli hea hulk risttirahwast elamas. Saratšiniid tegid risttirahwale palju ülekohut ja waewa, aga Jumala targa nõuu järele, leidis üks ristiinimene, Sergius, lianimega Mansur, nende ees armu: nemad ei teinud temale, ega tema perele, midagi paha, — ei wiinud teda wangi, ei riisunud tema warandust ära. Mõne aja pärast hakkas Saratšiniide würst ehk kalit teda väga armastama ning andis ühe suure ameti linnas tema kätte.

Sellel ristiinimesel oli poeg, nimega Joannes, kes Issanda seaduses üleskaswatud sai. Aga mida suuremaks Joannes kaswis, seda rohkem tundis isa ühte õpetud meest omale tarwis minewat, kes Joannele üks wõinud mitmesugusid teadusi õpetada, ning palus kõigest südamest Jumalat, et Ta tema pojale niisuguse õpetaja saadaks. Jumal wõttis tema palwet kuulda.

Ükskord nägi Sergius linna platsi peal suurt rahwa hulka. Tema läks senna ligemale, ning sai teada, et Saratšini sõamehed, kes naabri rahwast rööwimas olid käinud, on mõned ristiinimesed wangi wõtnud ja linna turu peale toonud. Mõned neist said orjapõlwe ära müüdnud, mõned äratapetud. Wangide seas oli üks munk, Italiamaast pärit, kes oma sugu rahwa seas väga suure auu sees peetud sai. Kõik, kes surmale mõistetud said, tulid tema juure, heitsid tema jalge ette maha, palusid teda ennesta hingede eest Jumalat paluda. Aga munk ise oli, pealt näha, suure kurbduse sees. Sergius läks tema juure, ning kui tema nime, seisust, ning

ifamaad oli järele küsinud, ütles tema vastu: „miks sa, Jumala mees, nõnda kurb oled? ega fina ometi surma nuhtlust ei karda, sest sa oled maailma maha jätnud, ning kõik ilma rõõmud Jumalale ohvriks toonud, igawest rõõmu kätte saada lootes?“

— Mina ei nuta mitte ilma rõõmu pärast, kostis munk; juba ammu olen ma nendele ära surunud; ammu olen ma arusaanud, et kõik maailma asjad tühised ning kaduvad on, aga ma nutan sellepärast, et pean lasteta fiit ilmaft lahkuma, et mull ei ole pärijat järele jäemas.

Neid sõnu oli Sergiusel väga ime kuulda.

— Sina oled jo munk, ütles tema. — Kuidas võid sa siis sellepärast nutta, et sul pärijat ei ole järele jäemas, kui sa munga põlwe oled heitnud, ning tootanud, mitte ialgi abielusse heita?

— Sina pole minu sõnadest mitte aru saanud, kostis munk, — mina räägin waimulikust pärimisest. Sina näed, et ma üks waene munk olen, aga Issanda armu läbi olen ma noorest põlwest kõik sugust tarkust ja teadmist õppinud, ning seda kallist warandust pole ma kellegi kätte anda jõudnud. Mina olen wilsohwia (pagana tarkade õpetused), Jumala sõna tundmise, õpetuse mõtlemisest, kõne ja muusika kunsti äraõpinud; mulle on ka loomuse seadused teada; nii väga palju head olen ma Jumalalt saanud, aga mull ei ole seda inimest olnud, kellega ma seda oleksin jagada wõinud, ning pean, kui wilja kandmata puu, kui see tige sulane, kes oma talenti maa sisse mattis, Jumala ette minema . . . Waat mis pärast mina nutan!

Kui Sergius neid sõnu kuulis, siis mõtles tema:

„waat! see on see kallis warandus, mis ma nõnda kaua olen otsinud!“ Tema käskis munka Issanda armu peale loota, aga ise läks ruttu kaliti (würsti) juure, heitis tema ette põlwile maha ning palus seda wangi toodud munka omale anda. Würst wõttis tema palumise wastu. Selle targa munga hooleks sai Joannese ning ühe teise poisikese — Kosma kaswamine antud, kes Sergiuse majas elas. See tark munk, kes Kosma, Pühalinna mehe nime all teada on, (Косма Святоградецъ), kirjutas pärast kanonid kõige suuremate pühade aegade tarwis.

Munk hakkas kõige hoolega ning armastusega neid kahte poisikest õpetama ja nende wäga kaunis edenemine õpetustes, oli temale waewa palgaks. Tema õpilased olid targad ja hoolikad tähelepanema, noor Joannes oli iseäranis tark õpetuste kätte saamisest ning ka oma elu wiiside poolest tasane ja alandlik.

Kui Joannes ning tema seltsimees täie ealisteks said, siis läks see nende hea õpetaja püha Sawwa floostri, kus ta oma surmani elama jäi, aga Joannes, kes õpetust ja Jumala sõna lugemist oli armastama hakanud, mõtles kõige elu aja tarkust õppida. Aga warsti pidi ta oma õppimise himu mahajätma ja oma elu teiste kasuks pruukima, Tema isa suri ära ning Tamaskuse walitseja pani teda Tamaskuse linna ülemaks.

Sell ajal oli Kreeka keisriks Leo, Gauri mees, kes püha kujukude auustajaid kangeste taga kiusas. Sellepärast tõusiwad segadused ja mässamised risti rahwa seas. Pühad koguduse õpetajad õpetasid rahwast ning seletasid neile seda, mis pühad kujud tähendawad.

Joannes maenitses oma kirjade läbi ristirahwast, mitte tagakiusamiste ning wale seletuste läbi ennast õigest usust ärapöörda lasta, waid kindlaste Ristifoguduse seadustest kinni pidada. Need kirjad, mis palawa usu ning mõnusa sõnaga olid kirjutud, pöörsid rahwa meele wale poolt õiguse poole; aga nemad ulatasid ka keisri kätte, ning aratasid tema sees hirmust wiha. Leo wõttis nõuaks Joannese ärakukkata. Tema waletas Saratsini würsti ees Joannese peale, — saatis kalitile ühe wale kirja, mis nagu Joannes oleks kirjutanud, ning mille läbi Joannes lubada Tamaskuse linna Kreeka keisri kätte anda. Würst uskus kirja, ei pannud Joannese diendamist tähele, waid lastis teda hirmsal wiisil nuhelda — käskis tema parema käe otsast äraraijuda ning lastis teda linna ülema ametist lahti. Aga warsti tuli awalikuks, et Joannes ilma süüta oli, — tema palus kõigepühamat Jumala Emat, pani käe jälle oma koha peale tagasi ning see sai ühe ööga terweks. Würst kahetses, et ta nõnda ruttu oli walet uskunud, hakkas jälle Joannesest suurt lugu pidama ning tahtis teda kõige oma maa üle walitsejaks panna. Aga Joannesele olid walitus ja rikkus ammu juba suureks koormaks; ammu ihaldas ta maailma kõrast ärapõgeneda ja waesuses ning waewa nägemises Issandat teenida. Tema palus würsti temale luba anda äraminna, ning wiimaks andis würst temale seda luba.

Süis jagas Joannes kõik oma waranduse waestele, läks, ühes Rosmaga, Jerusalemma, et seal Issanda haua juures Jumalat paluda ning sealt läks ta püha Sawwa kloostri (lawrasse), mis Jerusalemma ligidale oli asutud. Kui ta senna sai, siis palus ta igumenit

(kloostri ülema) teda munkade hulka vastu võtta ning temale munga elu seadmissi õpetada. Joannese nimi oli juba ammu kloostriis teada, sest teda armati kõige kuulsamaks selle aja õpetud meheks. Ükski munkade seast ei tahtnud tema juhatajaks hakata, sest kõik armasid teda palju targemaks, kui ennast. Viimaks võttis üks wanamees, keda kõik wennad tema liht eluviiside ning wagaduse pärast auustasid, Joannese oma õpilaseks ning lubas temale munga elu juhatajaks olla.

See wanamees, teades, et alandus kristliku wagaduse põhi on, ning mist ka kartes, et Joannese suur tarkus ja kuulus nimi teda mitte uhkeks ei teeksid, pani oma õpilase peale kõige raskemad munga elu harjutamised, ning nõudis temalt, et ta oma enese tahtmise täieste ärasalgaks. Ta andis temale ka tööd, kus juures ihu rammu pidi pruugitud saama; aga nõudis, et kõik tema ihulik ning ka waimulik waewanagemine pidi kange sõna kuulmise seaduse all olema. Tema õpetas teda ilmalikuist mõtetest ennast eemale hoidma, kõik omad mõtted Jumala poole pöörama ning koguni iseennast ärasalgama, armastuse pärast Issanda vastu. Joannes pidi oma tahtmise ning kõik mõtted nõnda seadma, et nad täieste tema juhataja meele walla all oleksid. Et Joannest niisuguse kange sõnakuulmise alla heita, pani wanamees tema peale rasked läbikatsumise käjud. Ükskord keelas ta Joannest midagi kirjutamast ehk ka rääkimast, mis õpetuse asjadesse puutus. Joannes täitis ilma kawalufeta ning wastutõrkumata kõik wanamehe käjud ära, mitte inimese meele pärast olla püüdes, waid kõiges Kristuse meele pärast olla tahtes.

Üksford tahtis wanamees Joannese alandust kat-
 juda ning saatis teda Tamaskuse linna turu peale
 floostri käsiks korwisid müüma, mis mungad olid
 teinud. Joannes täitis hea meelega selle käsu ära,
 — läks, kui alandlik floostri teener koti riides jenna
 samasse linna, kus ta üksford rikkuse ja auu sees
 walitses. Riisugust käsku ei olnud enam Joannesel
 raske täita. Tema oli ennast kõige ihu ning hingega
 Jumalale äraannud, seepärast ei wõinud tema maa-
 pealsest auust ning suuruselt enam lugu pidada ja
 seepärast ei arwanud ta enesele mingisugust seisust
 madalaks. Palju rassem oli temal oma meele mõistust
 ning mõtteid teise inimese meele walla alla anda.
 Wanamehe käsu järele mõistuse tööd maha jätta, oli
 temal koguni raske seepärast, et ta kõik tarkust ning
 teadmisi väga armastas. Siin läks sõna kuulmine
 üle jõu raskeks, ning waatke mis sündis.

Lawras (floostri) juri üks munk ära; jellel
 munkal oli wend, kes tema pärast kangeste nuttis.
 Ilma asjata püidis Joannes teda trööstida. Leinaja
 palus Joannest ühte ainust asja — hingama läinud
 wenna mälestuseks haua nutu laulu kirjutada. Jo-
 annes pani wastu, wanamehe käsu wasta teha kartes;
 aga leinaja ei jätnud teda rahule. Tema ütles Jo-
 annese wastu: „kui sa oleksid näinud mind haige
 olewat, kas sa poleks siis mind aidata püidnud?
 Müid on mo süda haige, ning sina üksi wõid mo
 kurbdust fergitada; kas sa siis ometi mind aidata ei
 taha? Kawa aega oli Joannes kahe wahel, ei teadnud,
 mis ta peab tegema, kas kurba wenda trööstima,
 ehk wanamehe käsku täitma. Aga wiimaks, õnnetu
 mehe haledast nutust liigutud olles, kirjutas ta tema

trööstiks hana nutu laulud, mis täna pääwa meie koguduses furnute matmise ajal lauldakse: „Mis on elu rõõm? Oh inimesed, miks wae wame meie ennaft elu muredega?“ j. n. e.

Seinaja wend tänas Joannest ning läks ära; aga Joannes jäi üksi oma kelliasse ning laulis tasase healega seda laulu, mis ta oli kirjutanud. Kui wanamees laulmist kuulis, siis küsis ta, mis see pidi tähendama. Joannes rääkis kõik ülesse, mis oli sündinud. Siis hakkas wanamees Joannest kangeste noomima, et ta sõnakuulmise oli äraunstanud, ning, ehk küll Joannes kahetses ja nuttis, ei annud ta temale mitte andeks, waid ajas teda oma kelliasst wälja, ning keelas teda fenna tagasi tulemast. Wanamehel oli kurb ning ka paha meel näha, et Joannes sõnakuulmise läbikatsumist ei jõudnud wäljapidada. Joannes tundis ifegi seda, sest kui ta oma juhataja juurest sai wälja aetud, siis nuttis ta ärdaste wanamehe kellia ees, ning tuletas meele, et ka Adam sai seepärast paradisist wälja aetud, et ta sõnakuulmata oli. Aga ilma asjata nuttis ning kahetses Joannes, ilma asjata käisid ka teised mungad, kes teda armastasid, wanameest tema eest palumas: wanamees ei annud järele.

Wiimaks, mitme pääwa pärast, halastas wanamees Joannese peale, wöttis teda jälle oma kelliasse, aga trahwis teda kangeste — pani tema peale ühe töö, mis ka inetu on nimetada. Aga ükski töö, mis sõnakuulmise pärast pidi tehtud saama, ei näidanud Joannesele madal olewat, — nii sügawalt tundis ta oma süüd, nii südameest kahetses ta seda taga. Tema hakkas hea meelega seda tegema, mis kästusd oli.

Siis hakkas wanamees imekspanemise väärt sõnakuulja õpilase ümber kaela, andis ta peale, õladele ning kättele suud ja hüüdis suure rõõmuga: „oh kui kauni kannataja Kristuse pärast olen ma sünnitanud! Oh kui kaunis on see jumaliku sõna kuulmise tõsine walgus!“ Kui Joannes jälle wanamehe kelliasse sai vastu võetud, siis oli ta nõnda rõõmus, nagu oleks paradisi tagasi võetud, ning hakkas jälle wanamehega ühesmeeles elama.

Mõne aja pärast oli wanamehel unes üks nägemine. Tema nägi unes Jumala Emat, Kes temale ütles: „Miks pärast oled sa selle hallika kinni pannud, kust see magus wesi pidi rohkestest wälja woolama, see wesi, mis Taawet juua ihaldas, mis Kristus Samaria naesele anda lubas? Lase teda jooksta ning tema saab kõige maailma jänu kustutama, waleõpetuste mere kinni katma ning seda ime magusaks muutma; ning jänulised saavad tema juure tulema. Joannesele peab prohwetide kannel, Taaweti nabli mängiriist antama ja tema saab Issandale Jumalale uued laulud laulma!“

Kui wanamees üles ärkas, siis kutsus ta warsti Joannese ennese juure ning ütles tema vastu: „Tee oma suu lahti, sa Kristuse sõnakuulamise laps, ning kuuluta seda maailmale, mis püha waim sinu südamesse saab panema. Mine Jumala nägemise ning Jumala salaasjade tundmise Sinai mäe peale ning hakka kauni lauludega Jumala auu kiitma. Sinust on suuri asju kõige püham Jumala Ema mulle teada annud. Uga mulle anna andeks, et ma nii kare sinu vastu olin ning teadmata sulle tahtistust tegin.“

Seft ajast hakkas Joannes hcolega waimulikuid

raamatuid ning kiriku laulusid kirjutama. Tema kirjutas kiriku oktoihhi ehk pühapääwade laulud, mis kahelsal wiijil lauldasse, pani mitme püha inimese elu lugud kirja, kirjutas waleõpetuste wastu palju raamatuid ja seletas usu dogmatifid (usu asju); tema on ka enamiste kõik pühade aegade troparid kokku pannud; tema kirjutud on wiimaks ka need üpris wäga waimustatud Baasa püha laulud.

Joannes Damaskusest oli see esimene Ristikoguduse õpetajate seas, kes usu dogmatid nende loomuliku korra järele ülespani raamatutes: „*Σιγες τῆς ἰουδαίας*.“

Uute tagakiusamiste ajal, mis püha kujude auustajate wastu tõstetud said, sai Joannes Konstantinopoli kutsutud, kus ta julgeste kujude waenlaste ekkitusi noomis. Tema suri wana ea sees, 776 aastal, püha Sawwa kloostri, preestri ametis, ära.

Tema felttimees, Kosmas, heitis ka mungapõlwe ning sai pärast Majumi linna piiskopiks. Tema pani ka palju kiriku laulusid kokku ning walitses targaste oma waimuliku karja üle.

Waga Sawwa, see Pühitsetud.

5. Detsembril.

Onnis Sawwa, mitme kloostri asutaja Palestina maal, asutas ka selle lawra, mis püha Sawwa lawraks (kloostriks) nimetakse. Tema sündis Kappadokia maal, neljandamal aastasajal, rikkait ja suurt sugu

wanematest. Tema kasvatamine sai sugulaste hoolets antud. Aga et nende wahel waidlemised tõusid, seepärast pidi ta juba kahetja aastase poisikese põlwes kloostris elama minema, kus teda kirja tundma õpetati. Munga põli oli temale nõnda armas, et ta juba noore ea sees ennast mungaks pühitseda laskis. Koguni üksikut elu ihaldades, põgenes ta, kahetjateistkümme aastat wana olles, kloostrist ära, ning läks Jerusalemma püha paikade juure Jumalat paluma ning Palestina kõrbe elanikuksid vaatama.

Sell ajal oli väga kuulus üks kõrbe elanik, nimega Chwimius, (Stimius) see Suur. Samwa tahtis tema jüngerite sekkastuda, aga Chwimius jaatis teda teise kloostris ning andis õnna Beoktisti hoolets. Chwimius õnnistas teda ning ütles ette, et tema saab munga elus kuulsaks, peab ühe suure lawra asutama ning kõige Palestina kõrbe elanikudele tähtsaks juhatajaks saama.

Beoktisti kloostris andis Samwa ennast koguni Jumalale ja täitis kõik munga talitused wastu tõrkumata sõnakuulmisega, alandusega ja kannatusega ära, nõnda et kõik tema suurt wagadust imeks panid. Kui ta Aleksandria linna sai, siis sai ta wanematega kokku, kes teda munga seisusest ära pöördida tahtsiwad, aga wiimaks, tema nutu ja palumise pärast, teda rahule jättsiwad.

Kui Samwa ligi kaksteistkümme aastat kloostris sai elanud, siis hakkas ta koguni üksikut elu ihaldama: tema läks ühte koopa ning elas seal pääwad ja ööd palmes ning waewanagemises. Tema pea töö oli korwida tegemine, mis eest temale kloostrist leiba ja aea wilja anti. Kui ta nõnda ligi wiis aastat

sai elanud, siis läks ta püha Schwimiuse juure, aga pärast selle kuulsa kõrbeelaniku surma, oli ta mõne aja seal floostris, kus üks selle aja püha mees, Gerafinus elas.

Uga waga Sawwa ihaldas koguni üksikut elu elada, nõnda et ükski asi temale palwes ning jumaliku asjade järele mõtlemises takistust ei teeks. Ükskord uinus ta pärast palwet magama ning nägi unes inglit, kes temale ühte koobast näitas seal kohas, kus ärakuivanud Siloa tiik oli. Kui Sawwa ülesärkas, siis läks ta warsti jenna, leidis koopa ülesse ja hakkas tema sees elama. Terwed pääwad ning suurema jõu võib palus ta Jumalat ning laulis püha laulusid, ennast nende maajuurtega toites, mis koopa ümber kaswasiwad. Ükskord, juuri korjades, nägi ta nelja mõrsukat, kes wäsimusest ning näljast äranõrkada tahtsiwad; tema puistas kokkukorjatud juured nende ette maha, ning sest ajast töiwad tänulikud mõrtsukad temale mõni kord leiba ning puuwilja. Sawwa feda nähes, ütles filma weega iseenesele: „Oh häda mo hingele! need inimesed tasuwad nõnda rohkestes mulle, ühe ainsa hea teu eest, aga meie, kes Jumalat iga pääw häid andeid saame, ei taha mitte Teda tänada, waid saadame laiskuses ja hooletuses omad pääwad mööda, ning ei täida Jumala käskusid.“

Nõnda, alatilises palwes ja koguni üksi, elas Sawwa mitu aastat. Pärast hakkasiwad ka teised inimesed, kes wagust ja üksikut elu otsisiwad, tema juure koguma, ning Siloami tiigi org sai wiimaks kõrbeelanikkusid täis. Need inimesed jätsiwad kõik sellefinatse elu mured maha, ning paniwad kõik oma lootust Jumala peale. Nemad palusiwad ühtepuhku

Jumalat, eiastwad väga kasinat elu, hoidsiwad ennast ka rääkimise eest, ning Jumal kaitstis neid imelikul wiisil. Tutustamistes nende kõrbe elanikkude elust leiame meie palju imelikuid juhtumisi, mis tunnistawad, et Jumal iseäralikul wiisil nende eest muretses. Mõni kord sai nendele imelikul wiisil toidus läkitud, mõnikord lastis Jumal kuiwas kõrbes oma januliste sulastele maa sees hallikad wälja jooksta; mõni kord sai kõrbeelanik jumaliku juhatamise järele koopa juure saadetud, kus sees üks wana mees elas, kes mitu kümmend aastat inimese hingegi ei olnud näinud, aga koopa elanik nimetas tulijat, kui ammu tutawat inimest, nime järele; metsa loomad jätsiwad hea meelega omad augud maha, mis pühad kõrbeelanikud oliwad omale elu asemeteks walitsenud; risti wäe läbi saiwad kurja waimude hirmutusel ja wiirastusel äraaetud, mis mõni kord ükssikut kõrbeelanikku wõisiwad kohutada, — ühe sõnaga ütelda: Jumala wägew käsi kinnitas ja kaitstis neid Jumala sulastid, kes kõrbe elus pidiwad palju waewa ja häda kannatama.

Pärast seda, kui Sawwa hulga aega Palestina kõrbes oli elanud, sai ta wiimaks oma suureks rõõmuks, oma ema näha, kes leseks oli jäänud ja ühte naesterahwa floostri elama tulnud, mis Jerusalemma ligidal oli. Pärast ema surma jäi Sawwale suur warandus. Selle waranduse abiga ehitas tema mitu floostrit ning waeste maja; asutas kaks wõeraste maja, — ühe Jeriku linna, teise — nende koobaste juure, kuhu juba suur flooster oli siginenud. Tema ümber kogus suur hull munga wendi, ning Jerusalemma patriarh pani Sawwa nende köikide üle wa-

nemaks Tema juhatas rveni sõna ning oma maga eluga, õpetas neile tasandust, alandust, käskis tühja juttude eest hoida, Jumala peale loota ja oma enese tahtmise koguni ärasalgada; seisis kangeste wale õpetajate wastu. Tema läks, 95 aastal mana, omas koopas rahuga hingama.

Mira linna Likia maa ülema piiskopi ja imeteutegia, elu.

6. DotternL-rTI?.

Palju wiletsuusi on Kristuse Kogudus näinud. Tema wastu tõtsid kangeid tagakiusamisi küll õelad Rooma keisrid, küll ka mõned Ristikoguduse enese liikmed, kes oigest usust ärataganesid, oma rvaleõppetustega segaduifi ristirahwa sees tehes ja nõtru uskus eksitades. Aga Issand, Kes oma Kogudust kaitseb, läkitas tihti ristirahwa sekka püha mehi, kes kõige hädade sees uskus kindlad olid ning nõtru toetasid, neid kurbduses trööstisid ja neile õiget Jumala sõna mõistmist õppetafid. Niisugune mees oli ka püha piiskop Nikolai, kelle mälestust meie kaks korda aastas pühitseme: tema surma pääwal, 6-mal Detsembril, ja ka 9-mal Mai kuu pääwal, mill tema mädanemata ihu Mira linnast Vari linna wiidud sai.

Püha Nikolai sündis kolmandama aastasaja teisel poolel, Patara linnas, Likia maal. Juba tema lapse-

põlvest olid tema sees need heategude seemned näha, mille läbi tema pärast Jumala ning inimeste ees auustust leidis. Kui ta noore mehe caliseks sai, siis andis tema lell (isawend), Patara piiskop Nikolai, tema wanematele nõuu teda Jumala teenistusele ära anda, ning warsti pühitses teda preestriks. Kae pealepanemise ajal tuli prohwetikuulutamise waim piiskopi peale, ning tema pööras ennast rahwa poole, näitas käega noore mehe peale ja hüidis: „Wennad! mina „näen uut päikest üle maa tõuswat, mis kõikidele „kurbadele trööstimist tuua tootab. Önnis on see „kari, kelle karjatsiks seesinane saab pandud, sest „tema saab efsinud lambad tõe juure tooma, neid „jumalakartuse karjamaal söötma ning kõikide häda- „liste abimees olema.“ Kõik püha Nikolai elu oli selle ettekuulutamise täide saatmine. Tema alatiline töö oli — hädalisi aidata, ilmasüita inimeste eest seista, nõtru tõe ning usu sõnaga kinnitada.

Pärast wanemate surma, pruukis ta kõik oma juure wara armu tegude peale, ning püidis seal juures nõnda head teha, et ükski ei oleks teadnud, kes seda oli teinud; sest tema pidas meeles Issanda käsku, mis meid salajas head teha käsib ning inimeste käest kiitust otsida keelab. Siin tahame meie näituseks ühest niisugusest püha Nikolai heateust jutustada.

Üks väga rikkas Patara linna kodanik jäi häkitselt ühe õnnetuse läbi kõigest omast warandusest ilma ning langes hirmsa waeuse sisse.

Tema, kes rikkuses oli elama harjunud, ei jõudnud mitte waele põlwe kiusatuste wastu wõidelda, ning mõtles juba auutumal kombel omale ning oma kolme tütrile elu ülespidamist muretsema.

Uga enne kui ta oma patu mõtte korda saata jõudis, sai tema püha Nikolai heateu läbi patuteust peastetud. Kui Jumala mees tema waesusest kuulda sai, siis läks ta salaja võsel ning viskas ühe raha koti, kuld raha täis, waeseks saanud kodaniku atnast sisse. Kui õnnetu pereisa hommiku ülesärkas, ei võinud ta uskuda, et niisugune rikkus häkitselt tema kätte oli tulnud. Tema käsi hakkas heaste käima ning warsti pani ta oma wanema tütri mehele. Püha Nikolai tahtis sell samal wiisil ka teiste tütarde elukorra parema järje peale aidata ning mõne aja pärast viskas jälle kuld raha kufru waese mehe atnast sisse. Sai ka teine tütar auufaste mehele pandud, ning rõõmustud isa tänas Jumalat ja ütles: „Oh armuline Jumal, Kes Sa meid oma were läbi „oled lunastanud ning mind nüüd patuteust ja teotusest päästnud, näita meile iga inimest kelle läbi T

Issanda haua juure Jumalat paluma. Laewaga fenna minnes, waigistas ta mere reisil ükskord kange tormi ära ning äratas mere peal ühe madruse furnust üles, kes laewa masti otjast maha kukkudes, surma sai. Ikka rohkem ja rohkem armastusest Jumala wastu põledes, läks ta ühte kloostri elama, ning tahtis kõige oma elu aja munga põlwes, waewa ja puudust kannatades, Issandat teenida. Aga Issandast sai temale üks teine elu tee näidatud. Üks kord öösel, kui püha Nikolai palwet tegi, kuulis ta häkitselt ühte healt temale ütlemat: „Nikolai kui sa tahad „Minu käest krooni saada, siis pead sa kõige rahwa „kasuks tööd tegema!“ Hirmu pärast wärisedes ning kahewahel olles, ei teadnud Nikolai arwata, mis see kutsumine pidi tähendama. Seesamma heal ütles jälle: „Nikolai, see põld ei ole mitte sinu põld, „mille peal tööd tehes, wõiksid sa etteseatud wilja „kätte tuua. Mine inimeste juure oma tööd tegema, „et Minu nimi sinu sees auustud saaks.“ Nüüd sai Nikolai aru, et Issand temale teist sugust eluteed juhatab, ning ei sunni teda munga põlwes elama. Nikolai ei pannud mitte Issanda tahtmise wastu, waid warsti jättis munga elu maha ning läks Mira linna, mis Lixia maa pealinn oli; aga tema ei teadnud siis jest weel midagi, mis suguse teenistuse tarwis on Issand teda ärawalitsenud, waid oli üksnes walwis Tema käsku täitma.

Sell ajal oli Mira linnas ülempiiskop Joannes ära surunud ning tema asemele walitseti seal uut üle matpiiskopi. Piiskopid, kes kõigist ümberkaudistest linnadest olid kokkutulnud, ei saanud mitte walitsemisega toime, seepärast wõtsid nad nõuiks Jumalat

paluda, et Tema neid selle asja juures walgustaks ja juhataks, — walmistaks endid selle ülemapiiskopi walitsemisele palwe ning paastu läbi. Issand Jumal wõttis nende palwe kuulda ning awaldas ühele nende seast oma tahtmist. Selle piiskopile ilmus palwe ajal üks mees, kes taewa walguses hiilgas ning käskis teda sellsamal öösel püha koha ukse juures seista ning kirikulisi oodata. Tema ütles: „esimene, kes kiriku tuleb, on Jumalast ärawalitsetut „piiskop, ning tema nimi on Nikolai.“ See piiskop jutustas sellest nägemisest teiste piiskopidele ning läks ja seis ühes öösel kiriku ukse juures, aga teised piiskopid läksid kiriku sisse. Püha Nikolai, kui Mira linna sai tulnud, pruukis enamiste kõik oma aja palwe tarwis, ning ka sell öösel, nagu ennegi, tuli wara kiriku hommikust Jumalateenistust kuulma. Kui ta uksest tahtis sisse minna, siis palus piiskop teda seisma jääda ning küsis tema nime. — „Sinu sulase „nimi, auus koguduse wanem, on Nikolai,“ kostis tema alandlikult. Siis wõttis piiskop tema käest finni, wiis teda kiriku ning pani teiste piiskopide keskele seisma. Rõne sest asjast läks warsti lajale ning tuli arwamata hull rahwast kofku. Piiskop, kes nägemise läbi juhatud sai, pööris ennast rahwa poole, näitas käega Nikolai peale ning ütles: „wõtke „wennad, oma hingekarjane wastu, keda püha Waim „on piiskopiks wõidnud, ning selle kätte on tema „meelewalla teie hingede üle annud; keda mitte inimese kogu, waid Jumala etteteadmine on piiskopiks „pannud.“ Rahwas oli rõõmus ning tänas Jumalat. Aga Nikolai ise ei arwanud ennast oma suure alanduses, mitte selle kõrge ameti wäert olemat, tahtis

esiotsja ennaft temast lahti lüüa, aga wiimaks mõtles ta heaste järele, ei tahtnud Jumala tahtmise wastu panna ning wõttis ülempiiskopi ameti wastu. Püha Methodius, Konstantinopoli patriarh jutustab, et hilja aegu enne seda, on püha Nikolai ise ühe nägemise näinud. Dösel on temale Jeesus Kristus taewa auu sees ilmunud, tema kätte Ewangeliumi annud, mis kulla ning kalli kiwidega ehitud olnud, aga teiselt poolt on kõigepüham Jumalajünnitaja tema õlade peale omowori (piiskopi õlapealse riide) pannud.

Kui püha Nikolai Lixia koguduse karjatsjeks sai, siis tuli tal weel rohkem, kui enne, waewa näha; tema aru järele oli temal tarwis uue ammeti peal weel rohkem mitte iseeneje, waid teiste inimeste kasuks elada ja waewa näha. Tema walitses omale kaks kõlbliku preestrit abi meesteks, ning kandis wäsimata hoolt nende inimeste eest, kes tema hoole alla olid Jumalast ustud: wõttis kõiki ijaliku armastusega wastu, pani hoolega kõik palumised ja kaebdused tähele, aitas heameelega hädalisi hea nõuu ning armu-annetega, seisis wahwaste nende eest, kellele ilma süüta waewa ja ülekohut tehti. Sell ajal, kui püha Nikolai nõnda oma koguduse pärast hoolt kandis, tõusis kange ristirahwa tagakiusamine, mis, kui torm, Ristikogudust kõigutada tahtis, mis ligi wiiskümmend aastat oli rahu ja waiksust maitnud. See hirmus tagakiusamine, mis keisrid Dioklitian ja Galerius ristirahwa wastu tõstsid ning mis kümme aastat tuuris, hakkas Nikomidia linnas, kus esimesel Kristuse sündimise ehk Jõulu pühal 20 tuhat ristiinimest templis ärapõletati. Sealt läks tagakiusamine kõige Rooma riigi maade sisse; igal pool otsiti ristirahwast ülesse, anti piina-

miste alla ning mõisteteti surmale. Püha Nikolai ei kartnud tagakiusamise hirmu, waid kuulutas julgeste Kristust, ning seepärast sai ta teiste ristiinimestega feltsis wangi torni heidetud, kus ta hulga aega kinni oli, ning palju häda, nälga ning janu kannatas, aga siiski maha ei jätnud teisi wangisid Jumala sõnaga trööstimast. Wiimaks lõppis tagakiusamine otja. Warsti pärast seda tõusis uus Keiser, Konstantin, kes õiget Jumalat tundma hakkas, kes temale risti wäe läbi waenlaste üle wõimust oli annud. Tema lastis Jumala sõna kuulutajad wangi hoonetest lahti, käskis pagana templid igapool mahakiskuda ning hakkas õige Jumala auuks kirikuid ehitama. Siis sai ka Nikolai wangi põlwest lahti lastud ning jälle oma ülemapiiskopi ameti peale saadetud.

Werised tagakiusamised lõpsid küll ära, aga warsti tulid Ristikogudusele teiselt poolt wiletsused, need olid seeftpidised segadused. Mõned waleõppetajad hakkasid oma waleõpetusi ristirahwa sekkä külwama; tõusid ka mõned lahutused (расколы). Üks Aleksandria linna preester, nimega Arius, õpetas, et Jeesus Kristus ei pea mitte see tõsine Jumal olema; Meletius, kes Wiwa (Tebeni) linna piiskopi ametist sai lahti tehtud selle eest, et tagakiusamise ajal usust ärataganes, pühitseis Egiptuse kogudustele piiskoppisid ametisse ning salgas seadusliku Koguduse walitsuse ära. Keiser Konstantin, Ristikoguduse rahu taganõudes, kutsus 325 aastal kõigist maadest piiskopid kokku, keda aru järele 318 meest oli, neist waleõppetustest aru pidama. See oli esimene kõige maapealne Sinod.

Selle Sinodi peal, mis ligi kakss kuud tuuris, sai püha isadest õige usu Simbol, ehk usu tunnistus (kunni

kahetsama jauni) kõige koguduse pruukimiseks kirjutatud. Ariuse maleõpetus ning Meletiusse lahutus (расколъ) said Sinodi peal hukkamõistetud. Räägitakse, et püha Nikolai on Ariusega waidlema läinud ning, kui ta Ariuse Jumala laimamist pole äraõanda jõudnud, on ta Ariust kõige Sinodi ees kämbliga palgesse löönud. Selle teu eest on tahetud Nikolai ümbert ülemapiiskopi auumärgid ärawõtta. Aga mõned auu- wärt koguduse wanemad on seal ühte imeliku nägemist näinud, nemad on Nikolai ühel pool Issandat Jeesust Ewangeliumiga näinud seiswat, aga teisel pool — Jumala Oma omoworiga (piiskopi õlapealse riidega). Sellest said nad aru, et Jse Issand ning Tema kõigepuhtam Oma oma ärawalitsitud mehele temalt ärawõetud piiskopi ameti märgid jälle tagasi andwad, ning seepärast ei mõistnud pühad isad enam tema julget tegu hukka, waid hakkasid teda, kui suurt Ju- mala meest auustama.

Kui püha Nikolai Mikeast tagasi tuli, siis hakkas ta jälle püha Waimu wäe abil oma waimuliku karja üle walitsema, õiget õppetust temas finnitades ja iga walet, mis uskjaid wõiks eksitada, kautades. Kõigis asjus tulid inimesed temalt abi ning nõuu paluma; kõik uskusid, et temas õiguse eest seisjat ning iga ülekohtu nuhtlejat leidwad. Ükskord oli mässamine Brigia maal ning keiser saatis senna kolm sõa pea- likud: Nepotiani, Ursuse ja Crpilioni, suure sõawäega mässamist waigistama. Lixia maa ranna ligidal pidid nad kange tormi pärast Mira linna ligidale maale purjetama. Seal hakkasid sõamehed, kes nende all olid, maale jõudes, rahwast rööwima ning mitmet ülekohtu neile tegema; sellest tõusis werine tüli sõa-

meeste ning rahwa wahel. Kui püha Nikolai sellest kuulda sai, siis ruttas ta warssi tülitsejate juure ning jõudis neid oma maenitjuste läbi äralepitada. Kui ta selle asja oli ära toimetanud, siis tulid Mira linnast inimesed sõnumiga, et linna ülem, kelle meele kurjad inimesed raha läbi olid arapöörnud, on kolm ilmasüita kodaniku surmale mõistnud, jell ajal, kui piiskopi kodu ei olnud, ning, et kõik linna rahwas selle asja pärast leinawad ja nutwad. „Bitki filmi „oodetakse sind, Waimulik walitseja“, ütlesid sõnume- „toojad, sest kõik usuwad, et kui sina oleksid kodu „olnud, siis ei oleks sina mitte niisugust ülekohut „korda saata lastnud.“ Püha piiskop tõttas juure rutuga Mira linna ning kutsus need kunninga poolest läkitud sõdapealikud ka enesega seltsis senna. Kui ta linna jõudis, siis olid need õnnetumad inimesed juba surma nuhtluse paika wiidud. Suba timukas tõmbas mõega wälja; häkkitselt tegi rahwa hulk ruumi, et piiskop oleks wõinud rahwa wahelt läbi saada, ning Nikolai läks timuka juure, tõmbas mõega tema käest ära ning wõttis ahelad õnnetumate ümbert lahti, kes, rõõmu filmapisaraid walades, tema jalge ette maha heitsid. Ükski ei tohtinud püha piiskopi wastu panna, kes Sumala ning inimeste ees suur oli. Linna ülem, kes oma süüd tundis, katsus ennast õiendada, aga püha Nikolai pööras filmad tema poolt ära ning ahwardas teda Sumala ning kunninga wihaga; wiimaks tunnistas linna ülem oma süi ülesse ning hakkas alandlikult andeksandmist paluma.

Kui kunninga saadikud mässamise said ärawaigistanud ning jälle koju tagasi läksid, siis tõstis Konstantinopoli walitseja, kes nende waenlastest ennast

raha läbi oli meelitada lastnud, wale kaebduse nende peale. Tema kaebas kuninga ees, et need sõapealikud tema wastu rahwa mässamist tõsta tahtwad. Kuningas käskis neid enne kohtumõistmist wangitorni finni panna. Aga nende tagedad waenlased, kartes, et kohtu ees nende wale üles tuleb, hakkasid linna walitseja peale käima, et ta uueste wangide peale kuninga ees kaebaks, et nemad ka wangitornis oma mässamise nõuu ei ole mahajätanud, ning et ta kuningale nõuu annaks neid surma nuhtluse alla mõista. Õnnetumad sõapealikud said sest asjast wangihooone hoidja käest teada ning lange sid ütlemata suure ahastuse sisse, sest et enestel süid ei teadnud olemat. Wiimne lootus ennast kohtu ees diendada, oli neilt ärawõetud ning nemad pidid kui kurjategiad, ärakutud saama. Siis tuli ühele neist, nimega Nepotianile, meele, et püha Nikolai kolm ilmasüita kodaniku surmast päästis ning hakkas teda paluma eneste eest seista, ehk teda küll seal ei olnud, ja hüidis: „Oh Nikolai Jumal, kes Sa kolm ilmasüita „wangi surmanuhtlusest päästsid, waata ka meie peale, „kes ilmasüita hukkamõistetud oleme, sest meil ei ole „teist abimeest inimeste seas . . . „Tõtta meile appi.“ Jumal wõttis seda palwet kuulda ning läkkitas õnnetumatele abi, oma armsa sulase, suure piiskopi Nikolai läbi. Sellamal öösel ilmus püha Nikolai unes kuningale ja ütles: „lase need kolm sõapealikud lahti, kes ilmasüita waewas on,“ ning kui ta kuningale kõik selle asja oli äraseletanud, siis wiimaks lisas ta weel juure: „aga kui sa minu sõna ei kuule, siis „tahan ma sinu wastu sõda tõsta ning sina pead „hukka saama.“ Kuningas küsis imega: „kes sa

„oled ning kuidas tohid ja mulle jeda ähwardada?“ —
 Piiskop kostis: „Mina olen Nikolai, Lixia maa
 ülempiiskop, Mira linnast.“

Sedasama nägi ka Konstantinopoli walitseja unes
 ning jutustas sest kuningale, kes teisel hommikul
 sõapealikud enese juure kutsus ning neile ütles:
 „Misjuguise nõiduse läbi olete teie meile nii hirmsa
 „unenäu saanud, ning kes on see hirmus, ja wihane
 „mees, kes teie lahti lastmist nõuab ja minule sõda
 „ning hukatust saata ähwardab?“ Sõapealikud waa-
 tasid imega ükssteise peale ning ei teadnud mis ku-
 ningale kosta, — nemad wõisid üksnes tunnistada,
 et ilmasüita olid. Aga häkitselt tõstsid nad omad
 filmad ülesse, nägid kuninga kõrwas püha Nikolait
 ning hakkasid juure healega temalt abi paluma.
 Kuninga küsimise peale, — kes on see Nikolai, keda
 nemad nimetawad, rääkisid nemad kõik ülesse, mis
 nad Miras olid näinud. Kui kuningas imekspane-
 misega niisugust imewäert püha Nikolai eestseismisest
 kuulda sai, siis laskis ta kohe neid lahti, üteldes:
 „Mitte mina, waid Nikolai, see suur Issanda teener,
 „keda teie appi hüiate, kingib teile elu. Minge tema
 „juure, tänage teda ning ütelge, et ta minu peale
 „mitte pahane ei oleks, sest mina olen tema tahtmist
 „täitnud.“ Kuningas andis nende kätte ka kallid
 kingitused Lixia maa koguduse tarwis. Sõapealikud
 läksid Mira linna ning tänasid püha piiskopi, kes
 neid surmast ning teotusest olid peastnud.

Balju ka muid imetegusid on püha Nikolai Ju-
 mala armu ja abiga teinud. Nõnda peastis ta üks-
 kord meremehed kange tormi ajal hukkaminemisest ning,
 kui nägi, et nemad patu orjad olid, pööras neid oma

fõnadega patukahetsemise ja meelearandamise tee peal. Kõik need tema imeteud on suuremates raamatutes, mis tema elust juttustavad ülespandud. Imekspanemise väärt oli tema sõnade vägi ning ka tema nägu, kust Jumala arm välja paistis, mis läbi mitte üksipäinis uskjate, vaid ka uskmata inimeste südamed Jumala poole pöördud ning uskus kinnitud said. Tema suri väga wana ea sees, pärast kerget haigust, 342 aastal, rahu sees ära, ning sai Mira linna katedraal-kirikus mahamaetud. Tema mädanemata ihust jooksis hea aifuline salw (mirr) välja, mille läbi palju uskjaid haigustest terveks said.

Kõne püha Nikolai wagast elust ning imetegudest läks pärast tema surma ruttu laiale ning juba siis hakkati mitmes kohas tema nime peale kirikuid ehitama ning tema mälestust auustama.

Benemaal on Jumal mitmel wiisil püha Nikolai läbi oma armu ilmutanud; ning Benemaa rahwas hüidwad usuga seda suurt Jumala piiskopi ja imetegiat appi ning auustawad teda, kui oma taewaliku eestseisjat ja kaitsjat. Püha Rogudus laulab temale:

„So tõsised elu wiisid näitsid sind so karjale usu märgiks, alanduse eenkujuks, kasinuse õpetajaks. Seepärast said sa oma alanduse eest suurust, waejuse eest rikkust, oh püha isa piiskop Nikolai; palu Kristust Jumalat, et meie hinged lunastud saaksid.“

„Sa olid, oh Püha, Mira linnas Sakramentide talitajaks. Kristuse Emangeliumi sõnu täites, tahtsid sa, oh Waga, oma elu so rahwa

„päraſt jätta, ja peaſtid ilmaſüita inimeſi ſur-
 „maſt; ſeepäraſt ſaid ſa pühitſetud, kui ſuur
 „ſumala armu tundja.“

Sellſamal pääwal on ka:

Püha Ambroſiuſe, Mailandi piiskopi mäleſtus.

Püha Ambroſius, Mailandi piiskop, ſündis 340
 aastal, Gallia maal (nüüdsel Prantsuſe maal), kuſ
 tema iſa maawalitſejaks oli, aga koolitud ſai ta
 Roomas. Seal elas tema päraſt iſa ſurma oma ema,
 õe ning wennaga; ſealſammas heitis ta riigi teeni-
 tuſeſſe, ning warſi hakkas Italia walitſeja ning Rooma
 eparh (ülem), Probus, temalt ſuurt lugu pidama.
 Probus, keſ risti uſku oli, armastas Ambroſiuſt
 väga ning pani teda Liguria ja Emiliaania maade
 üle walitſejaks. Teda ſenna ſaates, andis ta temale
 nõuu taſandufeſ ja õigufeſ rahwa üle walitſeda.
 Tema ütles: „walitſe ſeal mitte kui kohtumõitſja,
 „waid kui piiskop.“ Need sõnad olid nagu üks ette-
 kuulutus. Ambroſius pidi warſi Mailandi, oma wa-
 litſuſe maa pealinna, minema, kuſ piiskopi walitſe-
 miſe päraſt õigeuſuliste ning Ariuſe uſu ſeltſi wabel
 tüli tõuſis. Tema läks kiriku ning hakkas tülitſejaid
 maenitſema. Häkitſelt hüüdis üks lapſe heal rahwa
 ſeaſt: „Ambroſius on piiskop! Ambroſius on piiskop!“
 Need sõnad olid ülewelt (ſumalaſt) juhatud ning
 kõik rahwa hulk hüüdis ühel meelel: „laſſ Ambroſius
 piiskop olla!“ Ambroſius ei olnud ſell ajal weel

ristitud, waid ükspäinis walmistas ennaft ristmise wastuwõtmisele. Tema kuulutas seda rahwale, aga nemad jäid omas sõnas kindlaks, ning saatsid keisri Walentinianile palwe kirja, kus sees nad Ambrosiust piiskopi ametisse kinnitada palusid. Aga Ambrosius püüdis kõigest wäest selle walitsemise wastu panna. See kõrge amet tõi püha hirmu tema peale. Kaks korda põgenes ta salaja Mailandi linnast ära; aga rahwas ei annud järele. Seepärast, kui keisri käest kinnitus tuli, wõttis Ambrosius ristmist wastu ning ei wõinud enam rahwa ning keisri tahtmise wastu panna. Ühe nädalaga tegi ta kõik alamad kiriku teenrite ametid läbi ning wõttis wiimaks rahwa suu- reks rõõmuks piiskopi ameti oma kätte.

Warsti pärast seda, kui Ambrosius piiskopiks sai, tuli awalikuks, et ta selle ameti wäert oli. Keiser ning rahwas hakkasid teda väga armastama. Ükskord kaebas ta keisrile, et kohtudes ülekohtu tehakse. Keiser kostis: „paranda meie wigasid selle järele, „kuidas Jumala seadus õpetab ning tee meie hinge „haamad terweks.“

Keiser Gratian, kes pärast Walentiniani Rooma riigi üle walitses, pidas Ambrosiusest ka väga suurt lugu, ning andis, tema nõuu järele, mitu kasku wälja, mis risti usule kõiges riigis toeks olivad. Aga keisri ema, Justinaga, ei saanud Ambrosius mitte heaste läbi. Ambrosius oli alati õige usu kaitsjaks waleõpetuste wastu ning püüdis Kristuse õpetust puhtuses hoida; aga Justina hoidis Ariuse usu seltsi poole ning püüdis Ariuse waleõpetust wäljalautada. Sirmia linnas suri piiskop ära, ning Ambrosius ei lastnud ühte Ariuse waleõpetuse pi-

dajat, selle eest keisri ema seisis, furnud piiskopi asemele ametisse panna. Sest ajast hakkas Justina Ambrosiust kangeste wihkama. Aga warssi pidi ta Ambrosiuse käest abi otsima. Maksimus, Gallia maa walitseja, hakkas keisri wastu mässama tappis Gratiani ära, kuulutas ennast keisriks ning tahtis juba Italia maa peale tungida, kus selle wahel sees noor Walentinian II, Justina teine poeg, keisriks tõstetud sai. Suures hirmus palus kuningana Ambrosiust oma noore poja eest seista. Ambrosius läks Maksimuse juure ning mõistis tema ees nõnda targaste rääkida, et Maksimus oma Italia maale minemise nõuu maha jättis. Pärast on Maksimus ütelnud, et piiskop on tema mõted ilusate sõnadega ümberpöörnud ning teda kasulikult ettemõtmisest ärataganema fundinud.

Aga niisugune Ambrosiuse juur heategu ei teinud Justina südant mitte pehmemaks. Särgmine lugu näitab, et see tema wiha Ambrosiuse wastu weel rohkem põlema süttas. Justina nõudis poja nimel, et piiskop ühe Mailandi kiriku Ariuse usulistele annaks. Ambrosius seisis selle wastu. Tema ütles: „mina olen walmis kõik kuningale äraandma, mis minu pärast on, ka oma elu tema pärast jätma; aga seda ei wõi mina mitte anda, mis Jumala pärast on.“ Kuningana saatis sõawäe Mailandi linna; aga kui rahwas sest kuulda sai, siis ruttas ta senna katedraal-kiriku, kus Ambrosius Jumalateenistust pidas, ning oli walmis kõigest wäest oma armsa piiskopi eest seisma. Sõamehed tungisid wägisi kiriku; see pani kõik rahwa liikuma. Aga nähes Ambrosiust rahulikult Jumalateenistust pidawat ning

südamest Jumalat paluwat, langefid sõamehed tema jalge ette maha ning kuulutasid, et nemad on tulnud mitte sõdima, waid palwet tegema. Rahwas pani kolm päewa sõawäe wastu; wiimaks sai sõawägi äraasaadetud. Pärast läks Justina wiha Ambrosiuse wastu nõnda suureks, et ta mittu korda Ambrosiust äratappa otsis. Aga ta pidi uuesti Ambrosiuse käest abi otsima. Maksimus tungis sõawäega Italia maa peale. Aga jellkorral ei wõtnud Maksimus enam Ambrosiuse nõuu kuulda, kes ka nüid tema juure sai läkitud. Sõda tegi selle segadusele otja. Teodosius, see Suur, wõitis Maksimuse ära, finnitäs noore Walentiniani auu järje peale ning pärast tema surma hakkas üksi Rooma riigi üle walitsema.

Keiser Teodosius auustas väga püha piiskopi. Ehk Teodosius küll üks väga auuwäert inimene oli, siiski oli temal üks wiga, — tema ei jõudnud mõni kord oma tulist wiha finni pidada. Ükskord, kui Tessalonika rahwas mässamas olid, siis tapsid nad ühe sõapealiku ära, kes kuningaga poolest jenna oli pandud. See asi wihastas Teodosiust nõnda hirmsaste, et ta oma tulise wiha sees suure hulga rahwast äratappa laskis, kes pühade ajal olid tsirkusesse kokku tulnud. Seitse tuhat inimest wanu ja noori, mehi ja naesi sai arahukkatud. Ambrosius ei wõinud külma südamega niisugust tegu ära kannatada. Tema kirjutas kuningale kirja, kus sees ta oma ning kõiide kiriku teenrite paha meelt selle teu üle wälja näitäs, ning weel juure lisäs, et tema oleks pidanud ka ennast selle kurjateu osaliseks armama, kui ta oma südame walu ning mõtteid poleks awalda-

nud. Kirja lõpetuses maenitses ta kuningat meelt parandada ning lubas ka ise tema eest Jumalat paluda. Mõne aja pärast tuli Teodosius Mailandi linna ning läks katedraal-kiriku, et seal Jumala armulauale astuda. Ambrosius läks kiriku ukse juurde tema vastu, ning ilma kartuseta ütles temale, et tema ei või mitte teiste ristiinimeste seas olla enne, kui ta oma pattu pole kahetsenud. Tema ütles nõnda kuninga vastu: „kuidas võid sa Kristuse ihu vastu võtta, kui sa „niisjuure hulga ilmasüita inimeste werd oled wala- „nud? Kuidas võid sa Kristuse werd selle juuga „juua, mis hirmsa mõistmise on wäljaütelnud?“ — „Ka Dawet tegi pattu,“ kostis kuningas, „aga ei „saanud Jumala armust ilma jäetud.“

— „Kui sa Daweti wiisi järele oled pattu tei- „nud, siis pead sa ka tema wiisi kahetsema,“ ütles Ambrosius.

Kuningas läks oma lossi tagasi.

Tema täitis selle kahetsmise ära, mis Ambrosius tema peale pani, ning andis, Ambrosiuse nõuu järele, ühe käsu wälja, mis surmanuhtlust enne kolmekümmend päewa, pärast kohtumõistmist täita keelas. Pärast seda sai Teodosius kiriku lastud. Tema tuli Jumala kotta liht riides, ning kaua aega seisis teiste kahetsujate seas, Jumalat paludes ning kahetsmise filmapiaraid walades, wiimaks wõttis piiskop teda Jumala armulauale vastu.

Oma surmani pidas Teodosius Ambrosiusest wäga suurt lugu, ning küsis tihti tema käest nõuu riigi asjade talitamisest. Enne oma surma palus ta Ambrosiust ka oma poegade Arkadiuse ja Honoriusse juhataja olla, kelle wahel ta oma riigi maad pooleks jagas.

Raks aastat pärast suure feisri surma, suri ka Ambrosius (397a.) ära. Tema surmatund sai temale ette teada antud. Enne surma ütles ta oma ligemate sõbrade vastu: „Paasa pühani olen mina veel teiega!“ Kui tema haigeks jäi, ning rahvas sest teada sai, siis tegi see kurbdust ja südame valu mitte ükspäinis tema tutvatele, vaid kõige Italia maa rahvale. Üks maavalitseja andis püha Ambrosiuse ligemate sõbrade läbi temale kängeste nõuu Jumalat paluda, et Ta teda haigussest terveks teeks.

— „Mina ei ole mitte nõnda teie seas elanud,“ kostis Ambrosius, — „et mull häbi oleks elada, aga „ma ei kardaks surra, sest tean, et meil helde Issand on.“

Ettekuulutamine läks tõeks: Ambrosius andis rõõmu ja rahuga umbes Paasa püha öösel oma hinge Jumalale, kui 57 aastat wana oli.

Ambrosius mõistis kõikumata kindlust ning tasan- dust ja armastust ligimeste vastu enese sees kokku- leppitada. Tema nuttis nende pattustega, kes tema juure oma pattusid tunnistama tulid, ning kõik õnne- tumad leidsiwad tema käest abi ja tröösti. Kõige suuremat südame haledust tegi temale nende õnne- tumate järg, kes harimataist rahwastest orja põlwe äramüüdnud olid; nende väljaostmise tarwis pruukis ta sagedaste küll oma waranduse, küll kiriku wara, ning mõni kord ka kiriku ilustuse asjad. Tema ütles: „Kirikul on kulda mitte selle tarwis et see „alleshoitud saaks, vaid et jeda inimeste kasuks „pruukida ning õnnetumatele jagada. Meie peame „nende hinged igawesest wangist välja ostma. Kris- „tuse veri, mis kuld karikate sisse walatakse, pühit-

„seb neid mitte üksi Jumalateenistuse pidamise tarwis, waid ka inimeste lunastuse tarwis.“

Wana aja kirjades on palju jutustamisi neist ime- tegudest, mis püha Ambrosius on teinud ja imelikult haigete terweksteagemistest, ning ka sest, kuidas tema püha martrite Protasiuse ning Herwasiuse mädanamata ihud on ülesleidnud, kelle hauad temale unes näidatud said. Jutustakse ka, et ükskord on üks Ariuse usuline kiriku läinud ning inglit näinud, kes Ambrosiuse kõrwa sisse on kõik need sõnad ütlenud, mis tema pärast on rahwale kuulutanud; see Ariuse usuline on sealsamas õiget usku wastuwõtnud. Tema sõnad olid nõnda wägewad, nõnda mõjusid inimeste südamete sisse, et Mailandis sai üks jutt lajali lautud, et ükskord, weel lapsepõlwes, on mesilaste pere tema sibu tema magamise ajal lendanud ning senna met korjanud.

Ambrosius seadis kiriku Jumalateenistuse korra ühe wäga auulise ja ilusa järje peale; tema ise pani mitmed kiriku laulud kokku ning teiste seas ka selle suure kiidu laulu mis tänapalwe pidamiste ajal tänapääwani kirikus lauldakse: „S i n d J u m a l, k i i d a m e, S i n d, J e s u s a n d, t ä n a m e.“ Kana aega pärast teda sai Mailandi koguduses ühte iseäralikku Jumalateenistust pruugitud, mis Ambrosius oli seadnud ning tema nime all teada oli.

Püha Ambrosius pööras Markomani ehk nüüdse Böömi rahwa risti usku. Kui Böömi kuningana abikaas, nimega Britigilda, Ambrosiuse tarkusest ning pühast elust kuulda sai, siis palus ta temalt õpetust risti usus. Ambrosius pani risti usu õpetuse kirja ning saatis tema kätte. Kui ta õiget usku tundma

sai, siis pööris ta oma abikaasa ning kõik Böömi rahva risti usku.

Püha Ambrosiuse kõige ligemate sõbrade seas oli ka õnnis Augustinus, kes temast ristitud sai.

Waga Nilus, Stolbenskij kõrbe elanik.

7. Detsembris.

Waga Nilus sündis Nowgorodi kubermangus, wiieteistkümnema aastasaja lõpul. Maaft madalast hakkas ta Isandat armastama ning teenima. Tema sai Kripetskij kloostri mungaks pühitse tud, ning püidis suure hoolega kõik munga kohused täita; armastas alandust, kange paastu, üksikut elu ja waitolemist ning palus ühte puhku Sumalat.

Kloostri hakkas ta kõrbe elu ihaldama. Kui ta kloostri ülema käest luba ning õnnistust oli saanud kõrbe elama minna, siis läks ta Tscherehma jõe äärde, Nshewskij maakonda, ehitas seal pimedas metsas fiske omale urfiku ning hakkas täieste üksikut elu elama, põllu wiljaga ennaft toites ning alati oma mõted Sumala poole pöördes. Aga kui inimesed tema wagast elust kuulda said, siis hakkasid palju tema juures käima nõuu ja õpetust otsimas. Õnnis Nilus wõttis kõiki lahkestest wastu ning tegi nendega palwet, kes tema juure tulid. Aga, inimeste käest auustamist wastu wõttes, kartis ta, kui uõder inimene, suureli-

seks minna ning maailma auu armastama hakata, seepärast wõttis ta nõuiks weel rohkem üfsikut elu otsida. Ta palus kõigest südamest Jumalat, et Ta temale oma tahtmist jelles asjas awaldaks, sest et oma enese tahtmise järele teha kartis.

Ükskord kui ta kaua aega oli palwet teinud ning wäsimusest magama uinuis, kuulis ta unes ühte healt enese wastu ütlemat: „Nilus, mine Stolbenskij saare peale, mis juures Seligeri järwes on.“ Nilus sai sest nägemisest wäga rõõmsaks ning hakkas inimeste käest, kes tema juures käisid, sellest saarest järele pärima. Temale ööldi, et Tweri kubermangus Ostaschkowi linna ligidal, on Seligeri järwes üks tühi saar, kus weel ükski inimene pole elanud, ning mis kõik metsadega kaetud on. Nilus jättis selle urfsiku maha, kus ta 13 aastat oli elanud ning läks nimetud saare peale. Seal kaewas ta omale mäe fiske koopa, elas talwe tema sees, aga teisel aastal ehitas omale elamise urfsiku ning kapelli. Saar oli tühi ning kõik metsadega kaetud. Seal elas Nilus kaua aega üfsi, aris oma urfsiku ümber maad, korjas mets puude wilja ning palus wäsimata Jumalat. Kui järwe peal torm tõusis, ning Nilus mäe pealt kalameeste lodjasid nägi tormiga wõtlemat, siis palus ta Jumalat nende õnnetumate peastmise pärast. Mõnikord jumel tulid kalamehed saare peale, said Nilusega tutwaks ning tõid temale kala. Warfi sai ümberkaudne rahwas temast teada, ning hakkas tema juures käima temalt eespalweid palumas. Aga niipea, kui jügisefed tormid kätte tulid, jäi Nilus kõigeks talweks koguni üfsi.

Ükskord tahtsid ümberkaudsed elanikud kõik metja

saare pealt maha raijuda. Nilus, kes kaua aega seal metsas oli elanud, palus neid ometi need puudki alles jätta, mis tema mäe peal kasvasivad; aga nemad ei wõtnud tema palumist kuulda, raijusid kõik metsa maha ning jätsid üksnes ühe männi weel kasvama, mis tema urfiku juures oli. Aga Nilus jäi ka pärast seda selle „äralaastatud“ saare peale elama. Ükskord tulid saare peale mõrtsukad, ning mõtelles, et wanamehe urfikus üks suur warandus on warjule pandud, hakkasivad temalt sellest järke pärima. „Kõik „minu warandus on minu urfiku nurgas,“ kostis neile Nilus ilma paha meeleta. Nemad kargasid fenna nurka, kus kullaga ehitud Jumala Oma ning tema Jumaliku Lapsukese kuju oli, — nägid häkitselt ühte imeliku walgust, mis neid pimedaks tegi, ning langesid filmile maha. Suures hirmus hakkasid nad waga Niluselt abi paluma, ning oma kurja mõtet kahetsema. Nilus palus nende eest Jumalat, et Ta nende silmanägemise jälle annaks ning ka nende hinged walgustaks. Tema palwe sai kuulnud: mõrtsukad hakkasid warsti jälle nägema ning elasivad seest ajast waga elu.

Nõnda elas püha Nilus kaua aega selle tühja saare peal. Tema kaewas omale koopas hana walmis ning ikka rohkem ja rohkem omad mõtted Jumala ning tulewa elu poole pöördes, unustas oma alati-lises palwes üfiku elu waewa ning ligitulewa wanaduse nõdruse ära. Kui ta 27 aastat Stolbenskij saare peal sai elanud, ning oma surma ligitulemist ettetundis, siis hakkas ta Jumalat paluma, et Ta temale seda rõõmu näitaks — teda aitaks enne surma Jumala armu laual äraäia. Mõne päewa pärast

tuli Nikolstij kloostri igumen, Sergius, saare peale, andis wanakesele Jumala armu ning kaua aega kõneles temaga. Nilus ütles temale et nelikümmend aastat pärast tema surma saab saare peal kirik ehitud.

Teisel päeval tuli jälle iguenn munga wendadega saare peale Nilust vaatama. Aga kui ta tema keliastse läks, siis leidis ta teda juba ärasurnud olewat. Püha rööm ning rahu paistis tema palges. Igumen mattis teda munga seaduse järele maha.

Pärast Niluse surma hakkasid mõned kõrbe elu armastajad tühja saare peal käima ning seal mõne aja elama. Mõne imeteu pärast, mis Niluse haua juures sündiswad, hakkas weel rohkem rahwast saare peal Jumalat palumas käima, ning wiimaks kaoks munki, kes oma tootuse pärast saare peal elaswad, mõtsid nõuiks ühe puu kiriku, Issanda Kristmise mälestuseks, jenna ülesehitada. Nõnda läks püha Niluse ettekuulutamine tõeks.

Kuninga Aleksei Mihailowitschi walitsuse ajal hakati jenna kiwist kiriku ehitama, ning kraawide kaewamise juures leiti püha Niluse haud ülesse. Kirik oli hoopis ära mädanend, aga Jumala mehe ihu oli terve ehk ta küll 118 aastat maa sees oli olnud. 1671. aastal sai ta uue templi sisse wiidud. Palju imelikuid haigete terweksaamisi on sündinud ning tänapäewani süniwad püha Niluse haua juures, kuhu iga aasta suur hulk rahwast Jumalat palumas käib. Tema mädanemata ihu ülesleidmise mälestust peab Rogudus 27. Mai kuu päawal.

Waga Batapiuse mälestus.

8. Detsembril.

Egiptuse maal on üks linn, nimega Teben ehk Biwa, kelle ümber Niiluse jõgi jookseb. Seal sündis õnnis Batapius ristiusu manematest ning ka seal sai tema wagaduses üleskasvatud. Kui ta täiealiseks sai, siis jättis ta maailma tühjad mured maha, heitis munga põlwe ning elas kõrbes alatilises waewanägemises ning palwes. Aga warssi sai tema nimi kuulsa ning palju tulid tema juure tema käest õpetust otsima. Kui Batapius nägi, et teda ei lasta, nõnda kui tema ihaldas, üksikut ja vaikist elu elada, siis võttis ta nõuiks Konstantinopoli elama minna. Seal elas ta ühes pisikeses urfikus Wlaherna ligidal, pääwad ning ööd otsa palwet tehes. Aga tema waga elu ei võinud inimeste eest warjule jäeda. Sumal andis oma ustawa sulasele meelewalla imetegusid teha; kõik haiged, kes usuga temalt abi palusid, said tema palwete läbi terweks.

Waga Batapius suri wäga wana ea sees ära.

Kümnemal Detsembril peetakse püha Anna käima peale saamise mälestust, kui ta püha Neitsi Mariaga käima peale sai.

Selljamal pääwal pühitseb Rogudus ka püha prohwetit naese Anna, prohwetit Samueli ema, mälestust. Temast on jutustamine 20. Augustil, prohwetit Samueli mälestuse pääwal.

Püha martrite Mina, Ermogeni ja Ewgrahwi kannatamised.

10. Detsembris.

Üksford saatis Rooma keiser Maksimin, see tige ristirahwa tagakiusaja, ühe oma ustawa sõamehe, nimega Mina, Aleksandria linna, et seal rahwa mäs-
samist waigistada ning ristirahwast nende usust ära-
pöörda. Kuningas ei teadnud, et Minas ka ise
Kristuse fisse uskus. Minas läks Aleksandria ning
jõudis oma targa toimetustega väga ruttu mäs-
samise ärawaigistada ning kõik asjad hea korra peale seada.
Uga ristiusk ei hakanud ta mitte tagakiusama, waid
kuulutas awalikult ja kõikide kuuldes, et risti usk
üksi see tõsine ja lunastlik usk on. Oma sõna kin-
nitas ta hea tegudega, — oli väga armuline ja
helde waeste wastu. Issand andis temale meelewalla
haigid terweks teha, ning kõik haiged, kes tema pal-
wete läbi tõbedest ja haigustest terweks said, auus-
tasid Sumalat, ning Kristuse usk lautas ennast ikka
enam ja enam Aleksandrias laiale.

Paganatele, kes ristiuskü põlgasid, tegi see väga
suurt meelehaigust, ning nemad andsid Mina tegudest
warfi keisri Maksiminile teada. Kuningas sai wi-
haseks ning kutsus suured ülemad kokku nõuu pidama ;
nende nõuu järele sai linna ülem (eparh) Ermogen, üks
väga auuwäert mees, Aleksandria seda asja järele
kuulama saadetud. Kuningas andis temale kanged
käsud ristirahwa, ning iseäranis Mina wastu, ning
kaskis kõik nõuud ärapruufida, et ristirahwast pagana

uskü tagasi tulema sundida Ermogen oli pagana usku ning ei teadnud ristiusust midagi; aga looduse poolest oli ta üks hea ja armuline inimene. Issanda tahtmine oli sell korral temale lunastuse ning igawese elu teed jubatada. Laewaga Aleksandria poole minnes, nägi ta üksford unes kolme suure auu sees hiilgawat meest, kes temale ütlesid: „Olgu sulle, Ermogen, teada, et ka pisikest heategu ei põlga „Sumal ära; seepärast on Issand ka sinu head teud „wastuwõtnud; ning see tee, mis sa hulga inimeste „hukatusesks oled ettemõtnud, peab sulle auu ning „hukkaminemata põlwe teeks saama, sest seda teed „minnes pead sa igawese Kuninga juure saama; meie „tahame ühe inimese sulle läkitada, kes sind selle „õnnistud Kuninga juure saadab, ning sa pead nii- „suguse auu sisse tõstetud saama, mis sugust sinu „nüidne kuningas sulle mitte anda ei wõi.“

Unest üles ärkades, mõtles Ermogen kawa aega seda unenägu järele ning wiimaks armas, et wist kuningas saab teda suure auu sisse tõstma. Kui ta mõne päewa pärast Aleksandria linna sai, siis kutsus ta warsti Mina enese juure. Aga nii pea, kui Mina tema juure kambri tuli, hüidis ta suure healega: „Nuu olgu selle ainu suure Sumalale, kelle tahtmise „järele sina seie läkitud oled.“ Ehk Ermogen küll Mina peale tahtis armu heita, aga selle eest, et ta Sumala nime oli nimetanud, sai ta ometi wangi torni heidetud.

Teisel päawal sai Minas kohtu ette kutsutud; tema kui tõsine Kristuse sõamees, ei kartnud seal mingisugust hirmu. Kui Ermogen teda häbistas, et ta jumalaid mitte ei auusta, siis tunnistas ta wah-

waste, et ta ühe ainsa tõsise Jumala sisse usub. Tema ütles: „igauks peab kõigest wäest õiget Jumalat otsima; ka mina pidasin omas noores põlwes, kui Atenas elasin, wanemate seadusi; aga kõigest südamest tõt tundma saada ihaldades, lugemin ma suure hoolega kõik Kreeka pagana tarkade raamatuid läbi; pärast hakkasin ma ka ristiusu raamatuid lugema, ning mida rohkem ma neid lugemin, seda rohkem sain ma aru, et nende sees on wägi ja tõde, aga pagana tarkade raamatutes eksitus ja kuri ka-walus. Pärast nägin ma oma filmadega õige Jumala wäge nende imetegude sees, mis Tema nimel tehtakse; ning ma hakkasin Tema sisse uskuma, jätsin endised eksitused maha, lasksin ennast ristida ning tahan Kristust teenida.

Hulga aega rääkis weel Minas ristiusu tõsidusest ja wäest; rahwas pani teraselt tema sõnad tähele, ning mõned ütlesid Ermogenile: „tema räägib tõt, meie ise oleme imetegusid näinud, mis Kristuse nime läbi tehtud said; tarwis seda Jumalat auustada, Keda Minas tunnistab!“ Ermogen ei teadnud mis ta pidi tegema, ning kahtluses olles, käskis ristiusu inimese wangi torni heita. Aga teisel päawal kutsus ta jälle Mina enese ette ning ähwardas teda piinamiste alla anda, kui ta mitte jumalaid ei kummarda. Aga Minas kostis temale: „pane minu peale mis-sugused piinamised tahes, mina tahan hea meelega Kristuse pärast kannatada, ning loodan kindlaste, et ka sina ajalikud head maha jätad ning Kristuse lapseks saad.“ Siis käskis Ermogen, kuninga käsku täites, Mina piinamiste alla anda, — tema jalad said otsast äralõigatud, kus juures püha kannataja

Jumalat kiitis; pärast lõigati tema keel suust välja, pisteti filmad peast ära. Aga marter kannatas kõik rõõmu ja rahuga ära. Viimaks heideti teda wangitorni. Seal ilmus temale öösel ise Kristus, tegi teda terveks ning ütles, et ka Ermogen warssi töö tundmisele tuleb ning närtsimata krooni kätte saab.

Kui sõamehed tõisel hommikul wangitorni läksid ning Mina nägid terve olemat, ei tahtnud nemad oma filmi uskuda; aga kui teada said, mill wiisil ta terveks oli saanud, siis hüüdsid nemad: „suur on „ristirahwa Jumal!“ ning hakkasid tähelepanemisega tema õpetust kuulma. Saadeti teised sõamehed kohtust, aga ka nemad said Kristuse wäe läbi arawõidetud ning jäid Mina juure. Rõne sellest imelikust asjast läks warssi linna kaudu laiale ning kõik rahwas ruttas wangide maja juure, õiget Jumalat kiites ja lauldes. Siis wõttis Minas nõuks ise kohtu kotta minna. Ermogen pani wäga imeks, kui nägi, et Minas, kes eile werine ja waewalt elus oli, nüüd terveks oli saanud. Minas hakkas kohtumõistjale Jumalast rääkima ning teda töö tundmisele kutsuma, temale Issanda nimel õnjust saata tootades. Sellammal ajal nägi Ermogen ühte imeliku nägemist: tema nägi kahte walguses hiilgawat inglit, närtsimata krooni Mina pea peale panemat. Siis langes ta Mina jalge ette maha ja hüidis: „Palu minu eest Jumalat, sa tõsine „Jumala sulane, et Issand ka mind armulikult wastu „wõtaks.“

„Ära kardada Jumala armust ilma jäeda,“ kostis püha kannataja: „Tema on helde ja armuline ning „ei taha mitte seda äralükata, kes Tema juure tuleb. „Tema tahab so nime elu raamatusse üleskirjutada,

„ning sina jaad kannatamiste läbi Tema auu wälja-
„lautama.“

Kõik see pääw oli Aleksandria linnas rööm ning
hõiskamine, rahwas auustas ning tänas suure healega
Jumalat. Aga Ermogen kuulis kõige öö otsa Mina
õpetust ning valmistas ennast püha ristmise wastu,
mis ta ka warsti ühes rahwa hulgaga wastuwõttis.
Tema jägas kõik oma waranduse waestele, aga ise
kuulutas Minaga armuõpetust ning tegi Jumala wäega
imetegusid.

Kõigest sellest anti kuningale teada, kes ise suure
sõawäega Aleksandria linna tuli. Tema kutsus risti-
inimesed enese ette ning kangesle noomis neid selle
eest, et nad oma wanemate usu olid mahajätnud.
Aga Minas ning Ermogen ei kartnud mitte kuninga
ahwardamisi, waid tunnistasid julgeste oma usku
õige Jumala sisse ning jutustasid neist imetegudest,
mis Issanda wäe läbi olid sündinud. Aga kuningas
ei tahtnud mitte õige Jumala sisse uskuda ning käs-
kis neid hirmsal kombel piinata. Aga Jumal näitas
uueste oma wäge, kannatajate haamad terweks tehes :
Kuninga silma ees tõusid poolfurnuks waewatud risti-
inimesed terwelt ja wigata ülesse. Aga kuningas
arwas kõik selle nõiduse läbi tehtawat. Üks pagan
tark ning kirjamees, nimega Ewgrahw, neid imeasju
nähes, hakkas õige Jumala sisse uskuma ning suure
healega Issanda nime kiitma, kuningas tappis teda
oma käega ära. Mina ning Ermogeni pead said
mõdegaga otsast äraraijutud. Nende ihud pandi raud
laeka sisse ning wijati merde. Aga laegas ei läinud
mitte põhja, waid sai laenetest Konstantinopoli linna
alla aetud, kus piiskop ühe imeliku juhatuse järele

nemad üles leidis, mereft wälja wöttis ning linna müiri ligidal auufaste mahamattis.

Waga Daniel Sambnik.

11. Detsembril.

Seefinane püha mees sündis Mesopotamia maal wanemateft, kellel kaua aega lapsi ei olnud, ning kes selle asja pärast kangeste Jumalat palusid ja oma lapsukese Jumala teenimisele pühitseda tootasid. Nendel sündis poeg, ning nemad, oma tootust täites, wiisid wiie aastase lapsukese floostri. Uga floostri ülem ei wõtnud teda wastu, seepärast et ta ise oma enese tahtmise järele pidi ennast Jumalale äraandma. Ning tõeste, kui Daniel kaheteistkümnne aastaseks sai, põgenes ta ise wanemate majast ära ning läks floostri elama. Wanemad said selle asja pärast wäga rõõmsaks ning õnnistasid teda Jumala teenimisele. Kloostriis pani Daniel kõige kangedad mungaseaduse pidajad oma alatilise palwe ning wäsimata waewa nägemisega imestellema.

Wõne aasta pärast tahtis ta nende pühapaikade juure Jumalat paluma minna, kus Õnnistegia elas ning kannatas, aga floostri ülem ei annud temale luba; pärast saatis ta teda ühe asja talitamise pärast Antiokia linna. Danielil oli wäga hea meel selle pärast, sest nüüd wõis ta waga Simeoni Sambniku näha saada, mis ta ammu oli ihaldanud. Tema läks samba otja ja wöttis Simeoni käest õnnistamist

wastu, kes prohveti wiisil temale ütles: „ole julge, „laps, ning saagu sinu süda kinnitud. Sina pead „Kristuse pärast palju waewa nägema; aga Kristus „saab kõiges so abimees olema, sind kinnitama ning „so südant trööstima.“

Daniel läks oma kloostri tagasi. Barfi juri kloostri ülem ära, ning munga wennad tahtsid teda kloostri ülemaks walitseda; aga tema ei olnud sellega mitte rahul, näitas ühe teise auuwäert mehe peale, keda nemad kloostri ülemaks pidid walitsema, aga ise põgenes kloostrist ära ning tahtis, nagu ta ammu oli igatsenud, Jerusalemma minna. Aga see asi ei läinud mitte korda. Iskeskised sõad ning mässamised olid tahtusteks tee peal püha paikade poole. Aga Daniel ei kuulnud ka püha Simeon Sambniku nõuu, kelle juures ta teist korda käis, ning kes tema nõuu maha ajas, ning läks teele. Tee peal tuli temale üks auus wanamees wastu ning küsis Danieli käest: „Ruhu sa lähed?“

— „Mina lähen püha paikade juure, kui Jumal „seda lasseb,“ — kostis Daniel.

— „Hea küll, et sa need sõnad juure lisasid: „kui Jumal lasseb.“ See teereis ei ole mitte Jumala meele pärast; eks sa ole kuulnud, misjagused segased asjad Palestina maal on?“

— „Olen küll kuulnud,“ kostis Daniel; „aga ma loodan Jumala peale. Tema saab mo abimees olema ja mind äparduste eest hoidma; aga kui minuga ka midagi õnnetust sünniks, siiski ei karda mina mitte minnes, sest kas meie elame ehk sureme, oleme ikka Issanda pärast.“

— „Ei Ta lasse so jalga wäära-

tada; ei tuku See, kes sind hoiab" (Paul 121, 3.) ütles wanamees Daweti laulu sõnadega.

Daniel kuulutas, et ta walmis on selle teereisi ajal ka Kristuse pärast surema; aga wanamees seletas temale, et pole mitte tarwis meelega surma otsida. Wiimaks jõudis ta oma sõnadega Danieli sellest teereisist ärapöörda ning käskis teda parem Konstantinopoli minna. „Kas üksnes Jerusalemmas võib Jumalat leida,“ ütles tema, „aga Bisantias (Konstantinopolis) mitte? Eks ja ei tea, mo armas poeg, et Jumal igas paigas on?“ Daniel jättis oma nõuu maha, ning otsis muul wiisil Jumalat teenida. Bisantia ligidal tegi ta omale ühe samba ning elas tema otsas, pääwad ja ööd otsa palwet tehes. Oma elu ajal pidi ta palju tagatiusamisi ning ka kurja keelepüksimisi kannatama; aga kõik seda kannatas tema rahuga ja nurisemata, kindlaste Jumala peale lootes, Kes teda mitte maha ei jätnud, ning temale wäge andis imetegusi teha. Kõne Danieli tarkusest ning wagast elust läks väga kaugele; inimesed tulid hulga kaupa tema samba juure temalt õpetust ja juhatusi otsima; tema jüngrid hakkasid tema samba ümber elama. Kuningad ning suured ülemad tulid temalt nõuu ning õnnistust paluma. Aga waga Daniel ei hakkand selle pärast mitte suurstellema, waid alati armas ennast kõlwatumaks Jumala teenriks. Nõnda elas püha Daniel kolmkümmend kolm aastat ning andis väga wana ea sees oma hinge Jumalale.

Sellamal pääwal pühitseb Rogudus weel waga Luka Sambniku mälestust, kes nelikümmend wiis aastat Hallidoni ligidal waimulikku waewa-nägemises elas, ning ka waga Nikoni, see Kuwa mälestust, kes Betserstij flooftris elas.

Püha Spiridoni, Trimitwundi linna piiskopi, mälestus.

12. Detsembris.

Püha Spiridon oli üks neist kuulsajst piiskopidest ning imeteutegiatest, kes neljandamal aastasajal elaswad. Tema sündis Küpruse saare peal alamat jugu wanematest, ning tema ise, nagu tema elulugude kirjutaja ütleb, oli ka üks liht eluwiišidega inimene, südamest alandlik ning waga elu armastaja. Lapse põlwest saadik oli ta karjatse ametis; mehe-ealises saades, heitis ta abielusse; aga kui ta leseks jäi, siis hakkas ta oma warandust üksnes waeste ligemiste heaks pruukima, keda ta, Issanda käsu järele, kõigest südamest armastas. Tema toitis fantisid ning wigasid, wöttis lahkeste teekäijaid wastu. Issand andis temale suurt abi häid tegusid teha, see on, wäge haigid terweks teha. Keisri Konstantini walitsuse ajal sai Spiridon Trimitwundi linna, Küpruse saare peal, piiskopiks pandud.

Warsti sai Spiridon kuulsaks oma imetegude läbi: haiged käisid ühte puhku tema juures abi otsimas,

ning need, kes terweks said, kiitsid teda igal pool; kuningad pidaſiwad temast suurt lugu. Aga kõik see suur auustamine ei wõinud Spiridoni südamest alan- dust wälja kiskuda ning seda kõrkusega täita; tema teadis, et maailma auu tühine on, ning tema ainus mure oli Jumala meele pärast olla. Ka piiskopi ametis ei jätnud ta oma liht elukombeid maha, ei tahtnud suureste ja uhkete elada, aris, nagu ennegi, maad ning käis teistega seltsis põllul wilja lõikamas; waesed wõisid igal ajal temaga kokku saada, kelle heaks ta kõik pruukis, mis tal oli ning õpetas neid liht sõnadega, mis armastust ning jumaliku tarkust täis olid. Kõik õnnetumad läksid püha piiskopi juure selle kindla lootusega, et tema käest abi ning armu leidwad.

Üksford, kui Spiridon piiskopi ametis oli, sündis Saare peal hirmus pöud, millest kõik wiljad ära- kuwad, ning kange nälg kätte tuli. Saare elanikud palusid piiskopi eneste eest palwet teha, ning teisel aastal oli nii rohke wiljasaak, misſugust enne ei olnud nähtud. Aga mõne aja pärast tõi nälg jälle õnnetuma Saare rahwale juure kurbduse. Mõned rikkad inimesed, kes wilja aastal olid palju wana wara kokku pannud, olid selle üle rõõmsad, sest et lootsid oma wilja nälja ajal kalli hinna eest ära müüa. Üks rikkas kaupmees ostis wõeralt maalt juure hulga ruffid, aga kui laewad wilja Küpruse Saarde tõi, siis wõttis kaupmees wilja wastu ning pani aita paigale, et teda weel kallima hinna eest müüa siis, kui nälg weel raskemaks läheb. See raste aeg tuli warsti kätte, kaupmees sai suured kasud, aga kõige see juures ei tahtnud ta oma waesid ligemisi mitte ſugugi aidata. Üks ſant tuli tema juure ning

palus väga haledaste omale nätukse ruffid anda, et ta oma perega nälga ei sureks. Rikkas kaupmees ei heitnud armu tema peale. See õnnetu inimene läks püha Spiridoni juure ning filmaweega jutustas temale oma hädast. „Ära nuta,“ ütles püha mees prohveti wiisil temale, „sest nõnda ütleb püha Waim: „hõme peab sinu maja wilja täis saama, aga rikkas tuleb sind paluma ning sulle niisu muidu pakkuma.“ Sellisamal õfjel oli kange torm ning wihma sadu, mis rikka mehe aidad ära lõhkus ning tema ruffid wee laenete läbi laiale pillas. Suures ahastuses palus kaupmees linna kodanikufid ennaft aidata — ometi natukenegi tema lajale pillatud wiljast kofku korjata, ning, kui ta seda santi nägi, kelle wastu tema halastamata oli, palus teda kofk omale wõtta, mis tal aga tarwis on; sest ta oli aru saanud, et wiletsus temale nuhtluseks Jumalast läkkitud oli, selle eest, et ta waese peale armu ei heitnud.

Püha Spiridon, kes pühast Waimust walgustud oli, teadis inimeste salajad mõtted ning patuteud ära. Sellepärast oli temal wõimalik alati nende inimestele, kes tema juure tulid, õiget nõuu ning õpetust anda. Aga, ehk ta küll inimeste wigad ja salajad mõtted ära teadis, ei näitnud ta sellegipärast põlgtust ning wiha nende wastu.

Püha Spiridon oli esimese kõigemaapealse Sinodi peal, mis Ariuse waleõpetuse läbi waatamise tarwis Nikea linnas kofkufutsutud sai. Mõned piiskopid teades, et Spiridon koolimata inimene oli, püüdsid teda waidlemisest Ariuse seltsiga tagasi hoida, sest nad kartsid, et tema ei mõista tõe eest seista ning seda äraseletada; aga Spiridoni käes oli see asi, mis

ükski maapealne tarkus ei wõi anda : temal oli kindel ning elaw usk, tema sees elas püha Waim, kes iga tõeale õpetab, seepärast oli tema liht sõnadel niisugune wägi, et üks Axiuse feltiline nende läbi tõt tundma hakkas ning oma efsituse maha jätis. Tema tunnistas, et ta Spiridoni sõnades niisugust ärawõitmata wäge on tunnud, mille wastu tema ei jõudnud seista.

Ükskord oli keiser Konstantsius, Konstantini see Suure poeg, haige ning nägi unes, et Spiridon wõib teda terweks teha ; tema kutsus püha piiskopi oma juure, ning tõeste, Issand tegi teda püha Spiridoni palmete läbi terweks. Konstantsius tahtis selle hea teu eest rohkestes tasuda ning pakkus temale hulga raha ; aga Spiridon ei wõtnud mitte andeid wastu, waid ütles kuningale : „mis ma sulle olen teinud, „seda olen ma armastuse pärast teinud ; armastuse „pärast sinu wastu olen ma üle mere selle raske ja „kauge teereisi ettemõtnud ; aga sina tahad mulle armas- „tuse eest raha maksta, mis iga kurjuse ja waenu „hallikas on.“ Aga kui kuningas kangeste peale käis, siis wõttis Spiridon wiimaks raha wastu, mis ta sealhomas waestele ärajagas. Tema seletas kaua aega kuningale seda, mis kuninga kohus on ; maenitses teda Issanda armu ning heldust meeles pidada ning oma alamate wastu hea ja armuline olla, nende puudused tähele panna ja nende palumised täita.

Ükskord kui Spiridon tähele pani et tema jünger maapealst rikkust ihaldab, siis ütles ta temale : „miks „mõtled sa alati tühja asjade peale, maapealst rikkust, „mõisaid ja wiinamarja aedu ihaldades ? Kõik need „asjad ei ole midagi wäert ning ükspäinis petwad „inimest, kisuwad tema mõtted ning ihaldamised eneste

„külge. Kuidas võime meie nende peale mõelda, kui teame, et taemas on meil hukkaminemata rikkus, ning õnnis elu paik valmistud? Otsi seda warandust, mis ükski ei saa sinu käest ärawõtta, mis sinu käest mitte teiste kätte ei lähe, waid saab sinu igawene pärandus olema, kui sa teda ükskord oled kätte saanud.“

Büha Spiridon, kes siin ilmas suurte imetegude läbi kuulsaks sai, elas wana eani. Ükskord, kui ta oma põllul oli wilja lõikamas, tundis ta ennast haige olewat, ning ütles teiste lõikajate wastu, et tema aeg on kätte tulnud Issanda juure äraminna. Tema maenitses weel kõiki, kes temaga olid, kõigeenamast Jumalat ja ligimisi armastada, ning mõne pääwa pärast andis oma puhta hinge Jumalale. Tema sai Trimiwundi linnas mahamaetud ning palju imetegusid sündisid tema haua juures, kus uskjad wagal meelel kous käisid.

**Büha martrite
Gwstratiuse, Awksentiuse, Gwgeniuse,
Mardariuse ja Drestuse kannatamised.**

13. Detsembris.

Rooma keisrite Dioklitiani ning Maksimiani walitsuse ajal, kui ristirahwast hirmsal kombel tagakiusati, tõusid mässamised ning rahwa liikumised Armeenia ning Kappadokia maal; kuningad saatsid senna

laks suurt ülemat, Difiuse ja Agrikolause, ning käs-
 ksid ristirahwa peale armuheitmata kohut mõista;
 sest sell ajal aeti kõik mäsfamisef ristirahwa süiks,
 feda paganad wihkafid. Tõufis hirmus tagakiusamine,
 armamata hulk ristirahwast fai usu pärast piinamiste
 ella antud. Aga see tagakiusamine tegi neid weel
 kindlamaks uskus: nemad ise andfid endid ülesse, ise
 andfid endid piinajate kätte, sest nerde meeleft oli see
 kõige suurem õnn, kui nad Kristuse pärast oma elu
 äraanda said.

Püha preester, Awksentius, ning temaga suur
 hulk ristirahwast said Satalioni linnas kinni wõetud
 ning wangi torni heidetud senniks, kui kohus pidi
 kokku tulema.

Sell pääwal, mill kohus pidi hakkama, tuli üks
 neist suurematest ja rikkamatest linna ülematest, ni-
 mega Gwstratius, wangi torni ning ütles wangide
 wastu: „ma palun teid Kristuse nimel, paluge minu
 eest Jumalat, sest ka mina tahan täna teie usu wõit-
 lemise ofalifeks saada.“ Kõik langesid põlwile maha
 ning tegid seltsis palwet ning pärast feda läksid
 Difiuse ette kohtu. Kästi ristiinimesed, kes juba enne
 olid küfitud, üks teise järel ette tulla. Häkitselt
 tõstis Gwstratius healt, hakkas ristiinimeste usu
 wõitlemist kiitma ning oma usku Kristuse fisse tun-
 nistama. Warfi käskis Difius sõaülema auu märgid
 tema ümbert ärawõtta ning teda piinama hakata.
 Rõõmuga ning Jumalat kiites, kannatas Gwstratius
 kõige hirmsamad piinamisef ära. Aga Difiuse wastu
 ütles tema: „Sina teed mulle suurt head, et mulle
 feda õnne annad, minu usu pärast kannatada, nüüd
 tean mina, et mina ka Kristuse Roguduse liige olen,

ning et püha Waim minu sees elab. Taganege minust ära kõik, kes ülekohut teete, sest Issand on mo nutu healt kuulda võtnud; Issand on mo palwet kuulnud. Minu hing rõõmustab Issanda pärast, ta on väga rõõmus Tema lunastuse pärast; kõik mo luud fondid hüidwad: Oh Issand, Issand! kes on Sinu sarnane, kes waeße wägewa käest peastab ning nõdra ja kehwa nende käest, kes neile liiga teewad. Sina, wale jumalate teener, tee minuga mis ja tahad, katsu mind läbi, kui kulda tules läbikatjutakse."

Aravihastanud kohtumõistja käskis Gwstratiust piinata; aga Issand kaitfis oma sulast nõnda, et ta ka pärast piinamist ikka terweks ning wigata jäi. Kui rahwas seda nägi, siis hakkasid mõned risti rahwa Jumalat kiitma, aga Gwstratiuse selfimees, nimega Gwgenius, hüidis juure healega: „Lifius, ka mina olen ristiinimene, ning põlgan walejumalaid!“ Lifius käskis Gwgeniuse kinniwõtta ning Gwstratiusega selfis wangi torni heita.

Teisel päawal pidi Lifius kauge teereisi ette wõtma, — Nikopoli linna minema. Tema käskis ka wangid enese järel fenna wiia. Tee peal oli neil tarwis Gwstratiuse ja Gwgeniuse isamaa linnast läbi minna; linna kodanikud tuliwad oma majadest wälja, et Gwstratiust näha saada, keda nemad väga armastasid ja auustasid; aga ükski ei tohtinud tema ligi minna, ülema wiha kartes. Aga üks inimene, nimega Mardarius, uaitas imekspanemise wäert julgust üles. Tema oli üks wana inimene, oli ise omale maja ülesehitanud, ning ise tegi kattust tema peale; sell ajal nägi ta wangisid tulewad ning nende seas ka Gwstratiust. Warsti ruttas ta kattuse alt maha ning

ütles oma naese wastu: „kas ja näed seda suurt fugu meest; tema ei ole, ei ole suurest auunimest, ega rikkusest midagi hoolinud, waid kõik mahajätanud ja Jumalale ohwriks saanud. Onnis oled sina, Gwstratius; juba siin elus oled ja auu sees, ning tulewas elus saad ja äräitlemata rõõmu nägema!“

— Mis findki keelab seda sama teed minemast? ütles Mardariusele tema naene, kes ristiusku oli. Seesama mõte oli Mardariuse enese südames. Tema pani ennast ruttu riidesse, hakkas oma laste ümber kaela, heitis põlwile maha ning hüidis: „Oh Walitfeja, Sumal Issa Kõigeülespidaja, Issand Jeesus Kristus ja püha Waim, üks ainus Jumal, ainus wägi, heida armu mo patuse peale ja kaitse seda leske ning neid waesid lapsi; aga mina tahan, oh Issand, suure rõõmuga ning heameelega Sinu juure tulla!“

Pärast andis ta oma lastele ning naesele suud, palus naest mitte tema pärast ennast kurwastada, läks, jättis ka oma naabri Jumalaga, astus ristiusu wangide sekka ning hüidis: „ka mina olen ristiinimene.“ Kõik wangid said linna wangide majasse finni pandud, ning teiste seas ka Mardarius, kellest warfi Lisiusele teada anti. Lisius wihastas hirmsal kombel ning mõistis sealsammas esiti preestri Awksentiuse ning pärast ka Mardariuse ja Gwgeniuse surma nuhtluse alla. Awksentiuse pea sai otsast äraraijutud. Mardarius kostis kõige küsimiste peale: „mina olen ristiinimene.“ Tema sai peaga alla poole rippuma pandud ning alt tulega kõrwetud. Selle hirmsa piinamise ajal kordas ta üksi sõnu: „Oh Issand, ma tänan Sind, et Sa mind oled

fölblilikuks teinud seda head näha sada ; wöta mo hing rahuga wastu." Ewgenius sai ka kangeste piinatud.

Aga ühte puhku tuli uusi Kristuse tunnustajaid juure. Pärast ristiinimeste surma nuhtlust läks Lisius sõawägesid vaatama, mis seal linnas olid. Sõameeste seas nägi ta ühe noore mehe nimega Drestuse, kes väga ilusa näuga ning sirge kehaga mees oli, ja sõameeste turnimises väga osaw. Lisius kutsus teda teiste seas wälja ning käskis odat märgi sisse wisata. Sõamees wöttis oda ning walmistas ennast Lisiuse käsku täitma : seal juures kukkus rist tema kaelast maha.

"Mis see on?" küsis Lisius, ristist käega finni hakates ; "kas siis sinna ka nende seas oled, kes ristilöödud Jeesust kumardawad?"

— Mina olen minu Issanda ja Jumala sulane, kostis noor sõamees, ning kannan Tema risti oma kaelas kõige kurja äraajamiseks.

Lisius käskis filmapilk sõamehe kinniwötta ja teda teiste ristiinimeste sekka wiija. Nikopoli linnas tuli jälle suur hulk sõamehi tema juure, kes ennast tunnustasid ristiinimesed olewad ; neid seuti finni ning heideti wangi torni. Aga Lisius oli kahewahel ; tema kartis, et niijuure hulga inimeste hukkamine rahwast mäsama ajab, kartis ka Kristuse wäe awaldamist ; sest tihti juhtus, et imeteud, mis Jumal martrite piinamiste ning surma nuhtluse juures sündida laskis, ristirahwa aru veel suuremaks kaswatasid. Wiimaks wöttis ta nõuiks Ewstratiuse ja Drestuse Sebastia linna, Armeenia maale, Agrikolause juure saata.

Agrikolaus oli halastamata inimene ristirahwa wastu ; aga kui ta Ewstratiust nägi ning tema suust

mõned sõnad kuulis, siis sai tema süda palju pehmemaks. Gwstratius rääkis temale väga targaste ja mõnufaste Snnistegiast, et Jumala Poeg on nõnda inimesi armastanud, et Ta maa peale on tulnud ning nende pärast kannatanud. Armuheitmata kohtumõistja jäi kurmaks nõnda et kõigel ööl temale uni peale ei tulnud. Gwstratiust furma nuhtlusest peasta tahtes, palus ta teda filmakirjakski jumalaid kumardada, ning tootas temale kallid kingitused ja suure auunime anda; aga Gwstratius jäi omas uskust kindlaks. Tema nägi, kuidas noort sõameest Drestust piinati, teda tulise raudwoodi peal furnuks põletati, pärast, wangi tornis, sai Gwstratius ise Sebastia piiskopi, Wlasiuse, läbi trööstitud, kes tema juure wangi torni tuli ning temale Jumalaarmu andis. Selle juures sündis häkitselt üks imelik walgus wangi tornis ning heal oli taewast kuulda: „Gwstratius, sina oled heaste wõidelnud; tule taewa ning wõta see kroon wastu, mis sulle on walmistud!“

Teisel päawal kuulis püha kannataja rõõmuga oma furma nuhtluse mõistmise ära. Agrikolaus palus küll teda oma elu peasta, ning filmakirjakski úsku ärasalgada, aga Gwstratius jäi kindlaks omas sõnas ning sai mõistetud tulega ärapõletada. Senni kui kõik selle tarwis walmis pandi, ütles ta ühe palwe, mis weel täna pääwani laupääwal, kesköö Jumalateenistusel, loetakse:

„Ma kiidan ja auustan Sind, oh Issand, et Sa minu alanduse peale oled waatanud, ning mind mitte waenlaste kätte pole jätnud, waid oled mo hinge hädaft peastnud. Ra nüid, oh Issand, kaitsku mind Sinu käsi, sest mo hing on rahutu ja kurb sest

finatsest wiletsast ja roojasest ihust lahkudes : ärgu saagu tema mitte waensase kurja kawaluse läbi pimeduse riiki heidetud, nende pattude pärast, mis mina siin kogemata ehk meelega olen teinud. Ole armuline, oh Issand, minu wastu ning ärgu saagu mo hing kurja waimude hirmust nägu näha, waid saagu So walguse inglid teda wastu wõtma. Tee oma püha nimele auu, ning wii mind oma wäega Jumala koftu ette ; kui mo peale on kohus mõistetud, siis ärgu puutugu mind selle finatse maailma würsti käsi, et mind patust põrgu põhja wiia, waid seisa minu eest ja ole mo peastja ning kaitsja : sest ka need ihulikud kannatamised Sinu pärast, on rõõmuks So sulastele. Galasta oh Issand, mo hinge peale, mis paha himudega siin elus on äraroojastud ning tee teda selle minu kahetsemise ning tunnistuse pärast puhtaks. Sest Sina oled kiidetud igaweste. Amen."

Pärast seda tähendas püha kannataja ristitähete oma rinna ette ning hüidis : „Oh Issand Jeesus Kristus, Sinu kätte annan mina oma waimu.“ Siis läks ta tulise ahju fiske ning lahkus rahuga siit ilmast ära. Püha piiskop, Blasius, wöttis tema ihu, mis tules ei olnud ärapõlenud, ning ka püha Drestuse ja teiste kannatajate ihud, ning mattis neid auusaste maha. Pärast sai Konstantinopoli ligidale, Olimpi floostri juure, nende wie kannataja mälestuseks kirik ehitud ning nende mälestuse pääw iga aasta pühitsetud. Nende püha martrite mälestuseks toodi ka munkadele andeid, kellel mingi sugust warandust omal ei olnud ; ning martrid näitsid mõnikord ka imelikul wiisil oma eesmuret munga wendadele, kes nende abi peale lootsiwad.

Selljal ajal püha neitsi Lusia (Lutia) mälestus, kes Sitsilia maal, Sirakusa linnas, elas.

14. Detsembril peetakse püha kannatajate: **Wirsi, Lewkiuse, Wilemoni, Apolloniuse, Ariani, Kalliniki** ja teiste mälestust.

Wirsi ja Lewkius olid Kesaria linnast pärit ning kannatasid keisri Detkiuse ajal.

Nende wahwad kannatamised ning imeteud, mis seal juures sündisid, pöörasid pagana preestri, Kalliniki, õige Jumala poole.

Tema tunnistas maawalitseja ees julgeste Kristust ning sai mõega tera läbi äratapetud.

Gulga aja pärast, juba Dioklitiani walitsuse ajal, said Biwaida maal ristiniimesed Askalon ja Leonidas usu pärast ärasurmatud. Aga mida kangemine ristirahwast tagakiusati, seda rohkem inimesi risti usku heitsid. Paganad wõtsid risti usku wastu ning läksid rõõmuga piinamisi kannatama. Apolloniuse ja Wilemoni kannatamised ja surm ning imeteud, mis seal juures sündisid, pöörasid, Kristuse poole enese maawalitseja Ariani, kes ka ise kannataja surma sai.

Wieteistkümnemal Detsembril pühitseatakse püha **Glehweriuse** mälestust, kes Roomas sündis ning kahekümnema aasta peal Illiria maa piiskopiks pandud sai. Tema walitses targaste oma waimuliku karja üle ning sai keisri Adriani ajal usu pärast äratapetud. Tema ema, Anwia (Antia) sai ka mõegaga ärasurmatud.

Sellſamal päawal on ka püha Tehwanuſe, Suroga   lema piiskopi mälestus, kes keisri Leo, Sſauri mehe ajal, püha kujukude eest ſeiſis.

Püha prohveti Aggai mälestus.

16. Detsembril.

Püha prohvet Aggai ſ  ndis Babeli maal, Juuda rahwa wangi põlwe ajal ning elas ka pärast wangi põlwest tagaſiminemiſt. Sell ajal hakkasid Juudid Jeruſalema templit uueſte   leſehitama. Aga, et Samaria rahwas ning Perſia walitſejad waga ſelle wastu ſeiſid, ſeep  rast pidid nad ehitamiſe neljaks- teiſtk  mneks aastaks ſeiſma jätma. Selle aſja pärast jäid nad kurwaks ning hakkasid mõtlema, et ei ole miſt weel Iſſanda templi ehitamiſe aeg kätte tulnud. Siis halastas Iſſand nende peale ja tr  ostis neid prohveti Aggai ſuu läbi, kes ette  tles, et teine tempel ſaab auuſam olema, kui eſimene, ſeep  rast et temas peab ſee maailma Kuningas ning kõikide rahwade Sunaſtaja ilmuma.

Sellſamal päawal on ka   nſa kuningana Teo- mania (Beowania) mälestus. Tema oli keisri Leo, Targa, abikaas, elas ühte waga waga elu, ühtepuhku õppis Iſſanda ſeaduſt tundma ning püidis ſeda kõige hoolega täita. Tema elu lugude kirjutaja ütleb, et tema   lem mure olnud nende eest ſeiſta, kellele üle- kohut tehti, leſkedele ja waeste laſtele abiks olla,

kurbi trööstida, nutjate silma pisarad ärapühkida, et tema kõikidele emaks olnud, kellel abimeest ega warjupaika ei olnud.

Seitsmeteistkümnemal Detsembril on püha prohveti Danieli ning kolme noore mehe: Anania, Märia, ja Mihaeli mälestus; aga et nendest iga üks võib piiblist lugeda, selle pärast ei ole meie arwanud tarwis olewat nendest siin jutustada. (Loe: Danieli raamat 1. senni kui 10. peatükini ja weel: Susanna ja Danieli süündinud asjad, Pel mõeras Jumal, Babeli lendam madu.)

Püha martrite Sabestiani ja tema sõbrade kannatamised.

18. Detsembril.

Sebastian oli kuninga koha wahtide ülem, keisrite Dioklitiani ja Maksimiani ajal. Kuningad armastasid teda selle eest, et ta üks wahwa sõamees ning mõistlik inimene, iga asja talitamise juures oli, ja seepärast pidasid nad teda alati oma juures ning uskusid teda, kui ühte auujat meest. Aga nemad ei teadnud, et Sebastian ristiinimene oli. Tema pidas oma usku salaja, mitte kartuse pärast, waid seepärast, et tema awalik Kristuse tunnistamise aeg ei olnud weel kätte tulnud; aga senni ajani püidis

ta nii palju, kui võimalik oli, oma usu wendi iga pidi aidata ning ootas kindla südamega seda aega, mill Jssand teda usu pärast kannatamisele kutsus.

See aeg tuli warssi kätte. Kaks wenda, Markellinus ja Markus said ristiusu tunnustamise pärast Roomas eparhi (linna ülema) ette toodud, kes neid Kristust ärasalgama fundis. Aga hirmsad piinamised ei wõinud nende kindlust kõigutada, ning nemad said surmale mõistetud. Nemad paniwad juba omad pead timuka kirwe alla, ning oliwad walmis röömuga Kristuse nime pärast surema, aga korraga käskis linna ülem, sugulaste palumise pärast, surma nuhtluse toimetamise ühe kuu aja peale täitmata jätta. Kannatajad said ühe pagana usu mehe, nimega Nikostratuse, hooleks antud, kes neid ühe kuu pärast pidi jälle linna ülema ette tooma, kui nad selle aja sees omast usust ära ei tagane.

Nüüd tuli nende kahe wennale uus wõitlemine kätte, mis palju rassem oli, kui piinamiste kannatamine. Nende sugulased, kes pagana usku oliwad, püüdsiwad neid igal wiisil püha wõitlemisest ärataganema fundida. Mis surma hirm ning raskest piinamised teha ei jõudnud, seda tegid elatand waneimate palumised, naeste ja laste nutt ning sugulaste ja sõbrade sõnad. Wahwa kannatajate kindlus hakkas kõikumama; nende waim kautas endise wahwuse ära; nemad hakkasiwad sugulastega seltsis nutma ning oliwad juba peaaegu walmis Kristuse ärasalgamise läbi enestele elu ning tema head ostmata.

Sebastian oli ka Nikostratuse majas, kus Markellinus ja Markus ning hulk nende sugulasi ja sõpru oliwad. Kui ta nägi, et kannatajad juba

walmis olivad sugulaste ja sõbrade palumise ja filma wee pärast usku ärasalgama, siis tõusis ta üles ning ütles kannatajate vastu: „Oh wahwad Kristuse sõamehed! kes nõnda wahwaste piinamised ära kannataste, kas tahate siis nüüd libeda sõnade ja filmapiisarate pärast need ärateenitud kroonid enestest äralükata? Olge auusad Kristuse sõamehed! Wõtke usu sõariistad kätte, tõstke oma lipp ülesse ning ärge andke teda laste nutu pärast eneste käest ära! Need, kes nüüd nutwad, oleksid isegi rõõmsaks saanud, kui nad jeda teaksid, mis teie teate. Nemad mõtlewad, et teist elu, peale selle elu, mis teilt Kristuse pärast ärawõetakse, ei olegi. Kui nemad teaksid, et pärast jeda elu tuleb igawene elu, siis oleksid nad isegi teiega seltsis kannatada ihaldanud ning ajaliku elu mitte miksiki pannud. Ja kas on meie ajalik elu jeda wäert, et temast suurt lugu pidada? Eks tema ei peta meid ühtepuhku? Eks tema ei ole täis häda, tühjust ning walet? Eks tema ei õpeta meile kõiki paha kumbeid? Wend tapab wenda, mõrtsukas rööwib teekäijat, suureline teeb alandlikule ülekohtu, süialune kiwab ilma süita ligemist taga, — eks jeda kõik sunni sellesinatse elu ning headuste armastamine tegema? Ning see tühine elu on teile nii kallis, ütles Sebastian Markellinuse ning Markuse sõbrade ja sugulaste vastu; — tema pärast tahate teie oma armsaid sugulasi igawese elu teelt kõrwale pöörda! Ajalik elu kihutab teid, wanemad, meeletu nutuga, oma poegi Taewa Kuninga teenistusest ärapöörma! Tema kihutab teid, naesed, armsa sõnadega ning filmaweega, kindla kannatajate südamid kõigutama. Teie soowite neile mitte elu, waid surma, wangi põlwe, aga mitte

wabadust. Aga kui nad ka teie palwet oleksid kuulda wõtnud, siis oleksid nad pidanud natuke aja pärast ometi teiest ikka lahkuma, ning pärast seda lahkumist põrgu tulesse minema, kus on igawene nutt ja lõpmata walu. Laske siis neid sest igawesest piinast endid peasta ning wõtke ka ise nendest õpetust. Lasz nemad ka teile paradisi kodades elu asemel walmistada, kus igawene pääw hiilgab, kus loojaminemata walgus ja lõpmata rõõm on; kus ei ole ei nuttu, õhkamist, ega kurbdust; kus inglid Taewa Kuningat igaweste kiitwad. Wanemad ja sõbrad! püha meeste auusad naesed! Ärge ihaldage seda igawest rõõmu elu neilt ärawõtta. Ärge kutsuge neid rõõmust kurbduse sisse, walgusest pimeduse sisse. Aga teie, pühad mehed, ärge laske kawalat waenlast endid petta, kes teid teie kodakonste läbi kiusata tahab. Tuletage need Snnistegia sõnad meele: *inimese waenlasted on tema kodakondsed* (Mat. 10, 36); sest need ei ole mitte teie sõbrad, kes teid Jumalast äralahutada tahtwad. Ärge andke oma palka käest ära, sest teie seisate juba taewa pulma koja ukse ees, juba teile walmistakse kroonisid, juba Kristus ootab teid. Tuletage need sõnad meele: *kes isa ehk ema enam armastab kui mind, see ep ole minu wäert; ja kes poega ehk tütar enam armastab kui mind, see ep ole mitte minu wäert* (Mat. 10, 37). Ärge olge nii meeletumad, et seda, mis waimus olete alganud, lihas lõpetate. Oh, tehku Issand Jumal ka mind kõlblikuks Tema nime pärast oma elu äraanda!

Kui Sebastian need sõnad sai lõpetanud, siis

piiras üks imewäert walgus tema ümber ning tema pale paistis taewa walguses. Mõned, kes majas olivad, nägid tema kohal ülehel seitse inglit, kes teda hiilgawasse riidesse panivad ning kuuldi üht healt hüidwat: „fina pead alati minuga olema!“ Imestellemine ning püha hirm tuli kõikide peale, kes majas olivad. Teiste seas oli seal ka Nikostratuse naene, kes kuue aasta eest tummaks oli jäenud. Kui Soia, (see oli tema nimi), Sebastiani sõnadest aru sai ning tema ümber taewa walgust nägi, siis langes ta tema jalgade ette maha. Sebastian tõstis omad filmad üles taewa poole ning hüidis: „Kui mina tõeste Kristuse sulane olen, ning kõik see tõsi on, mis mina teile olen ütelnud ning mis see finane naene on uskunud, siis käskigu Issand tema keele paelad lahti minna.“ Kui ta seda sai ütelnud, tegi ta Soia suu peale risti tähte ning naene hüidis: „Õnnis oled fina ning õnnistud on sinu suu sõna ja õnsad on kõik, kes sinu sõna pärast on Kristuse Lunastaja, see elawa Jumala sisse uskunud, sest kõige selle aja, kui fina rääkisid, nägin mina inglit sinu juures seiswat ja lahti tehtut raamatut sinu filmade ees pidawat. Nõnda, kui loit oma tulemisega öö pimedust äraajab, nõnda on sinu sõnade walgus effituse pimeduse minu südamest äraajanud ning minu suu Issanda kiituseks lahti teinud.“

Kõik, kes seda imeasja nägid, uskusid Kristuse sisse; aga Markellinus ja Markus said uue wäge täis ning walmistasiwad ennast wahwaste Kristuse nime eest seisma. Nemad hüidfiwad: „ärge hooligem ihust, kui hinge tuleb peasta!“ Kas wõime meie ajalikku surma kartta, kui igawene elu meid ootab?

Las need karta, kes tulewast elust midagi ei tea!" Needsamad mõtted olivad ka kõikide teiste südames: kõik jätsiwad endised eksitused maha, kahetsesiwad omad patud, ning walmistasiwad endid armastuse pärast Jumala wastu oma elu äraandma.

Sebastian, Markellinus ja Markus õpetasid neile, kes usklikuks olid saanud, Issanda seadust. Nikostratuse lubaga käisid nad ka teised wangi hooned läbi ning wiisid senna ristiusu walgust ja tröösti. Ses pühas teus oli neile abiks üks püha preester, nimega Polikarpus. „Onsad olete teie,“ ütles tema uute ristiinimeste wastu, — „sest teie olete Kristuse sõna uskunud, kes ütleb: Tulge minu juure kõik, kes waewatud ja koormatud olete, ja mina tahan teile hingamist saata; wõtke eneste peale minu ike, ja õppige minust; et mina olen tasane ja südamest alandlik (Mat. 11, 28. 29). Issand õnnistas oma ustawate sulaste tööd, ning uskjate aru kaswis iga pääm suuremaks. Mitmed, kes ristmist wastu wõtsid, said imelikul wiisil oma tõbedest terweks, ning see äratas nende südames weel suuremat armastust ja tänu Jumala wastu. Tragwillinus, Markellinuse ja Markuse isa, oli wäga wana ning tõbine inimene. Enne ristmist küsis Polikarpus temalt: „kas sa usud kindlaste, et Jumala ainussündinud Poeg, meie Issand Jeesus Kristus, wõib sind terweks teha ning sulle so patud andeks anda?“ Tragwillinus kostis: „mina usun, et Kristus, Jumala Poeg ning Jumal, kõik teha wõib, aga mina palun Tema heldest käest ühte ainust asja, — et Ta mulle mo patud andeks annaks; aga oma tõbest

ei mõtlegi mina." Kõikide filmist tuli wesi wälja, kui nad jeda kostust kuulsid, ning kõik palusid Issandat, et Ta oma armu Tragwillimusele näitaks. Jumal wõttis nende palwet kuulda. Sellsamal minutil, kui wanakest ristima hakati, sai ta omast tõbest koguni terveks.

See aeg, mis Markellinusele ning Markusese järelemõtlemiseks oli antud, hakkas otša lõpema. Rooma walitseja Agrestius kutsus nende isa oma juure ning tahtis käsku anda noori mehi uuesti piinamiste alla heita; aga kui ta ristiinimestelt sest imelikust terveks saamisest kuulda sai, siis hakkas ta ise Kristuse fiske uskuma ning laskis ennast oma poja Timurtiuse ning kõige perega ristida. Kui ta kõigest südamest omad patud sai kahetsenud, siis käskis ta kõik oma wäerjumalate nikerdud kujud puruks peksta, jagas suurema jau warandust waestele, laskis orjad priiks, ning hakkas uut elu elama, nõnda kui Kristuse seadus nõuab. Alma kartuseta andis ta ristiinimestele, jeda taga kiusati, omas majas warju paika, mis eest jeda ennast taga kiusati ning wiimaks äratapeti.

Et risti usk ennast wäga ruttu laiale lautas, ning ka kuninglikku kotta ja perekonda tungis, see tegi paganate meele hirmus pahaseks ning nemad hakkasiwad ikka kangemine ja kangemine risti rahwast taga kiusama. Keisrite käsu järele saiwad turude peal, kaemude ja hallikate juures paganate wäerjumalate nikerdud kujud pandud, ning ükski ei wõinud ei leiba osta, ega wet wõtta muidu, kui pidi enne wäerjumalaid kumardama. See käsk sai selle tarwis wäljaantud, et kergemine ristiinimesi äratunda. Iga pääw anti neid piinamiste alla. Soia sai Apostli Peetruse

haua peal kinni võetud siis, kui ta seal Jumalat palumas oli, ning sai martri surma. Riisamasugune järg tuli enamiste kõikidele Sebastiani jõebradele: mõni nendest sai tulega ärapõletud, mõni mõdegaga ärasurmatud, mõni kiskjaisi metsalistest äramurtud. Markellinus ja Markus said naeltega puu külge kinni lööbuda.

Viimaks sai keiser Diokletian teada, et Sebastian ristiinimene oli. Tema ütles Sebastiani vastu: „Dns see tõsi, et ka sina, kes minu lossis esimeste meeste seka arvatud oled, minu vastu kavalust pruugid ning minu jumalate waenlaseks oled saanud?“ Sebastian kostis: „mina palun alati Jumalat, et Ta sulle terwist kingiks ning Rooma riigi heas seisuses ja rahu sees hoiaks, aga mina ei kumarda mitte sinu jumalaid seepärast, et Taewa Jumala sisse usun.“

Diokletian käskis teda linnast wälja wiia, ühe puu külge kinni siduda ning wibupüüsi nooltega lasta fenni, kui ta ära sureb. Dõsel tuli üks ristiusu naesterahwas martri ihu juure, aga juure ime nägi ta, et Sebastian weel elus oli. Tema wõttis ta puu küljest lahti, wiis oma majasse, ning mõne päewa pärast said Sebastiani haavad terweks. Ristiinimesed, kes teda waatamas käiswad, andsiwad temale nõuu warjule minna. Ükskord, pärast palwet, läks ta majast wälja ning jäi ühte lagedasse kohta seisma, kust keisrid pidiwad mööda minema. Kui nad tema kohta said, siis hüidis ta suure healega nende poole: Teie pagana preestrid waletawad, üteldes, et ristirahwas Rooma riigi waenlased on ning tema hukatust ihaldawad. Nende palwete pärast seisab see sinane linn, sest nemad paluwad ühtepuhku Jumalat

riigi heaseisuse ja teie terwise pärast."

Dioklitian vaatask tema peale, warsti tundis teda ära ning pani väga imeks, teda elawalt enese ees nähes, sest ta arwas teda furnut olewat. „Oled sina see Sebastian, keda meie nooltega maha lasta käsifime?" küsis tema.

Sebastian wastis: „Issand on mind surmast peastnud selle tarwis, et ma teie ees tunnistan, et teie ilmaüita ristirahwast taga kiusate."

Siis käsisk Dioklitian sõamehi Sebastiani kinni wõtta ja hippodromi *) wija, kus teda keppidega surnuks pekseti; tema ihu sai ühte auku wisatud, aga üks ristiusu naesterahwas, nimega Lufina, kellele püha marter oli unes näitnud, kus tema ihu on, wõttis ning mattis teda ühes Rooma katakombas **) maha.

Püha kannataja Boniwatsiuse mälestus.

19. Detsembris.

Püha Boniwatsius oli ühe rikka Rooma naesterahwa, Aglaida, pärisori. Ehk küll nemad mõlemad nime poolest ristiinimesed oliwad, siiski elasiwad Boniwatsius ning tema perenaene kõlwatumat elu, ei pannud Kristuse seadust mikski ning täitsiwad oma liha himusid. Üksford tuli Aglaidale ihaldamine

*) Maja, kus gladiatorite wõitlemised, hobuste wõidu jooksmised ja muud rahwa lõbustused peetud saiwad.

**) Maa alused koopad, kuhu ristiinimesed mõnikord taga kiusamiste eest warjule läksiwad, ning kus nüüdki weel nende ihusid leitakse.

ühe püha inimese ihu, kes Kristuse pärast oli kannatanud, omale saada. Tema ütles: „kui ma ühe püha inimese ihu omale saan, siis tahan ma selle püha inimese nime peale kiriku ehitada, ning see püha inimene saab mulle käemeheks ning eespalujaks Jumala ees.“ Tema kutsus oma orja Boniwatsiuse enese juure ning käskis teda hommiku maale minna, kus sell ajal ristirahvast kangeste tagapiusati. Tema andis orjale suure hulga raha teereisi kuludeks ning ka püha inimese ihu ostmiseks, sest paganad, teades, et ristirahvas püha inimeste ihudest suurt lugu pidasivad, müüsid neid raha eest.

Berenaese käsu peale ütles Boniwatsius nalja pärast: „aga mis siis saab, kui mina mitte püha inimese mädanemata ihu ei leia, ning mind ennast äratapetakse, kas sa lubad siis minu ihu auuga wastuwõtta?“

Uglaida pahandas teenri peale, et ta nalja teeb seal, kus waga südamega püha asja toimetada tuleb; sest tema patud hakkasivad tema südamele waewa tegema. Issanda püha nõuu järele sai Boniwatsius selle teereisi läbi Jumala poole pöördud, ning see teereis sai temale lunastuse teeks. Tee peal hakkas Boniwatsius püha inimeste kannatamistest ning tõsiste ristiinimeste wagast elust järele mõtlema; seal tuli temale ka tema enese elu meele, mis patu orjuses, himude täitmises ja Kristuse käskude põlgamises oli mööda saadetud. Wäristus tuli tema peale; Jumala kartus hakkas tema südames tõusma. Kõhutud südamega kahetses ta oma pattu Jumala ees ning palus armulist Issandat tema patust elu parandada aidata. Tema paastus ja palus Jumalat kõige tee-

reisi aja. Niisuguse südamega jõudis ta Kilikia maale, Tarfuse linna. See oli Dioklitiani valitsuse ajal. Tga pääw toodi ristirahwast hulga kaupa kohtu ette, anti piinamiste ning surma nuhtluse alla. Sellamal tunnil, kui Boniwatsius oma seltsimeestega linna sisse läks, nähti suur hulk rahwast ühe platsi peal olewat ja ristiinimeste piinamiste peale waatawat. Boniwatsius käskis seltsimehi hobused eest ärawõtta ning neile süia anda, aga ise, ilma tee wäsimusest puhkamata, läks ruttu platsi peale. Seal oli hulk ristiinimesi, kes mitmesugusid hirmsaid piinamisi kannatasiwad; aga kõik oliwad palawast usust waimustud ja kannatasiwad imewäert kindlusega kõik waewamised ära, ning nende paled hiilgasiwad püha rõõmuga. Boniwatsius waatas nende kannatamiste peale, ning tema süda hakkas tema sees põlema. Häkitselt jookkis ta kannatajate juure, hakkas nende ümber kinni ja hüidis suure healega; „Suur on ristirahwa Jumal, Kes oma julasid kinnitab!“ Tema andis püha martrite jalgadele suud, kiitis neid õnsaks ning palus neid tema eest Jumalat paluda. Kui kohtumõistja seda nägi, siis kutsus ta Boniwatsiuse enese juure ja küsis temalt, kes tema on. „Mina olen ristiinimene,“ kostis Boniwatsius.

Kohtumõistja küsis teist korda. Boniwatsius kostis jälle, et ta ristiinimene on. Kohtumõistja ähwardas teda piinata lasta, kui ta oma usku ära ei salga. Boniwatsius kuulutas, et tema on walmis Kristuse nime pärast kannatama. Teda hakati piinama, aga tema oli rõõmus ja tänas Jumalat, et Ta teda oli kõlblikuks teinud püha kannatajate osa kätte saada. Pärast kanget piinamist pandi teda võseks wangi torni.

Teisel päawal hakati teda jälle küsima, maenitsema ja waewama; aga Issand aitas nähtawal wiisil oma fulast ning tegi raskest piinamised temale kergemaks. Boniwatsius kiitis ühtepuhku Issanda nime. Wiimaks käskis kohtumõistja tema pea otsast äraraijuda, ning Boniwatsius andis palwega oma hinge Jumalale.

Selle aja sees ootasiwad seltsimehed teda wõeraste majas ning paniwad wäga imeks, et ta nende juure tagasi ei tule. Teades, et ta enne üks kange jooma mees oli, mõtlesiwad nemad, et ehk on ta mõnes kohas jooma ning röömu pidama hakkanud. Dö läks mööda. Teisel päawal, nähes, et Boniwatsiust mitte näha ei ole, hakkasiwad seltsimehed teda linnas taga otsima. Nemad küsisiwad kõikide käest temast, kes wastu juhtusiwad, ning rääkisiwad mida nägu tema on. Ükski ei wõinud temast midagi teatust anda. Wiimaks küsisiwad nemad kogemata temast selle kohtu kirjutaja wenna käest, kes martrite järeleküsimise juures oli olnud, ning tema ütles neile: „Gile kannatas üks wõeras mees palju Kristuse pärast ning sai pärast mõdegaga ärasurmatud, ega teie teda taga otsi?“

Nemad jutustasiwad mida nägu tema on.

„Nagu oleks ta seda nägu olnud,“ kostis kirjutaja wend.

— „See ei wõi mitte olla; kostsiwad nemad, — fina wist ei tunne seda inimest, keda meie otsime; ega joodit ja patu ori Kristuse pärast kannatama lähe!“

— „Baremine minge ise ja waadage, kas ta nõnda on, — kostis kirjutaja wend. Ärasurmatud inimeste ihud on weel surma nuhtluse paigas maas, wõib olla, et teie nende seast ka oma seltsimehe üles leiate.

Nemad läksid ning leidsid oma imeks, Boniwat-
 fiuse ihu kannatajate ihude seast ülesse, ning neil
 oli häbi, et nad seda inimest, kes Kristuse pärast oli
 kannatanud, laimasiwad. Wiesaja kulla tüki eest ost-
 fiwad nad piinajate käest puruks pekstud martri ihu
 omale, mähkisiwad teda linade sisse, wõidisiwad kalli
 rohtudega ning wiisiwad Rooma. Kui nad linna
 ligidale saiwad, siis kuulis Aglaida ingli healt enese
 wastu ütlemat: „wõta wastu seda, kes sinu ori oli
 ning kes nüid meie wend ja kaasteener on ja sinu
 taitsjaks ja eespalujaks peab jaama.“ Aglaida sai
 suurt hirmu täis ja läks oma sulaste wastu, kes
 Rooma tagasi oliwad jõudnud. Kui ta kõigest sest
 teada sai, mis sündinud oli, siis wõttis ta suure
 auuga kannataja ihu wastu, ehitas tema nime peale
 Rooma ligidale wäga ilusa kiriku, kahetses oma patud,
 jagas oma wara waestele ning hakkas selle kiriku
 juures alanduses, kasinuses ja suures wagaduses elama.
 Nõnda elas ta wiisteistkümmed aastat ning läks rahu
 fees hingama.

Püha kannataja Ignatiuse, see Sumalafandja, elu.

20. Detsembril.

Ükskord waidlesiwad Kristuse jüngrid sellepärast,
 kes nende seast kõigesuurem pidi olema. Kui Jeesus
 Kristus seda kuulis, siis kutsus Ta ühe lapsukesse

Enese juure, wõttis teda oma sülle, pani nende keskele ning ütles: Kui teie ei pööra ümber, ja ei saa kui lapsukesed, siis ei saa teie mitte taewariiki; kes nüüd ise ennast alandab, kui seesinane lapsukene, see on see suurem taewariikis. Ja kui keegi ühe niisuguse lapsukese minu nimel wastu wõtab, see wõtab mind wastu (Mat. 18, 2—5).

Selle lapse peal, keda Jeesus Kristus oma sülle wõttis, on Jumala õnnistus hinganud. Wanad kirjad tunnistawad, et see laps on see inimene olnud, kes pärast Ignatiuse Jumalakandja nime all teada oli. Tema oli esite apostli Joannese jüngeriks, pärast Antiohia koguduse piiskopiks ning wiimaks sai Kristuse nime tunnistamise eest kannataja krooni.

Püha Ignatius, kes kõikide apostlide tahtmise järele, Antiohia piiskopiks pandud sai, walitses targaste oma waimuliku karja üle, nägi palju waewa ning häda. Oma usu kindluse ning waimuliku waewanagemise poolest oli ta tõeste Apostlite sarnane mees. Tema kuulutas julgeste ja suure hoolega Jumala sõna ning pööris palju inimesi Kristuse poole. Tema oli see esimene, kes Antiohia kirikutes kahe koori wastastiku laulmise seadis, mis pärast ka teistes ristiusu kogudustes pruugiks wõeti. Tema kogudus nimetas teda Jumalakandjaks, millega ta tema püha hoolekandmist ning tema armastust Jumala wastu tähendada tahtis.

Üksford, pärast seda, kui keiser Trajan waenlaste wastu oli wõimust saanud, peeti Antiohias selle asja pärast suurt röömu püha. Uga ristirahwas ei wõinud

mitte sest rõõmupidust osa võtta, seepärast et seal juures pagana usu kumbeid täita tuli. Nende peale sai keisri ees kaematud, ning kõige rohkem armati nende piiskopile, kui pagana jumalate waenlasele, süüd. Trajan tuli Antiohia linna ning kutsus teda enese ette.

— Oled sina see mees, keda Jumalakandjaks hüitakse, kes meie käskude vastu paned ja kõik Antiohia linna oma Kristuse järele wedada tahad? küsis Trajan.

— Jah, mina olen see, kostis piiskop julgeste.

— Aga mis nimi see Jumalakandja on? küsis kuningas.

— Jumalakandja on see, kes Kristust Jumalat omas südames kannab, — kostis Ignatius.

— Kas sina siis oma Kristust enese sees kannad? küsis jälle Trajan.

— Tõeste, mina kannan Teda omas südames, kostis Jumalakandja, — sest Jumala sõnas on kirjutud: Ma tahan nende sees elada ja nende sees käia (2 Kor. 6, 16).

Raua aega püidis Trajan Ignatiust Kristust ärasalgama sundida, tema usku pillkades ning temale salgamise eest auu ja rikkust pakkudes; aga kõige selle peale kostis Ignatius, et ta tahab ennemine Kristuse pärast kannatada, kes risti peal on surnud, kui teda ärasalgada ja suuruse ning auu sees elada. Kohtumõistjad tahtsiwad teda tema enese sõnadest kinni võtta ning ütlesiwad temale: „sina ise ütled, et sinu Jumal on ärasurnud; aga kas võib surnu surmast peasta ning elu anda? Meie usume, et meie jumalad ilmsurelikud on.“

Ignatius kostis : „Minu Issand ja minu Jumal on meie pärast inimeseks saanud ning oma hea tahtmise järele ristisurma kannatanud ja Ennast maha matta lasknud ; aga pärast on Tema kolmandamal päeval surnuft ülestõusnud, waenlase wäe maha rõhunud ning jälle üles taewa läinud, kust Ta maha tuli meid langenud inimesi ülestõstma ja paradiisi tagasi wiima, kust meie waesed wäljaetud saime, ning Tema on oma tulemise läbi meile weel rohkem häid andeid annud, kui meil enne oli. Aga kas ükski teie jumal on ka midagi selle sarnast teinud ?”

Pärast seda hakkas Ignatius paganauisu raamatu järele paganauisu ning wäerjumalate walstkust näitma. Siis mõistis Trajan teda surmale. Piiskop sai wangi torni heidetud, et pärast kiskjate metsaliste kätte anda. Aga kartes, et paganad tema kannatamise ajal Kristuse poole ei pööraks, wõttis kuningas wiimaks nõuiks Ignatiuse Rooma saata ja seal ärasurmata ; sest sealt rahwas, kes ei teadnud, et tema usu pärast ärasurmatud saab, oleks wõinud mõtleda, et tema üks kurjategia on, ning oma kurja teu eest surmale mõistetud on.

Nõnda saigi tehtud. Trajan läks fõtta, aga Ignatius sai jalgraudu pandud ning surma nuhtluse tarwis Rooma saadetud. Aga, ei raske ning kauge teereis, ega surma hirm ei wõinud tema waimu kindlust ärawõita. Tema läks röömuga surma nuhtlust wastu wõtma ning maenitkses ja trööstis ristirahwast, kes nutuga linnadest, kust tema läbi läks, tema wastu tuliwad, — (nõnda kui : Selewkiaft, Smirnaft ja kõigist Weike Aasia maa linnadest). Smirna linna jäi ta mõneks ajaks seisatama, sai seal püha Poli-

karpusega kofku, kes ka Apostli Joannese jünger oli, ning sealt kirjutas ta maenitsuse kirjad ehk epistlid Ewesuse, Magnesia, Trallia ja Rooma kogudustele. Nendes kirjades, mis meie ajani on alles jäänud, on õige ristiusu õpetus ülespandud, nendest paistab ka palaw armastus Jumala ning ligimeste vastu. Suures alanduses kirjutab Ignatius Ewesuse ristirahwale: „Mina ei anna teile mitte käsku kui see, kellel meelega on, ehk ma küll Kristuse pärast kinniseitud olen; aga ma ei ole veel täieks meheks saanud Kristuse sees. Mina ükspäinis hakkas nüüd Tema jüngeriks saama, aga ma räegin teie vastu kui õpetaja. Olge mulle toeks oma usu ning kannatustega. Minu armastus teie vastu sunnib mind teile kirjutama ning teid paluma, et teie Issanda teeradade peal käiksite.“

Tema maenitses ristirahwast ühes meeles ning armastuses elada, hingekarjaste sõna kuulda, ennast waleõpetajate eest hoida, sest neid oli sell ajal palju.

„Paluge alati ning hoolega kõikide inimeste eest Jumalat,“ kirjutab tema, „sest ka nemad wõiwad ümberpöörda ja meelt parandada; ning teie püha elu olgu neile õpetuseks“ Urge olge laisjad palwel käima, sest palwe wähendab saadana wõimust, ning tema wägi saab teie ühemeelelise usu läbi maha rõhutud.“

Nähes, et ristirahwas tema raskest koormat fergitada püidwad ning tema eestulewa surma pärast wäga kurwad on, hakkas Ignatius kartma, et Rooma ristirahwas teda surmast peasta tahtwad, ja seepärast kirjutas ta neile Smirnas kirja, kus sees ta neile seletab, et tema oma hea tahtmise järele surma nuht-

luse wastu wõtab, ning palus neid, et nad ses asjas temale midagi takistust ei teeks.

Tema kirjutab neile: „Issand on mo palwet kuulda wõtnud ning tahab mulle seda rõõmu teha, et ma teid näha jaan, mis ma ammu olen igatsenud. Mina, ses Kristuse pärast wang olen, loodan teid teretada, kui see Jumala tahtmine on, et minu igatsemine otsani täidetud saaks. Hea hakatus on tehtud, andku mulle Jumala arm, et ma otsani oma oja wastu wõtaksin. Aga ma kardan teie armastust, kardan, et tema mulle kahju ei teeks Mina pean Jumala juure äraminema, ärge tehke mulle oma armastusega takistust. Nüüd on mull wõimalik Jumala juure saada, ning kui teie mulle ses asjas takistust ei tee, siis olete teie mulle kõige parema hea teu teinud, siis jaan ma Issandaga ühendud. Aga kui teie minu ihu peale halastate, siis pean ma jälle rasket waewa kannatama hakkama. Laske mind parem Jumalale ohwriks saada nüüd, kui ohwri altar juba walmis on, ning siis laulge kiituse laulu Issandale Paluge Jumalat ükspäinis seda, et Ta mulle seestpidi wäge ja väljaspidist rammu annaks, et ma mitte ükspäinis ristiinimese nime ei kannaks, waid ka tõeste ristiinimene oleksin Mina kirjutan kõikidele kogudustele ning ütlen kõigile, et ma hea meelega Kristuse pärast furra tahan, kui aga teie mulle takistust ei tee. Ma palun teid, ärge pidage mind oma lihaliku armastusega finni; laske mind kiskja metsaliste roaks saada, sest seeläbi jaan ma Jumala juure. Mina olen Jumala nifu, laske metsaliste hambad mind katki jahwatada, et ma puhtaks Jumala leiwaks saaksin Mina olen nüüd

ori, aga kui ma surma nuhtluse vastuvõtan, siis saan ma vabaks inimeseks Kristuse sees ning tõusen ükskord Tema vabaduses furnust ülesse . . . Nüüd hakkab ma Kristuse jüngeriks saama, — nüüd, kui ma midagi ei nähtawaißt, ega nägemataißt asjadest ei ihalda, vaid üksnes Kristuse juure saada igatsen. Tulgu minu peale kõik hädad: tuli, kiskjad metsalised; saagu minu ihu katki raijutud, lõhki kistud, kondid katki murtud, liikmed ühest ära tõmmatud, kõik ihu puruks peksetud; tulgu minu peale kõik saadana piinamised, kui ma aga nende läbi Kristust kätte saaksin Mina ihaldan Issandat, seda tõstse Jumala ja Isa Poega kätte saada; mina otsin Teda, kes meie pärast on surnud ning ülestõusnud Andke mulle andeks, wennad, ning ärge keelge mind elu kättejaamast, sest Kristus on igavene elu. Ärge ihaldage mulle surma, sest elu, ilma Kristuseta, on surm Laske mind puhast valgust näha saada, laske mind Kristuse, minu Jumala wiisi kannatada Kes siin ilmas on Kristust kätte saanud, küll need teadwad, mis mina ihaldan, ning need halastagu minu peale. Sellest natse maailma würst tahab mind äraneelda, ja minu hinge ning minu igatsemißt Jumala poole hukkasaata. Ärge saage tema abimeesteks, vaid jäege minuga Jumala paranduseks Ärge wõtke ka mindki kuulda, kui ma, teid näha saades, ühe teise asja (oma peastmise) pärast teid paluma hakkaksin, vaid uskuge seda ning tehke selle järele, mis ma nüüd kirjutan. Nüüd, kui mina seda teile kirjutan, olen ma elutäis, ning minu sees põleb ihaldamine armastuse pärast Kristuse vastu seda elu äraanda. Minu armastus on

risti külge, otsekui naeltega, kinni löödud ning minu sees ei ole armastuse sädemekestki selle maailma vastu, waid seal jookseb elaw wesi, mis mulle ütleb: tõtta Issa juure. — Ei maitse mulle kaduw toit, ei tunne mina meelega elu röömust; mina ihaldan Jumala leiba, taewa leiba, elu leiba, mis on Kristuse, Jumala Poja ihu, kes Issast on enne kõik aegu sündinud, ning pärast Daweti ning Abraami sugust ilmale tulnud. Mina ihaldan Jumaliku joomaaega, Selle werd, Kes on see lõpmata armastus ja igawene elu Selle lühikese kirja läbi palun mina teid, — ärge tehke mulle takistust, waid uskuge, et mina Kristust armastan, Kes minu pärast äraantud sai Jumal ja Issa ning Issand Jeesus Kristus näitku teile, et mina tõt räägin. Aga teie paluge minuga Jumalat, et ma püha Waimu abiga seda kättesaaksin, mis ma ihaldan. Mina kirjutan teile mitte oma liha kibutamise, waid Jumala tahtmise järele. Kui ma piinamised ära kannatan, siis wõtke mind armastada; aga kui ma ärastoidetud saan, siis wõite mind wihkida. Tuletage oma palwete sees Siria maa kogudust meele, kellele, peale mind, weel üks teine hingekarjane on, Kes ütles: „Mina olen hea karjane. — See muretsjegu tema eest.“

Warsti pärast selle kirja kirjutamist pidi Ignatius Smirna linna mahajätma ning Rooma minema. Seal kirjutas ta weel kolm kirja ning nende sees ka ühe Polikarpusele, kellele ta piiskopi ametist seletust andis.

Putioli linna kohal tahtis ta laewa pealt maha minna, et seda sama teed edasi minna, mis püha Apostel Paulus käis, aga kange tuul ei lasknud laewa kaldale; aga mõne aja pärast said nad Ostias

maale ning läfšiwad fealt jälle Rooma poole edasi. Tema teereisi feltšimeestel oli hea meel tema pärast ning Rooma ristirahwas püüdiswad teda surmast peasta; aga tema tuletas neile oma palwe meele, mis ta kirja läbi neile oli saatnud, ning sai eparhi kätte antud. Kui eparh sai järele pärinud, mis keiser temaga teha tahab, siis käs kis ta kiskjaid metsalised walmispanna, ning püha Ignatius sai ühel paganate pühal, hulga rahwa nähes, surma nuhtluse paika wiidud. Kristiinimesed tuliwad teda jaatma ning tema palus nendega feltšis Jumalat, et Ta tagakiusamisele otsa teeks, oma Kogudusele rahu saadaks ja uskjatele isekeskist armastust annaks.

Kui paganad, kes teda surma nuhtluse paika wiisid, kuulsid, et ta ühtepuhku Jeesuse Kristuse nime nimetab, siis küsisid nemad, mikspärast tema seda teeb. Püha Ignatius kostis, et tema südames Jeesuse Kristuse nimi üles kirjutud on, et tema seepärast ikka seda tunnistab, mis tema alati omas südames kannab.

Jumal andis püha Ignatiusese wahwust ilma kartuseta hirmsa surma wastu wõtta. Enne surma pööris ta omad filmad rahwa poole ja hüidis suure healega: „Olgu teile, Rooma kodanikud, teada, et mina olen surmale mõistetud mitte mõne süi ehk kurja teu eest, waid ainu Jumala pärast, Kelle armastusest mina täidetud olen, ning Keda mina kõigest südamest ihaldan. Mina olen Tema nisu ning saan metsaliste hammastega katki jahwatud, et Tema puhtaks leiwaiks saada.“ Pärast neid sõnu kargasiwad lõukoerad tema kallale ning kiskusiwad teda lõhki. Ristirahwas korjasiwad tema luukondid kokku ning wiisiwad pärast Antiohia linna. Raua aega nutsiwad ja leinasiwad

nemad tema pärast; püha Ignatius on mõnele nende feast ilmunud ja neid kurbduses trööstinud, mõned on teda näinud linna eest Jumalat palumat.

Kui Trajan kuulda sai, et Ignatius on wahwaste ja röömuga oma Jumala pärast surma läinud, siis oli tal kahju, et ta teda surmale oli mõistnud; tema hakkas aru saama, et kristlased head ning auusad inimesed on, et nad alati alandlikut käsku täitwad ning ükspäinis siis wastupanewad, kui neid midagi teha kästakse, mis nende usu seaduse wastu on ja seepärast käskis ta neid rahule jätta ning nende tagakiusamisele otša teha.

Rahelümneefimisel Detsembril peab püha Rogudus püha martri (naesterahwa) **Juliania** mälestust, kes Nikomidia linnast pärit oli ning keisri Dioklitiani ajal usu pärast ärasurmatud sai. Sellamal pääwal on ka püha Peetruse, Kijewi ning kõige Wenemaa mitropolitil mälestust. Tema elulugud waata 24. Augustil, mill tema mädanemata ihu wiimise mälestust (Kijewist Moskwa) peetakse.

Püha suuremartri Anastasia wangide söbra elu.

22. Detsembril.

Anastasia oli ühe suurtsugu ja rikka Rooma kodaniku tütar. Tema isa oli pagana usku, aga ema — risti usku. Sell ajal, see on kolmandamal aastate-sajal, armastasiwad suurt sugu Roomlased õpetust,

püüdsiwad oma lapsi kangeste koolida. Anastasiale sai üks kuulus tark, nimega Krisogonus, koolimeistriks wõetud, ning tema koolitamine läks jõudfaste edasi. Kui Anastasia koolitud sai, siis oli ta nii priske ja tark, et kõik Roomas tema ilu ning mõistust imekspaniwad. Aga Krisogonus andis temale veel ühe kallima waranduse. Krisogonus oli ristiinimene; tema ja ema käest õppis Anastasia õiget Jumalat tundma, ning see palaw usk, mis juba maastmadalast tema südamesse istunud sai, aitas teda kõik need hädad ja wiletjused wahwaste ära kannaatama, mis temale pärast tuliwad.

Maastmadalast pidi Anastasia palju kurbdust nägema. Emast jäi ta noores põlwes ilma ning isa pani teda wägise ühe rikka ja suurtsugu Rooma kodanikule mehele, kes üks tige ja üleannetumate kommetega inimene oli. Palju pidi waene Anastasia filma wet walama. Minust tröösti leidis ta palwes ning risti usu seaduse täitmises. Tihti pani ta omale waesed riided selga, käis oma ustawa ümardajaga wangide majas, mis sell ajal ristirahwast täis olivad, ning püüdis neid õnnetumaid inimesi, kes Kristuse pärast waewas olid, aidata. Aga kui tema mees sest teada sai, siis keelas ta selle käimise ära ning wõttis see läbi tema wiimse tröösti temalt ära. Mehel oli koguni paha meel selle üle, et Anastasia waestele wäga palju andeid jagas, sest ta kartis, et Anastasia kõik selle suure wara ära jagab, mis isast oli järele jäänud ning mis tema omale tahtis kiskuda. Tema püüdis Anastasiale igal wiisil meelegaigust teha ning wiimaks pani teda finni nõnda, et ta enam wälja ei saanud õnnetumaid inimesi aitama. Suures ahas-

tuses olles, kirjutas ta oma koolmeistrile, Krisogonus-
sele, kes ristiusu pärast oli wangi torni heidetud,
kirja, andis temale oma häda teada, ja palus enese
eest Jumalat paluda. Krisogonus kirjutas temale
wastu, andis nõuu pitkameelega häda ja kurbduse
ärakannatada ja Jumala peale loota. See kiri oli nõnda.

„Sinu juure, keda maailma hädade tormist, kui
laewufest aetakse, tuleb warsti, ehk küll ka merd mööda,
Jeesus Kristus, ning wõtab ühe sõnaga selle tormi,
mis sind tahab hukka saata, ära waigistada. Seepärast,
otsekui mere peal olles, oota kannatlikult Kristust,
Kes sinu juure saab tulema ja hüia omas südames
prohweti sõnadega: *Miks kurbastad sa
ennast, mo hing ja oled rahutu mo
sees? Looda Jumala peale, sest ma
tahan Teda weel kiita, minu Lunas-
tajat ja minu Jumalat* (Paul 42, 6). Dota
Jumalalt kahe wõrra tasumist, sest Tema tahab sulle
so ajaliku päranduse tagasi anda ja ka igawese päran-
duse sulle walmistada. Ärgu saagu so meel nukraks,
kui sa näed, et wagad häda kannatawad, sest Issand
ei taha sind mitte maha jätta, waid Tema katsub
sinu usku Walwa enese üle, hoiu ennast
iga patu eest, otfi üksnes Jumalalt tröösti ja täida
hoolega Tema käskusid.“

Uga Anastasia elu läks ikka pahamaks. Mees
jai pääw pääwalt tema wastu ikka tigemaks. Tema
ei lootnud enam elu peale, ja seepärast kirjutas ta
uueste Krisogonussele: „Minu ots on ligi; palu minu
eest Jumalat, et Ta minu hinge wastuwõtaks, sest
mina kannatan häda armastuse pärast Tema wastu.“
Dma kostuses trööstis jälle wanamees teda ja käskis

Jumala armu peale loota, Kes tema waewale wõib oma tahtmise järele otsa teha. Kiri oli nõnda.

„Bimedus käib ikka walguse ees, pärast haigust tuleb terwis, pärast furma on elu tootud. Kurbdusele ning selle maailma röömule on üks ots seatud, seepärast kurbduses ei pea mitte meelt ärageitma ning röömus — jurustellema. Meie sõuame oma ihu laewukestega ühe mere peal, üks tüürimees juhhib meie hingesid. Mõni laew on kõwa ning ei karda tormigi, aga mõni, on nõder ning tahab ka waikse ilmaga põhja minna; nende hukatus on ligi, kes ei taha waikse sadamasse saada. Oh laitmata Kristuse ümardaja, seu omad mõtted Kristuse risti külge kinni! Balmista ennast Issanda tööle, mis sa oma ihaldamise järele saad ärategema ja kannatajate teed Issanda ette tulema.“

Barfi pärast seda sai Anastafia mees keisrist ühte kaugeesse kohta saadetud ning suri tee peal ära. Anastafia, kes suure häda sees oli Issanda seadust weel rohkem armastama hakkanud, pruukis kõik oma elu Jumala auuks ning ligemeste heaks. Tema waatas oma rikkuse peale, kui ühe päranduse peale, mis Jumalast tema kätte selle tarwis ustud oli, et ta seda teiste kasuks pidi pruukima; seepärast püüdis ta kõige hoolega waeste wangide eest muretseda, mis eest ta wangide sõbraks nimetud sai. Tema käis iga pääw wangihoonetes, wiis wangidele toitu, joomaega ja ihu katet; trööstis neid usu ja armastuse sõnadega, arstis nende tõbesid ja haigusi, sidus nende haamad kinni, ning arwas enesele suureks õnneks, kui hädalisi aidata sai, mõteldes, et ta, neid teenides, Issandat Ennast teenib.

Sell ajal oli kange ristirahwa tagakiusamine. Dioklitian kutsus wanakese Krisogonuse Akwilejas enese ette, (sest temale oli ööldud, et Krisogonus Roomas ristiusku finnitab), ja sundis teda wäerjumalaid kumardama, lubas temale selle eest suure rikkuse kinkida ja Rooma linna wanemaks (eparhiks) teha. Krisogonus kostis: „Mina olen üht ainust Jumalat tundma saanud, ning Tema on mulle armsam, kui ükski auu, kaunim, kui ükski elu, ülem, kui kõik warandused. Tema sisse usun mina oma südamega, Teda tunnistan mina oma juuga, Teda auustab mo hing, Tema ees painutan mina omad põlwed. Aga minu jumalaid arwan mina walejumalateks ning ei wõi neid kumardada.“

Nendest sõnadest sai Dioklitian aru, et Krisogonust ei ole võimalik usku ärasalgama sundida ja seepärast laskis ta tema pea otsast äraraijuda. Krisogonuse ilmapeata keha oli mõne aja mere ääres maas. Wiimaks mattis üks ristiusu preester, nimega Soilas, kolme sõjara, Agapia, Hionia ja Irina abiga, kes seal ligidal elasiwad, püha mehe ihu auusaste maha. Kolmekümmemal pääwal pärast seda, ilmus Krisogonus Soilale nägemises ja kuulutas temale, et tema peab üheksa pääwa pärast ärasurema ning kolm sõjarat saawad piinamiste alla antud. Niisamasugust nägemist nägi ka Anastasia. Tema läks warsti preestri juure, leidis seal kolm sõjarat, jäi terweks ööks jenna ning finnitas neid usus ja kannatuses. Mõne pääwa pärast saiwad kolm sõjarat tõeste Dioklitiani ette kutsutud ja surma nuhtluse alla mõistetud. Selle aja ümber suri ka preester Soilas ära.

Anastasia mattis nende ihud maha ning hakkas

jälle armutegusid tegema. Wäsimata käis ta ühest linnast teisi, ühelt maalt teisi ja püidis kõigile abi ja tröösti näidata, kellel seda tarwis oli. Makedonia maal oli temale üks teine noor lesk naene, nimega Weodotia (Teodotia), abiks; aga warsti sai Weodotia ristirahwa waenlastest finni mõetud. Seesama lugu sündis ka warsti Anastasiaga.

Ükskord, kui Anastasia wangi hoonesse tuli, ei leidnud tema seal enam neid wangisid, kelle eest tema pääw enne seda oli hoolt kannud. Kuningas oli kuulda saanud, et kõik wangi hooned wangisid täis oliwad nõnda, et enam ruumi ei olnud neid ristiinimesi jenna mahutada, kes finni oliwad mõetud, seepärast käskis ta kõik wangid äratappa. Kui wangi hoone hoidjad Anastasiat nägiwat nutwat, siis saiwad nad aru, et ta ristiinimene on, ning wiisivad teda Illiria maawalitseja ette.

— Oled sa ristiinimene? küsis temalt maawalitseja.

— Jah, mina olen ristiinimene, kostis Anastasia; mis sinu meelest üks jõledus on, see on mulle üks armas asi, ning ristiinimese nimi, mis teie teutuseks ja laimamise wäert asjaks arwate, on mulle auuks ja kiituseks.

Kui maawalitseja teada sai, et Anastasia juurest sugust oli, siis ei mõinud tema kaua aega sest aru saada, kuidas ta oli nõuuks mõtnud auu ja rikkuse, mis temal Roomas oli, mahajätta, ning waestest wangidest nõnda suurt lugu pidada. Tema andis Anastasiale nõuu Kristust ärasalgada; aga kui ta nägi, et Anastasia tema sõnu mikski ei pannud, siis ei julgenud tema niisugust suurtsugu inimest surmale

mõista ning andis temast kuningale teada. Dioklitan kutsus Anastasia enese ette ning püidis teda ristiusust ärapöörda, mis tema jõleduseks armas; aga, nähes, et Anastasia omas usus kindel on, andis teda ühe Kapitolia ülema hooleks, et see teda, kas sõnadega, ehk vägiwaldsel wiisil, Kristust ärasalgama sunnits. Selle maawalitseja nimi oli Ulpian.

Ulpian seletas Anastasiale seda, kui magus on maailma rõõm, kui hea ja kasulik on rikkus; pärast näitas ta temale piinamise riistu ning ähwardas teda häbemata wiisil äratappa lasta; aga tema ei kõikunud mitte ühte minutitki ning kostis, et tema on juba ammu Kristust ärawalitsenud, Teda üle kõige maailma rõõmu armastama hakkanud ning, et Kristuse pärast surm wiib teda igawese elu sisse. Ulpian, nähes, et kõik tema waew ilmaasjata on, käskis Anastasiat piinama hakata. Aga Ulpian suri häkitsejelt ära. Anastasia, kes sellepärast sai lahti lastud, läks Weodotiat tagaotsima, keda ristirahwa tagakuksajad enne teda oliwad kinniwõtnud, ning kes ka nende käest oli ärapeajenud. Mõlemad pühad naesed hakkasiwad jälle oma püha tööd tegema — hädalisi aitama; aga warsti saiwad nad jälle kinniwõetud, ning Weodotia sai oma kolme lapsega tulises ahjus kannataja surma.

Anastasia oli sell ajal Illiria walitseja juures kinniseutud. See oli üks rahaahne inimene, ning andis Anastasiale nõuu raha eest ennast piinamistest peasta, ja oma waranduse temale anda. Aga Anastasia ei heitnud selle nõuusse, waid kostis, et tema warandus on waeste päralt. Tema ütles maawalitseja wastu: „Sina oled rikas ning full ei ole minu

warandust tarwis. Aga kui sa oleksid nälgas, janus, haige ehk wangitornis olnud, siis oleksin mina ka sulle seda teinud, mis Kristus mind on käskinud: ma oleksin sind söötnud, jootnud katsma tulnud ning kõik teinud, et sinu waewa fergitada "

Kui maawalitseja nägi, et tema nõuu mitte korda ei läinud, siis mõtles ta Anastasiat näljaga äralõpetada; käskkorda, iga kord kolmkümmend päewa, peeti teda ilma söömata ja joomata; aga Anastasiat finnitas Jumala arm, ning tema jäi elusse ja terweks. Sga ööse ilmus temale teisest ilmast püha marter Weodotia ning kõned temaga täitsiwad Anastasia südamete röömuga. Kui maawalitseja Anastasiat näljaga äralõpetada ei saanud, siis käskis ta teda meres äraputata. Teda pandi 120 inimesega, kes surmale oliwad mõistetud, ühe lodja sisse. Nende inimeste seas oli üks wanamees, nimega Gwtihian, ristiusku. Kui lodja juba kaunis kaugel ärest oli, puurisiwad sõamehed, kes tema peal oliwad, temale augud sisse ning ise istusiwad teise lodja peale. Aga lodja, mis kõikide aru järele, pidi hukkaminema, seisib wee peal; oli näha, et üks naesterahwas, keda mõningad Weodotia tundsiwad olemat, lodjatüüri oma käes pidas ning teda maale juhtis. Inimesed, kes nii imelikul wiisil surmast peastetud saiwad, uskusid kõik õige Jumala sisse, heitsiwad Anastasia ja Gwtihiani jalgette maha ning palusiwad ennast, ristida, mis ka täidetud sai.

Aga kui maawalitseja sest imelikust peasemisest, kuulda sai, siis mõistis ta neid teist korda surmale ning käskis mitmel wiisil piinata. Anastasia sai nelja samba külge finni seutud ning ärapõletud. Üks

ristiusu naesterahwas mattis tema ihu maha, mis tuli ära ei põletanud. Tema mädanemata ihu sai pärast Konstantinopoli linna wiidud. Üks jagu sest ihust on nüüd Moskwas Straftnoi kloostriis.

Kahetümne kolmandamal Detsembril peetakse kümne matri mälestust, kes Küpruse saare peal, keisri Detsiuse ajal kannataiswad ; nende nimed on : **Weodul, Saturnin, Gwtropus, Gelafius, Gwnikian, Sotifus, Pompinus, Agawanus, Wafilidas Gwarestus.** Sellamal pääwal on ka püha piiskopi **Niwonti** mälestus. See püha mees elas omas noores põlwes väga üleannetumat elu, elas nagu ilma Jumalata siin ilmas ; aga pärast kahetses ta oma pattu, ning palus suure hoolega Jumalat teda meeleparandamiseks aidata. Issand wõttis tema kahetsemise wastu, juhatas teda imeliku nägemiste läbi ja aitas teda. Niwont heitis munga põlwe, sai kuuljaks oma kindla usu ning waga elu poolest ning Jumal andis temale meelewalla imetegusid teha ja ande tulewaid asju ettekuulutada. Juba wanas põlwes sai ta piiskopiks pühitsetud ning suri neljandama aastasaja esimesel poolel Küpruse saare peal, kus ta piiskopiks oli, ära.

Kahetümneneljandamal Detsembril peab Kristikogudus püha kannataja neitsi **Gwgenia** mälestust. Tema oli Egiptuse walitseja tütar ning kuulus Aleksandrias oma ilu ning tarkuse poolest. Aga kui ta usklikuks sai, siis jättis ta kõik maailma head maha,

ning läks meesterahwa riides klostri ja elas seal ühte väga kasiinat elu. Palju meelegaigust pidi tema tagakiusamisest ja keelepeksmisest nägema, aga kõik seda kannatas ta rahulikult ära ning sai wiimaks seda rõõmu näha, et kõik tema suguwõsa Kristuse poole pööris. Püha Ewgenia sai Roomas Waleriani ja Gallieni walitsuse ajal usu pärast äratapetud.

Meie Issanda Jeesuse Kristuse sündimise ehk Jõulu püha.

25. Detsembris.

Wiimsed aastasajad enne Kristuse sündimist, oli Juuda maa peaaegu alati wõera rahwa ikke all. Persia rahwa walitsuse alt läks ta Aleksandri see Suure, walitsuse alla ning pärast tema surma, oli kord Egiptuse, kord jälle Siria rahwa walitsuse all, ning wiimaks, pärast lühikest priuse aega, sai ta Roomlaste walitsuse alla, kes Juuda rahwa maksu alla paniwad ning Herodesse nendele kuningaks seadfiwad. Wõera rahwa ikke all olles, trööstisid Juuda rahwas ennast selle lootusega, et warsti saab Lunastaja ehk Messias tulema, keda kõik prohwetid ettekuulutasiwad. Prohwetid kuulutasid selgeste ette, mill ajal ja kus kohas peab Lunastaja sündima. Prohwet Daniel kuulutas ette, et Tema saab 490 aastat, pärast Jerusalemma templi uueste ülesehitamist tulema. Prohwet Mika nimetas selle koha, kus Onnistegia

pidi sündima. Tema ütleb: Sina Betlem Juuda maal, ep ole milgi kombel wähem Juuda würstide seas, sest sinust peab wälja tulema see Walitseja, kes minu Issraeli rahwast peab kui karjane hoidma (Mik. 5, 1. Mat. 2, 6.)

Wida ligemale see seatud aeg jõuudis, seda rohkem hakkasid Juuda rahwas Mesia tulemist ootama, lootes, et Tema neid jälle wägewaks ja kuuljaks rahwaks teeb. Rõne nendest imetähedest, mis Kristia Joannese sündimise juures oliwad, läks warsti Juuda mägilisel maal laiale. Sakaria, Kristia Joannese isa, prohwetliku kuulutamise sõnad, mis temale tema pojast püha Waim oli juhatanud, näitawad selgeste, et Lunastaja tulemine ligi jõuab: „Sa sina lapsuke, sind peab Rõigefõrgema prohwetiks hüütama, sest sa pead Issanda paleel käima Tema teed walmistama“ (Luk. 1, 76.) Aga keegi ei teadnud weel sest, mis Neitsi Mariale oli kuulatud. Maria wõttis usuga Peaingli sõnad wastu, kes temale kuulutas, et tema peab Poja ilmale tooma, kes ka ühes Jumala Poeg on, ning hoidis seda sõnumet alandlikult omas südames. Josef, tema kihlatud mees, sai sest asjast ingli käest teada, kes temale unes ilmus.

Josep, kes küll kuninga Daweti sugust oli, toitis ennast oma töö waewast ning oli waene mees. Esmesest naesest oli temal neli poega, keda pärast Issanda wendadeks hüiti. Nemad kõik elasiwad oma kätte tööst; ise Josef oli puusep.

Kui see aeg kätte tuli, mill Maria pidi Poja ilmale tooma, siis kutsus üks iseäraline juhtumine

tema ning Josepi Betlema. Rooma keiser Augustus käskis kõiges omas laias riigis inimesed üleskirjutada. Igaüks pidi senna linna ennast üleskirjutama minema, kust tema esiwanemad pärit oliwad; nõnda läks ka Josep Betlema, Daweti isamaa linna. Betlem oli üks pisikene linn Jerusalemma ligidal, aga rahwa üleskirjutamise pärast sai ta nõnda inimesi täis, et enam kusti ruumi ei olnud. Josep ning Maria ei wõinud wõeraste majades enestele ruumi leida, ja seepärast läksid nad ühe koopa sisse korterisse, kuhu jõeks elajad aetud said. Siin sünnitas Maria Poja, mähkis teda mähkmete sisse ning pani söime, kelle külge eesl ja härg kinniseatud oliwad, kes oma hinge auruga Jumalikku lapsusest soendasiwad.

Kõige esimese sõnume tõiwad inglid sest tähtjast asjast waeste Betlema karjastele. Karjatsed, kes sell jõsel Betlema ligidal oma karja hoidsiwad, nägiwad häkitselt ühte imewäert walgust taewas ning Jumala ingel ilmus neile taewa auu sees. Waesed karjatsed ehmatafid selle imewäert nägemise pärast ära, aga ingel ütles neile: „Ärge kartke! waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõige rahwale peab saama. Sest teile on tänna Daweti linnas Snnistegia sündinud, kes on Issand Kristus. Ja see olgu teile täheks: teie leiate lapse mähitud ja söimes magawad.“ Seda- maid, kui ingel need sõnad sai ütelnud, ilmus häkitselt karjastele taewa sõawäe hull, kes Jumalat kiitfiwad ja hüidfiwad: „Auu olgu Jumalale kõrges, ja maa peal rahu, inimestest hea meel!“ Kui see imewäert nägemine äralõppis,

fiis ütlesivad kirjatsed üksteise vastu: „Läki nüüd Betlema, ja waadake seda asja, mis on sündinud, mis Issand meile on teada annud.“ Kui nad Betlema tulid, siis leidsid nad lapsukesese söimes magamast, kumardasid Teda ja rääkisid kõigile sest, mis nemad olid kuulnud.

Sell ajal tulivad targad hommiku maalt Jerusalemma. On teada, et wanal ajal sai prohwet Daniel Kaldea kuningast, Nebukadnetsarist, pagana tarkade ülemaks pandud (Tan. 5, 11). Daniel kuulutas selgeste selle aja ette, mill Messias pidi tulema. Peab arvama, et hommiku maa tarkadele see ettekuulutamine teada oli, ja et nad selle järele Messia tulemist ootsiwad. Aga Tema sündimisest saiwad nemad ühe tähe läbi teada, mis hommiku maal ilmus ning muidugi mitte ilma iseäralikku Jumalikku juhatufeta. Hommiku maal oli wiis kuningatele kallid kingitused wija, seepärast wõtsiwad targad kulda, wiirokite ja mirri kaasa, ning, kui Jerusalemma saiwad, küsisiwad: „kus on see sündinud Juuda rahwa Kuningas? Meie oleme Tema tähe näinud hommiku maal ning tulime Teda kumardama.“ Kui kuningas Herodes sest kuulda sai, siis ehmatas ta väga ära, kutsus ülemad preestrid ja kirjatundjad kokku ja küsis neilt, kus kirjade järele pidi Kristus sündima? Nemad kostsiwad: „Betlemas Juuda maal, sest nõnda on prohweti läbi kirjutud.“ Kurja nõuu omas südamas warjades, kutsus Herodes targad enese juure ja ütles neile: „minge ja kuulage hästi sest Lapsukesest järele, ja kui teie Teda ülesleiate, siis andke mulle teada, et ka mina Teda kumardada wõiksin.“ Targad hakkasiwad warfi Betlema poole minema, ning see täht,

mis nemad hommiku maal olid näinud, näitas neile teed. Tema jäi umbes jenna kohta seisma, kus Lapsukene oli. Nemad läksid jenna kohta sisse, kumardasid Lapsukest ning panid omad kallid anded Tema juure.

Nõnda läksivad prohvetite sõnad täida, kes Lunastajast mitmesaja aasta eest ette kuulutatiwad. Ennistegia sündis mitte maapealse suuruse ning auu sees, waid alanduses ja waesuses. Suurem hulk Juuda rahwast mõtles, et Lunastaja saab üks kuulus ja wägew kuningas olema, kes Juuda rahwa wõera rahwa ikke alt ärapeastab; nemad ei wõinud jeda arwatagi, et Tema tuleb surma ärawõitma, inimesi patust peastma, waimulikku wabadust andma; mitte ajalikku head põlwe inimestele seadma, waid õigust, rahu ja röömu tooma, mis igaweses õnnes elus tarwis on; nemad ei tunnud tootud Messiaast ära.

Kui targad said Kristust kumardanud, siis läksid nad teist teed oma maale tagasi, sest nemad olid unes Jumalalt käsu saanud, et nad mitte Herodesse juure ei pidanud tagasi minema. Josefile ilmus ka unes ingel ning ütles: „tõuse ülesse, wõta see Lapsuke ning Tema Ema, põgene Egiptuse maale ning ole seal, jenni kui ma sulle saan ütelnud, sest Herodes püüab Lapsukest ärarahkata.“ Josef täitis jeda käsku, läks jellamal õõsel Egiptuse maale ning elas seal jenni kui Herodes ärasuri.

Wanad kirjad jutustawad, et tee peal on ühes üksikus paigas mõrsukad nende peale tulnud, aga üks mõrsukas, kui Jeesust näinud, on Tema ilu imets pannud, teised mõrsukad tagasi hoidnud ning nende wastu ütelnud: „ärge tehke nendele midagi paha;

kui Jumal Ise oleks inimese näu Gnefele wõtnud, siis põleks Tema wist mitte ilusam olnud, kui see-
finane Lapsukene." Siis on püha Neitsi Maria selle
mõrsuka wastu ütelnud: „Seefinane Lapsukene saab
sulle jaawõrra kätte tasuma selle eest, et ja teda
mõrsukate eest oled kaitsnud.“ See on seefama rööwel
olnud, kes pärast Issanda paremal pool sai ristilöödud,
kes risti peal meelt parandas ning Issanda sisse uskus.
Egiptuse maal on täna pääwani jutustamised Juma-
liku lapsukese ning Tema Gma, — püha Neitsi Maria,
teereisist ales. Ka nüüdki weel näidetakse seda kohta,
kus nemad wiigi puu all on hinganud. Selle puu
juures on üks wee hallikas, mis imelikul wiisil on il-
munud, ning kust pühad teekäijad on joonud ning
Lapsukese pesemise tarwis wet wõtnud. Kui Lapsu-
kene Seesus on Egiptuse maale läinud, siis on seal
weel üks imeasi sündinud, — Egiptuse wäerjumalad
on häkitselt puruks maha kukkunud.

Herodes ootas tarkade tagasi tulemist; aga kui
ta nägi, et nemad mitte tema juure tagasi ei tulnud,
siis wõttis ta nõuiks Lapsukese ära tappa, sest ta
kartis, et see Lapsuke tema käest kuninga auujärje
ärawõtab. Aga, et ta Teda milgi wiisil üles leida
ei wõinud, seepärast käskis ta kõik lapsed Betlemas
ja tema ümberkaudu äratappa, kes wähemat kahte
aastat wanad olid. See hirmus käsk sai täidetud,
ning täitis Betlema ja kõik tema rajad nutu ja leina-
misega. Aga Lapsukest Seesust ei saanud Herodes
mitte äratappa, sest, nagu meie nägime, Teda ei olnud
sell ajal enam Betlemas. Betlema lapsukeste tap-
mise mälestust peab Ristikogudus 29. Detsembri kuu
pääwal.

Kristuse sündimise pääwal püha kogudus laulab :
 „Sinu sündimine, oh Kristus meie Jumal, valgustas maailma tõe tundmise valgusega ; sest temas õppisid need tähtede teenijad ühe tähe läbi Sind, seda õiguse Väikest kumardama ja Sind, seda kõrgelt pääwatõusmist tundma. Issand, auu olgu Sulle.“

„Täna Neitsi sünnitab seda, kes kõigest loomast kõrgem on ja maa toob koopa Sellele, kelle ligi ei või saada, inglid karjastega laulwad kiites, targad reisivad tähe järele ; sest meie pärast on see igawene Jumal, kui weike lapsuke sündinud.“

26. Detsembris.

Sell pääwal auustab Kogudus kõigepühamat Jumalasyunnitajat, peab tema mälestuseks auulist Jumalateenistust, sest tema on kõlblikuks saanud meie Issanda Jeesuse Kristuse Smaks saada. See püha hüitakse Kõigepühamat Jumala sünnitaja Koguks, seepärast, et kiriku teenrid selle püha Jumalateenistuse pidamiseks kokku tulewad.

Sellamal pääwal on ka Josepi, püha Neitsi Maria kihlatud mehe, mälestus. Tema elust on väga pisut teada.

Püha eſkannataja ning ülemdiafon Tehwanus.

27. Detsembril.

Pärast Jeesuse Kristuse taewa minemist ning püha Waimu mahatulemist apostlite peal, lautas Issanda sõna ennast ruttu laiale ning uskjate aru kaswis iga pääw suuremaks. Suuda rahwa ülemad ning nende suure kohtu liikmed saiwad väga pahaseks selle uue õpetuse rutulise wäljalautamise pärast. Nemad lõiwad Jeesuse Kristuse risti ning mõtleſiwad see läbi Tema õpetuse ärakautada; aga waesed Kalileg kalamehi (apostlid) ei kartnud nemad koguni. Aga nüüd nägiwad nemad, et need alatunud kalamehed ilma kartuseta ning suure julgusega kuulutawad, et Kristus on surnuſt üleſtõusnud, taewa läinud ja Sumala paremal käel istub; et nemad suuri imetegusi teewad, — oma käe külge puutumise läbi haigid terweks teewad, pimedatele nägemist andwad; et nemad iga rahwa keele peal Kristuse õpetust laiale lautawad, et nende sõnadel ütlemata suur wägi on, et nemad palju rahwast eneste järele pöörwad, kes walmis on röömuga omad pered ning majad mahajätma, et aga Kristuse järelekäijateks saada. Kõik seda nähes, said Suuda rahwa ülemad koguni rahutumaks ning hakkasid apostlid kangeſte tagakuſama: nemad lasksiwad neid peksta, paniwad wangitorni, keelſiwad armuõpetust kuulutamast, kihutasiwad rahwast nende wastu, neid Moſese käsuõpetuse rikkujateks nimetades. Aga kõige see juures jõudis Kristuse õpetus ennast ikka laiemale

lautada, ning esialgaja kogudus jõudis ka oma ajaliku elu ülespidamise eest muretseda, nagu apostel Lukas tunnistab, üteldes: „Apostlid tunnistasid suure väega Issanda Jeesuse ülestõusmist; ja suur arm olinende kõikide juures. Sest santi ep olnud nende seas kedagi; sest nii mitu, kellel põllud ehk kojad olid, need müüsid neid ära, ja töid äramüidud asjade hinna ja paniwad apostlite jalgade ette, aga igaühe kätte jagati seda mööda, kui igaühele tarwis oli.“ (Apostl. teg. 4. 33—35).

Nende inimeste wahel, kes armu andeid saiwad ning kes mitmet sugu rahwa seas oliwad, tõusiwad waidlemised: Kreeka maa Juuda rahwas kaebasiwad, et nende leskedele pisut andeid jagatakse. Apostlid saiwad sest teada. Aga et nad armuõpetust pidiwad kuulutama, seepärast ei olnud neil enestel aega risti rahwa peatoiduse muret eneste peale wõtta, waid nad wõtsiwad nõuiks seitse meest walitseda, kes iga pääwasid andeid pidiwad waejematele jagama. Esimene mees, kes selle ameti peale walitseturd sai, oli Tehwanus. Tema oli mees täis usku ja püha Waimu. Need seitse meest saiwad diakonideks nimetud. Apostlid palusiwad Jumalat ning paniwad käed nende peale, ning nemad hakkasiwad kõige hoolega oma ametit täitma.

Ufsjate aru kaswis Jerusalemmas ikka suuremaks. Ka mõned Juuda rahwa preestrid pöörasiwad Kristuse poole. See tegi teiste Juuda rahwa ülemate meele koguni pahaseks; nemad katsusiwad Tehwanusega majelda, aga ei wõinud selle wäe ning waimuliku tarkuse

wastu seista, mis temal oli, kõigeenamast weel see-
pärast, et Tehwanus imetegusid tegi. Siis pruuki-
siwad nad ühte teist nõuu, — kihutasiwad rahwast ning
kirjatunjaid tema wastu, kaebasiwad suurekohtu ees
tema peale, et ta Jumalat ning Mofese käsuošetust
laimab. Leiti waletunnistajad, kes nende kaebdust
tõeks tunnistasiwad.

Kui Tehwanus suure kohtu ette sai kutsutud, siis
pööris ta selle süi, mis tema peale aeti, oma kaeba-
jate peale, tema seletas, et nimelt nemad, kes alati
oma käsu õpetuse täitmise pärast kitlewad, ühte puhku
selle käsuošetuse wastu teewad. Tema tuletas neile
kõik need head teud meele, mis Issand Hebraa rah-
wale oli teinud: et Ta on neid Egiptuse orjusest
peastnud, kõrbes imelikul wiisil kaitsnud, neile seaduse
annud, esite seaduse telgi ning pärast templi sead-
nud, neile prohwetid ning teisi oma tahtmise kuul-
tajaid läkitanud, kes Kristusest neile on kuulutanud,
aga et Jumala ärawalitsetud rahwas on prohwetid
tapnud ning wiimaks Enese Kristuse risti löönud,
ning seega oma ülekohtu mõedu täitnud. Tema hüidis:
„Teie kangekaelsed ja ümberlõikamata
südamest ja kõrwust! Teie panete ikka
püha Waimu wastu, kui teie wanemad,
nõnda teiegi. Keda prohwetite seastei
ole teie wanemad tagasiusanud, jata-
nud neid, kes ettekuulutasid selle Si-
ge tulemist, kelle äraandjaks ja tap-
jaks teie nüüd olete saanud.“ (Apostl. teg.
7, 51. 52).

Need sõnad käiswad kuuljate südametest läbi,
nõnda et nad tulises wihas hambaid kiristasiwad.

Uga Tehwanus, kes püha Waimu täis oli, lõpetas korraga oma kõne ära, waatis üles taewa poole ja hüidis suure rõõmuga: „mina näen taewad lahti olewad ja Inimese Poja Jumala paremal pool seiswad.“ Siis kargasiwad kõik ühest nõuust tema kallale, wedasiwad teda linnast wälja, Josawati orgu, Kidroni jõe ligidale ning hakkasid teda kiwidega wiskama. Uga Tehwanus palus Jumalat ning ütles: „Issand Seesus, wõta mo waimu wastu.“ Pärast heitis ta põlwile maha ning hüidis suure healega: Issand, ära arma seda pattu neile mitte süüks!“ Pärast neid sõnu heitis ta hinge.

Ei Tehwanuse tasane meel piinamiste ajal, ei ka tema südamelik palwe waendlaste eest, ei wähenanud tapjate wiha. Kõige tigidam ristirahwa wastu oli üks noormees, nimega Saulus, seesama, kes pärast Jumala Waimu läbi walgustud sai, ja kindel õige usu kuulutaja oli, see on kuulus Apostel Paulus. Üks wana jutustamine ütleb, et püha Neitsi Maria on ühe mäe pealt Apostli Joannesega Tehwanuse tapmise peale waadanud ning tema eest Jumalat palunud.

Tehwanuse ihu sai metsaliste ning lindude söögiks wifatud; aga Kamaliel, üks kuulus Juuda rahwa õpetaja, kes püha kannatajat auustas, wõttis tema ihu ning mattis omas mõisas maha. Raua aega leinasiwad uskjad Tehwanuse pärast. — Tagakiusamistest sai Kristuse Rogudus ükspäinis kindlamaks; et ristiinimesed wahwaste tagakiusamised ära kannatasid, see oli kõikidele tõe armastajatele tunnistuseks, et Risti usk Jumalast on. Need, kes usklikuks olid saanud, pidid Jerusalemmast ärapögenema, kus Saulus

Ristifogudust kangeSte tagaSuSas ; aga oma põge-
nemisega wiisid nemad ka püha õpetuse kauge mate
maadesse, ning nõnda kaswis ristirahwa aru igal
pool suuremaks.

415. aastal Sai eSikannataja Tehwanuse mäda-
nemata ihu ülesleitud ning Jerusalemma Sioni templi
pandud. Mõne aja pärast laskis keisri Teodosiuse,
See Noorema abikaas, Eudokia, püha Tehwanuse mä-
lestuseks jenna samasse kohta templi ehitada, kus ta
äratapetud Sai.

SellSamal pääwal on ka püha **Teodori** ja
Geowani mälestus, kes püha kujude waenlaste
poolt palju häda kannatasiwad. Nende nägude peale
Saiwad märgid lõigatud, mis pärast neid märgitud
meesteks nimetaks.

28. Detsembris.

Sell pääwal peetaks 20,000 ristiinimese mä-
lestust, kes Nikomidia linnas templis, Jumalatee-
nistuse ajal, ärapõletud Saiwad. See Sündis 302
aastal, keisrite Dioklitiani ja Maksimiani walitsuse
ajal. Selle hirmsa tööga hakkas See kole ristirahwa
tagaSuSamine, mis kümme aastat tuuris ning wiimaks
ükspäinisi siis äralõppis, kui Konstantin, See Suur,
keisriks Sai. Mõned ajalugude kirjutajad arwawad,

et see ristirahwa põletamine Paasa püha öösel on
 fündinud, mõned jälle mõtlewad, et see Sõulu öösel
 on olnud.

29. Detsembril.

Sell päawal peetakse nende lapsukeste mälestust,
 kes Herodesest Betlemas ning tema ümberkaudu ära-
 tapetud saiwad; ning on ka püha **Markelluse** mä-
 lestus, kes Betanias ühe kloostri asutas, mis **Uinu-**
mata munkade kloostriks nimetud sai, seal kiit-
 siwad mungad ööd ning pääwad Jumalat.

Püha kannataja neitsikene Anisia.

30. Detsembril.

Püha Anisia oli Kreekamaalt, Tessalonika linnast
 pärit. Temale olid kõik maapealsed head antud: tema
 wanemad olid head, jumalakartlikud ja väga rikkad
 inimesed; nemad kandsiwad tema kasvatamise üle
 suurt hoolt; ning tema hakkas maast madalast Ju-
 malat üle kõige asjade armastama, rõõmuga Tema
 käskusid täitma ja Tema tahtmist tundma õppima.
 Tema oli targa mõistusega ning väga ilusa näuga,
 ning jõuudis kõik kasulikud õpetused väga ruttu ära-
 õppida, mis wanematele suurt rõõmu tegi.

Uga juba noores põlmes pidi Anisia suurt kurbdust nägema : tema head wanemad surivad mõlemad ära. Pärast nende surma jäi tema ainsaks arwamata suure waranduse pärijaks : wanematest jäi temale palju mõisaid, raha, kuld ja hõbe asju, kallid riideid, mis kulla ja kalli kiwidega olid ehitud. Uga see rikkus ei olnud temale mitte rõõmuks, waid koormaks. Tema teadis, et rikkuses palju kiusatuisi on, et ta tihti inimest uhkeks ning suureliseks teeb ning tema südame ning mõtted Sumala poolt ärapöörab. Kõiki neid kiusatuisi kartes, palus Anisia ühtepuhku Sumalalt abi ; palus, et Sumal teda juhataks rikkust hinge kasuks, aga mitte kahjuks pruukima, ning wiimaks wõttis nõuaks kõik oma wara waestele ärajagada. Kui ta oma wara müüma hakkas, siis ei pannud ta mitte ise asjadele hinda peale, waid ütles ostjale : „pea meeles, et siin waeste ning keh Wade parandus müüdud saab, seepärast anna tema eest seda hinda, mis ta wäert on, sest Issand armastab õigust ning tahab õiguse järele kätte tasuda.“

Kui Anisia oma waranduse sai äramüünu, siis hakkas ta raha waestele jagama ; tema käis waeste majad ja wangitornid läbi ning wiis senna rohkeid armuandeid. Uga Anisia aitas õnnetumaid inimesi mitte ükspäinis rahaga : tema käis haigid talitamas, andis neile arsti rohtusid, fidus nende haawad finni ning kandis suure hoole ning armastusega igapidi nende eest hoolt. Kui ta raha sai ärajaganud, siis hakkas ta ise suures waesuses elama, tegi pääwa ajal tööd, aga öösel palus Sumalat. Waesuses elades ring kõikisugust puudust kannatades, tundis ta wist suuremat südame rõõmu ja rahu, kui mõned rikkad,

kes uhkeis lossides elavad ; sest rikkus ei too mitte inimesele õnnelikku elu, vaid rahuline südame tunnistus, seeftpidine rahu.

Sell ajal oli hirmus ristirahwa tagakiusamine, nõnda, et neil, kes ristiinimesi tappiwad, ei olnud ka seaduse järele midagi süüd. Ükskord, kui Anisia firiku läks, nägi ta uulitsa peal suurt rahwa liikumist ; sest paganad pidasiwad sell päawal ühe wäerjumala auuks püha. Üks sõamees, kes Anisiat nägi, kirjendas tema poole, käskis teda seisma jäeda ja tahtis wäerjumalale ohwrit tooma fundida. Anisia ehmatas ära ning lõi risti ette ; sõamees jälle kirjendas : „kes sa oled ning kuhu sa lähed ?“

— Mina olen Kristuse ümardaja ning lähen firiku, kostis Anisia alandlikult. — „Mina ei lase sind, sina pead meie jumalatele ohwrit tooma,“ ütles sõamees. Pärast seda wöttis ta teda finni ning tahtis wägise wäerjumala templi wija. Aga kui Anisia hakkas wastu panema, siis tõmbas ta oma mõega wälja ning lõi Anisia furnuks maha. Ka paganadki, kes ilma süita neitsikest nägid furnud maas olewat, said tige da sõamehe peale pahaseks. Ristiinimesed matsiwad püha neitsikese ihu auufaste maha.

Waga Melania Roomast.

31. Detsembril.

Neljandamal aastafajal põgenesid mõned pühad mehed, keda Ariuse feltfilised tagakiusasiwad, hommiku

maalt Rooma; nende käest saiwad Rooma ristirahwas kõrbeelanikkudest ning üleüldse munkade elust kuulda, mis sell ajal õhtu maal peaaegu teadmata asi oli. Need jutustamised äratafiwad õhtu maal, kõige enamast naesterahwa seas, suurt himu, kõrbeelanikkude wiisi järele Jumalat teenida. Suurt sugu Rooma kodanikkude naesed jätsiwad kõik maailma rõõmud maha, hakkasiwad ihu ellitamist põlgama, pruufisiwad kõik oma rikkuse waeste kasuks, wangide priiks ostmiseks, kirikute ehitamiseks ning ilustamiseks. Nende püha naeste seas on iseäranis kuulus Melania, Rooma walitseja ehk kubernerile lesk naene, kes kaksikümmend aastat wana olles, ennast Jumala teenistusele pühitses, püha kirja, õnna Jeronimuse juhatusel all, tundma õppis, waesid ning hädalisi aitas. Tema ihaldas Jerusalemmas püha paikafid näha saada ning munkade elu tundma õppida, seepärast läks ta hommikku maale. Seal käis tema kõrbeelanikkufid waatamas, ehitas oma kuluga mitu kloostrit, haigete ja wõeraste maja, ning pidas iga pidi waeste eest suurt hoolt. Jerusalemmast kirjutas ta sagedaste oma sugu lastele Rooma kirjasid, kuulutas neile sest südame rõõmust, mis tema sest tundis, et ennast koguni Issandale oli äraannud ning andis ka neile nõuu nissamafugust elu elama hakata. Aga ka Roomas paistsiwad ristiusu naesed oma heategudega, ehk küll pagana rahwas seal weel wäga kõlwatumat elu elafiwad ja tühjust taga ajasiwad. Nemad ehitasiwad Roomas kõige esimesed haigete majad, käisiwad ise hädalisi talitamas, saatsiwad rohked armu anded ka kaugemate maadesse, ostsiwad õnnetumad inimesed priiks, keda harimata rahwad oliwad wangi wõtnud

ning eneste pärisorjadeks teinud. Kõik Italia, His-
pania ja Ahwrika maa õnnistasiwad waga naesi
Pawlat, Wabislat ja Melanias ja teisi, kes oma
põhjatu suure waranduse ligemeste heaks oliwad
pruukinud.

Wana ea sees tahtis Melania enne surma weel
Roomas ära käia ning oma sugulaisi ja sõpru näha
saada. Tema tuli umbes sell ajal Rooma, kui
barbarid (harimata rahwad), igalt poolt Rooma linna
peale tungisiwad ning paigal Italia maad laastamas
käisiwad; terwed pered saiwad wangi wiidud, ütle-
mata suured rikkused läksiwad barbaride kätte, suured
lossid ning pisikesed ursikud saiwad kõik ärapõletud.
Glatand Melania ütles paigal oma sõbradele: „andke
ruttu oma warandus Jumalale, ärge hoolige sest
kaduwast warast.“ Ühte ijeäralist rõõmu tundis tema
oma tütre tütri pärast, kelle nimi ka Melania oli,
ning kes wäga suure hoolega waga elu püidis elada.
See noor naeste rahwas oli ühe wäga rikka ning
suurt sugu Rooma kodanikuga, Pinianiga abielusse
astunud ning temal enesel olid sured mõisad Italia,
Sitsilia ja Ahwrika maal. Aga tema süda ei olnud
maapealse wara külge kinni seutud, waid tema sees
põles puhas armastus Jumala ning ligemise wastu.
Temal oli kaks last, kes mõlemad pisikeses põlwes
ärasuriwad. See oli temale ning tema mehele nagu
Jumalikuks juhatuseks, et nemad peawad oma aja
ning waranduse Jumala meelepäraliste tegude peale
pruukima, ning nõnda nemad tõeste tegiwadki. Kõik
oma wara arwasiwad nemad Jumala ning waeste
inimeste päranduseks, ning kõige selle ütlemata suure
rikkuse juures ei püidnud nemad koguni oma enese

ihu ellitada, waid üfspäinis neid aidata, kellel puudus oli. Ka nemad tahtsiwad hommiku maad näha saada ning läksiwad oma wana emaga seltsis teele. Mõne aja elasiwad nemad Ahwrika maal, kus neil mõned sõbrad ning sugulased oliwad; tee peal jagsiwad nemad rohkesti armuandeid waestele, ehitasiwad kirikuid ja kloostrid ning ostsiwad wangisid priiks. Hommiku maal käisiwad nemad kõrbe elanikkusid waatamas ning wiimaks jäiwad Jerusalemma paiguliseks elama.

Warji pärast seda, kui nad Jerusalemma elama läksiwad, suri wana Melania ära, aga noor Melania tegi tema püha tööd edasi. Tema hakkas Oli mäe peal ühes piiskopse kelliast elama, kus ta wäsimata Jumalat palus ja püha kirja tundma õppis. Önnis Jeronimus, kes sell ajal Jerusalemmas elas ning Piiblit Kreeka keelest Latina keelde ümber pani, oli temale juhatajaks. Aga sellsamal ajal ei jätnud waga Melania ka armutegusid maha, waesid ja haigid aidates. Pühan oli ses asjas temale abiks. Nemad ehitasiwad haigete majad ning teekäijate korterid ülesse ning suriwad ise suure waesuses ära, 31. Detsembril pühitseb püha Rogudus ka noorema Melania mälestust.

Sellsamal päawal on ka waga preestri **Sotifuse**, see waeste laste toitja, mälestus. Keisri Konstantini ajal seadis tema Konstantinopoli linna haigete ja wõeraste majad, kelle peale ta kõik oma aja ja rikkuse pruukis; tema suri keisri Konstantsiuse ajal kannataja surma.

Juhataja.

	Lehe külg.
Püha prohveti Nahumi mälestus	3
Waga Wilareti, see Armulise, mälestus	4
Püha prohveti Habakufi mälestus	13
Püha prohveti Sewanja mälestus	16
Waga Sawwa, Swenigorodi kloostri asutaja, mälestus	16
Püha suurematri, neitsikese Warwara, elu	21
Püha Joannese, Tamaskuse mehe, mälestus	29
Waga Sawwa, see Pühitsetud	38
Püha Nikolai, Mira linna, Lifiamaa lemapiiskopi ja imeteutegia mälestus	42
Püha Ambrosiuse, Mailandi piiskopi, mälestus	54
Waga Nilus, Stolbenskii kõrbe elanik	61
Waga Patapiuse mälestus	65
Püha martrite Mira, Ermogeni ja Swgrahwi kannatamised	66
Waga Daniel Sambnik	71
Püha Spiridoni, Trimiwundi linna piiskopi, mälestus	74
Püha martrite Swstratiuse, Awksentiuse, Swgeniuse, Mardariuse ja Drestuse kannatamised	78
Püha prohveti Aggai mälestus	86
Püha matri Sebastiani ja tema sõbrade kannatamised	87

Püha kannataja Boniwatfiuse mälestus	95
Püha kannataja Ignatiuse, see Jumalakandja elu	99
Püha suuremartri Anastasia, wangide sõbra, elu	108
Meie Issanda Jeesuse Kristuse sündimise ehk Jõulu püha	117
Püha esikannataja ning ülembiakoni Tehwanuse mälestus	124
Püha kannataja neitsikene Anisia	129
Waga Melania Roomast	131

EA 49680

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00126710 9